

MŪSŲ GIRIOS

2018 / 05

STIHL®

AKCIJA ŽOLIAPJOVĖMS IR KRŪMAPJOVĖMS

STIHL krūmapjovių ir žoliapjovių pirkėjams –
dovanojame vertingas dovanas!
4MIX krūmapjovėms ne tik vertinga **DOVANA**,
bet ir patraukli kaina.

Akcijoje dalyvaujantys modeliai čia: www.ginalas.lt
Pasiūlymo laikas ribotas.

Profesionalios STIHL krūmapjovės yra nepakeičiamas pagalbininkas pjaunant didelius pievų plotus, šalinant piktžoles ar kertant sumedėjusius stiebus, kertant krūmynus ar tankumynus. STIHL krūmapjovės pjauna visur, kur negalima naudoti įprastos vejapjovės dėl stačių šlaitų. Iš daugelio skirtingų modelių jūs išsirinksite tinkamiausią.

Oficiali firmos **STIHL** atstovė Lietuvoje –
Mocevičiaus firma „Ginalas“, Esperanto g. 26,
Kazlų Rūda, tel. (8 343) 96 464
www.ginalas.lt, www.stihl-parduotuves.lt

STIHL®

6 psl.

LMS 14-tame suvažiavime

4 Kronika**6 Aktualijos**

- 6 Išsivaikščiotsime ar susitelksime pokyčiams?

10 Miškininkystė

- 10 KULBOKAS, A. KULIEŠIS, P. EIGIRDAS
Dubravos girios medynų augimas ir naudojimas gamtinių veiksnių įtakoje
- 12 D. ČIULDIENĖ
Dirvožemių tvarumas svetimžemių rūšių medynuose
- 14 V. VASILIAUSKAS
HYLONOX polimerinė danga miško želdinių apsaugai nuo pušinių straubliukų
- 16 R. GABRILAVIČIUS, Z. BITVINSKAITĖ
Prisimenant dr. V. Verbylą – iškilų miškininką, sumanų vadovą
- 18 B. GRIGALIŪNAITĖ, S. ŽILINSKAITĖ, D. BUROKIENĖ
Sausmedžio (*Lonicera*) grybinių ligų sukėlėjai

20 Lietuvos mažieji miško turtai

- 20 J. LABOKAS
Paprastoji bruknė (*Vaccinium vitis-idaea* L.)

22 Valstybiniuose miškuose

- 22 J. ADOMAITIENĖ
Miško darbų rangovų netenkina konkursų tvarka ir įkainiai

24 Privačiuose miškuose

- 24 V. VIDUGIRIS
LMSA XXI-oje Generalinėje asamblėjoje

26 Profsąjungų veikla

- 26 Inga Ruginienė: „Saitų su LMPF nenutraukiau“

28 Mokymas

- 28 A. JURKONIS
Dubravos miške „repetavo“ medkirčiai

30 Medžioklė

- 30 L. BALČIAUSKAS
Medžiotojų manymu, 200 vilkų – Lietuvai per daug

33 Miškas ir visuomenė**34 Išėję negrįžti****36 Laisvą minutę****37 Istorija ir dabartis**

- 37 D. SAVICKAITĖ
Rytų Lietuvos miškai ir miškininkai istorijos verpetuose

LIETUVOS MIŠKININKŲ SAJUNGOS
ŽURNALAS

Leidžiamas nuo 1929 metų birželio
Indeksas 5057, su nuolaida – 5058
2018 m. gegužė Nr. 5 (841)

ISSN 1392-6829

LEIDĖJAS

Viešoji įstaiga „Mūsų girios“

Vytenio g. 50-312,

03229 Vilnius

Tel. 8 5 2752047

El. paštas info@musu-girios.lt

www.musu-girios.lt

Įmonės kodas 125302897

PVM mokėtojo kodas LT 253028917

A/S LT887044060001501044

AB SEB bankas

REDAKCIJINĖ KOLEGIJA

Edmundas Bartkevičius (pirmininkas),

Marius Aleinikovas,

Marijonas Bernotavičius,

Raimondas Juzikis,

Antanas Kilčauskas,

Andrius Kuliešis,

Eglė Mankevičienė,

Rimantas Prūsaitis,

Edvardas Riepšas,

Albinas Tebėra,

Valdas Vaičiūnas

REDAKCIJA

Direktorius – vyr. redaktorius

Rimondas Vasiliauskas

tel. 8 5 2752047,

mob. tel. 8 687 10616;

el. paštas rimondas.v@musu-girios.lt

Atsakingasis redaktorius

Vaclovas Trepėnaitis

tel. 8 5 2752047,

mob. tel. 8 687 10614;

el. paštas vaclovas.t@musu-girios.lt

Dizainerė – maketuotoja

Jūratė Kemeklytė Bagdonienė

Spausdino AB „Spauda“

Laisvės pr. 60, 05120 Vilnius

www.spauda.com

Tiražas 2000 egz.

Kaina 3,10 €

su nuolaida 2,05 €

„Mūsų Girios“ (Our Forests) magazine

Editor-in-chief R. Vasiliauskas

Vytenio 50-312, LT-03229 Vilnius, Lithuania

Redakcijos ir autorių nuomonė ne visada sutampa.

Už reklamos turinį redakcija neatsako.

„Mūsų giriose“ išspausdintus straipsnius

ar jų dalis perspausdinti galima tik gavus raštišką

redakcijos sutikimą ir su šaltinio nuoroda.

Redakcija pasilieka teisę redaguoti straipsnius.

Balandžio 21 d. Ukrainoje, Chortycios nacionaliniame parke, Dniepro upės saloje prie Zaporožės miesto, pasodinta 2100 lietuviškų ąžuolų giraitė. Tai VŠĮ „LDK palikuonys“, Valstybinių miškų urėdijos Kauno regioninio padalinio miškininkų Kęstučio Markevičiaus, Mindaugo Petkevičiaus, Manto Sajono, verslininkų, žiniasklaidos atstovų simbolinė dovana Ukrainai, minint dviejų šalių valstybingumo atkūrimo šimtmetį ir pagerbiant laisvės kovotojus. Pastatytas kryžius, atidengtos atminimo lentos. Šios iniciatyvos organizatoriams Gediminui Armonavičiui ir girininkui Kęstučiui Markevičiui Kijevo patriarchato pravoslavų cerkvės atstovai įteikė medalius už „Pasiaukojimą ir meilę Ukrainai“.

Balandžio 30 d. baigėsi paraiškų pagal Lietuvos kaimo plėtros 2014–2020 m. programos (KPP) priemonės „Investicijos į miško plotų plėtrą ir miškų gyvybingumo gerinimą“ veiklos sritį „Miško veisimas“ priėmimo terminas. Šiam paraiškų rinkimo etapui skirta 9797662 eurų parama, o pateikta 60 paraiškų 1120 251 euro sumai.

Gegužės 2 d. Pavilnių ir Verkių regioninių parkų direkcijoje surengta diskusija dėl gamtinę brandą pasiekusių medžių ir biologinei įvairovei svarbios nevygos medienos apsaugos regioniniuose parkuose. Joje dalyvavo atstovai iš Lietuvos gamtos fondo, Vilniaus miesto savivaldybės, Valstybinių miškų urėdijos Vilniaus regioninio padalinio bei Pavilnių ir Verkių regioninių parkų direkcijos specialistai.

Gegužės 7 d. aplinkos ministras Kęstutis Navickas patvirtino Medžioklės Lietuvos Respublikos teritorijoje taisyklių pakeitimus.

Gegužės 8 d. vyko Lietuvos medžioklės ir žvejų draugijos bei kitų kolektyvų bendras susirinkimas, kuriame aptartos esamos problemos.

Gegužės 10–11 d. VSTT Nacionaliniame lankytojų centre ir Neries RP surengta konferencija „Medžiai milžinai atviraime kraštovaizdyje“. Dalyviams pristatytas LIFE Gamta projektas „Ekologinio tinklo nuo brandžių medžių priklausomiems organizmams sukūrimas“, aptarta ąžuolų ir kitų medžių milžinų, gamtos paminklų reikšmė gamtai ir žmonėms, šių medžių priežiūra. Antrą konferencijos dieną surengta išvyka į Dūkštų ąžuolyną, kur diskutuota apie praktinį ekologinio tinklo įgyvendinimą, apžiūrėtos atliktos gamtotvarkos priemonės.

Gegužės 11 d. LMSA vadovybė susitiko su LR Seimo pirmininku prof. Viktoru Pranckiečiu

ir aptarė keletą privačių miškų savininkams aktualių temų: ūkinės veiklos apmokestinimo reguliavimas, medienos produktų gamybos inovacijų klasterio planuojamos investicijos į Lietuvos medienos pramonę, dirvožemio tręšimo nuotekų dumblių bei pelenais iš biokuro katilinių reguliavimas. Prof. V. Pranckietis išreiškė pageidavimą rengti tokius susitikimus dažniau, kad būtų aptariama daugiau sprendinių klausimų.

Gegužės 15 d. įsigaliojo nauji Profesionalios medžioklės plotų tvarkymo ir naudojimo nuostatai, kuriuos patvirtino Valstybinių miškų urėdijos direktorius Marius Pulkavinkas. Jo teigimu, medžioklės ūkio organizavimas profesionaliuose medžioklės plotuose – atskira įmonės veikla, kuri pagal pajamas nėra reikšminga, bet svarbu ją organizuoti efektyviai ir skaidriai. VMU valdo 16 profesionalių medžioklės plotų, kuriuos prižiūri ir tvarko regioniniai padaliniai.

Gegužės 19 d. ASU Aktų salėje vyko 14-asis LMS suvažiavimas. Išklaustyta LMS veiklos ir revizijos komisijos ataskaitos, vyko LMS vadovybės rinkimai (*plačiau – 6 p.*).

Gegužės 24 d. surengti nemokami nuotoliniai mokymai privačių miškų savininkams apie miško sanitarinę ir priešgaisrinę apsaugą. Mokymus vedė KMAI kolegijos Miškininkystės katedros lektorius Henrikas Stravinskas.

Gegužės 25 d. VSTT Nacionaliniame lankytojų centre surengtas konkurso „Miško draugas“ baigiamasis etapas, kurio nugalėtojai ir prizininkai galės nemokamai dalyvauti vasarą keliuose regioniniuose parkuose rengiamoje gamtosauginėje stovykloje „Mūsų žalioji vasara“ (*plačiau – 33 p.*).

Gegužės 30 d. Aplinkos ministerijos siūlymu Vyriausybė nutarė patikslinti kriterijus, pagal kuriuos medžiai ir krūmai priskiriami saugotiniams savivaldybių želdynams. Šis nutarimas įsigalios nuo šių metų liepos 1 d. Patikslinus šiuos kriterijus, sugriežtėjo medžių kirtimo reglamentavimas ir namų valdose, bet tik storesnių nei 30 cm, turinčių didesnę ekologinę, socialinę ar estetinę vertę, o žemės ūkio paskirties žemėje – reikalamai sumažėjo (leidimai privalomi tik storesniems kaip 30 cm skersmens medžiams kirsti, įteisintos išlygos prie melioracijos statinių). Savivaldybių pritarimo taip pat reikės pakelių želdiniams kirsti. Tai turėtų pristabdyti beatodairišką senųjų medžių alėjų naikinimą.

Gegužės 31 d. aplinkos ministras Kęstutis Navickas ir Valstybinių miškų urėdijos vadovas Marius Pulkauninkas susitikime su Lietuvos kariuomenės vadu generolu leitenantu Jonu Vaidotu Žuku aptarė bendradarbiavimo aktualius klausimus, susijusius su galimų miško gaisrų gesinimu ir miško naudojimu karinių pratybų metu.

Gegužės pabaigoje daugelyje šalies miškų pasiekus aukščiausią gaisringumo lygį, kilus ypač didelio masto gaisrams, valstybiniais miškininkams labai svarbi kariškių pagalba. Kariuomenės vadas patikino, kad kilus net mažiausiam miško gaisrui pratybos bus nutraukiamos, o kariai padės likviduoti ugnies židinius.

Ministras padėkojo kariškiams už atšakingą požiūrį į aplinką, planuojant karinius mokymus.

➤ Gegužės pabaigoje Alytaus, Trakų ir dailes Prienų bei Lazdijų rajono miškuose nustatytas 5 laipsnio miškų gaisringumas. Todėl Valstybinių miškų urėdija informavo šių rajonų savivaldybes, kad paragintų gyventojus be būtinybės nesilankyti miškuose, o didėjant gaisrų kilimo pavojui imtųsi priemonių riboti ūkinę veiklą miškuose. Šiemet Lietuvoje jau kilo 99 gaisrai, pažeidę 62,45 ha miškų. Didžiausias (31,77 ha) miško gaisras kilo gegužę VMU Nemenčinės regioninio padalinio Žeimenos girininkijoje.

➤ Aplinkos ministerija parengė Stumbrų apsaugos plano projektą, su kurio nuostatomis visuomenė ir suinteresuotos institucijos galėjo susipažinti ir teikti pastabas, pasiūlymus iki gegužės 18 d. elektroniniu paštu lina.caplikaite@am.lt.

Šiuo metu laisvėje gyvena apie 200 stumbrų, kurie ypač Kėdainių ir Panevėžio rajonuose daro didelę žalą žemės ūkio pasėliams. Aplinkos apsaugos rėmimo programos lėšomis 2017 m. Panevėžio rajono ūkininkams teko atlyginti apie 105 tūkst. eurų, Kėdainių rajono – apie 160 tūkst. eurų žalą. Plane siūloma nustatyti optimalų atskirose savivaldybėse laisvėje gyvenančių stumbrų skaičių (Kėdainių r. – iki 90–100, Panevėžio r. – iki 60–70, Varėnos r. – iki 30–50).

Lietuvos laisvėje gyvenančių stumbrų populiacijai viršijus 200 individų ar savivaldybėse viršijus aukščiau nurodytus skaičius, numatoma taikyti stumbrų populiacijos reguliavimo priemones. Dalį šių žvėrių planuojama perkelti į Dzūkiją, Stėgalių gamtinį kompleksą, dalis stumbrų bus laikomi Pašilių ir Telšių aptvaruose. Svarstoma, kad nusenę ir ligoti stumbrai galėtų būti paimti iš laisvosios bandos.

Atrinkti VMU 16 regioninių padalinių vadovai

Gegužės 30 d. aplinkos ministras Kęstutis Navickas susitiko su VĮ Valstybinių miškų urėdijos 16 regioninių padalinių atrinktais vadovais. Konkurse dalyvavo daugiau kaip 100 pretendentų, tarp jų – ir kai kurie buvę miškų urėdai.

Nuo birželio 1 d. pradėjo eiti pareigas šie atrinkti VMU regioninių padalinių vadovai: Ignalinos – **Aurelija Kaupienė** (g. 1971 m.), buvusi Utenos miškų urėdė; Radviliškio – **Gintaras Nemunis** (g. 1971 m.), buvęs Mažeikių miškų urėdas; Varėnos – **Tomas Bazevičius** (g. 1973 m.), buvęs Varėnos miškų urėdas, dirbęs Valkininkų regioniniame padalinyje miškotvarkos inžinieriumi; Veisiejų – **Zenonas Naujokas** (g. 1963 m.), buvęs Druskininkų miškų urėdas; Nemenčinės – **Viktorija Anikevičienė** (g. 1989 m.), dirbusi Nemenčinės padalinyje miškotvarkos inžiniere; Kazlų Rūdos – **Rūta Varnagirienė** (g. 1971 m.), dirbusi šiame padalinyje vyriausiąja miškininke; Anykščių – **Monika Sirgėdienė** (g. 1987 m.), dirbusi ASU asistente, yra šio universiteto doktorantė; Biržų – **Alvidas Kurklietis** (g. 1972 m.), dirbęs šiame padalinyje vyriausiuoju inžinieriumi, laikinuoju vadovu; Jurbarko – **Darius Baziliauskas** (g. 1982 m.), dirbęs Šakių regioniniame padalinyje miškotvarkos inžinieriumi; Rokiškio – **Kęstutis Skvarnavičius** (g. 1979 m.), dirbęs vyriausiuoju inžinieriumi, laikinuoju vadovu; Kuršėnų – **Giedrius Tamošiūnas** (g. 1961 m.), dirbęs Šiaulių regioninio padalinio vyriausiuoju miškininku, laikinuoju vadovu, Panevėžio – **Giedrius Bronušas** (g. 1968 m.), dirbęs šiame padalinyje vyriausiuoju inžinieriumi, laikinuoju vadovu; Raseinių – **Gintaras Červokas** (g. 1976 m.), dirbęs Jonavos regioniniame padalinyje vyriausiuoju miškininku, laikinuoju vadovu; Telšių – **Romualdas Zebčiukas** (g. 1962 m.), dirbęs Šiaulių regioniniame padalinyje vyriausiuoju inžinieriumi; Švenčionėlių – **Giedrius Grincevičius** (g. 1975 m.), dirbęs Nemenčinės regioniniame padalinyje Pabradės girininkijos girininku; Ukmergės – **Virginijus Šalčiūnas** (g. 1966 m.), dirbęs šiame padalinyje Šešuolių girininkijos girininku, laikinuoju vadovu.

Vietoj 42 buvusių miškų urėdijų bus įsteigti VMU 26 regioniniai padaliniai. Tikimasi, kad likusių 10 regioninių padalinių vadovai bus atrinkti per pora mėnesių.

Valstybinių miškų urėdija kviečia miško darbų rangovus konstruktiviam dialogui

Išnagrinėjusi Miško darbų rangovų asociacijos (MDRA) susirinkimo rezoliuciją, VĮ Valstybinių miškų urėdija pateikė savo atsakymus į keliamus klausimus ir pateiktus pasiūlymus. Asociacija reikalauja VMU neplėsti savo turimo medkirčių ir medvežių parko, atsisakyti smulkmeniškos kontrolės, uždrausti kainas žemiau objektyvios savikainos, pagrįsti maksimalias kainas, MDRA įtraukti į miško darbų konkursų sąlygų rengimo procesą, pirmenybę teikti vietinėms įmonėms.

„Darysime viską, ką numato įstatymai ir ką diktuoja atsakingo šeimininko interesai: dirbsime ekonomiškai, naudingai, atsakingai ir skaidriai. Tais klausimais, kuriais matysime, kad galime tobulinti įmonės veiklos procesus, kad jie leistų pagerinti ekonominius, ekologinius ir socialinius veiklos rodiklius, kviesime partnerius ir rangovus dialogui ir diskusijai, – sakė VMU direktorius Marius Pulkauninkas. – Ūkinės veiklos procesų kokybės kontrolė ir toliau išliks svarbiu reikalavimu, organizuojant įmonės veiklą. Reikalausime iš rangovų kokybiško ir efektyvaus darbo, kruopštaus sutartinių įsipareigojimų laikymosi, kad jie elgtųsi kaip socialiai atsakingos įmonės. Tokie reikalavimai jau dabar išdėstomi mūsų rangos sutartyse ir viešųjų pirkimų techninėse specifikacijose. Mes ir toliau stebėsime, kad jų būtų laikomasi“ – teigė M. Pulkauninkas. Reaguodama į siūlymą neplėsti savo medkirčių ir medvežių parko, VMU pažymi, kad valstybiniuose miškuose naudojama nuosava medienos ruošos technika leidžia daug operatyviau organizuoti medienos ruošą. Tai ypač svarbu įvykus stichinėms nelaimėms, kurios šalyje kartojasi vidutiniškai kas 4 metai. Be to, tai skatina konkurenciją medienos ruošos paslaugų rinkoje. Šiuo metu planuojamas turimos miško kirtimo bei medienos traukimo technikos atnaujinimas. Naudota technika nusidėvėjo, o nauja technika įmonę pasieks tik kitais metais. VMU savo pajėgomis iškerta 25 proc. ir ištraukia 40 proc. visos parduodamos medienos.

VĮ VMU inf.

Miškininkų bendruomenei 2017-iejie buvo ypač sunkūs metai, palietę beveik kiekvieną žmogų, dirbusį buvusiose miškų urėdijose. Daugelis sprendė ir savo ateitį: būti ar nebūti miškininku?

Iki šių metų pradžios iš pareigų atleisti visi miškų urėdai; dalis miškininkų ir kitų darbuotojų priėmė sprendimą nedalyvauti naujos įmonės Valstybinių miškų urėdija kūrimo ir tolimesnėje veikloje; kiti pasiliko, tikėdamiesi išlikti esamose pareigose ar gauti bet kokią darbą. Tai neigiamai atsiliepė LMS skyrių aktyvumui, juose ženkliai sumažėjo narių. O ir likusieji pavargo nuo laukimo, nežinios.

Miškininkų sąjungai iškilo egzistencinis klausimas: kiek liks aktyvių narių, kaip elgtis esamoje situacijoje ir ko siekti ateityje, kad dar labiau nusivylę nariai neišsivaikščirotų kas sau.

Šiomet LMS skyriuose vyravo dvi skirtingos nuomonės: viena – susitaikyti su esama padėtimi, toliau dirbti valstybinių miškų sistemoje, ieškant priimtino bendradarbiavimo su Valstybinių miškų urėdijos vadovybe, o palaikantys 2017 m. gruodį Raudondvaryje suburtą sąjungą „Už Lietuvos miškus“ – kiek įmanoma stabdyti šios reformos mastus ir galimas pasekmes.

Ivertinti ligšiolinę LMS veiklą ir kokių reikėtų permainų sąjungoje sausio 29 d. – vasario 5 d. surengta LMS skyrių ir prezidento narių anketinė apklausa. Ji apibendrinta kovo mėn. LMS valdybos posėdyje.

Ivertinusi situaciją, LMS vadovybė nusprendė imtis reorganizacinių priemonių ir gegužės 19 d. ASU Aktų salėje sušaukė 14-ąją LMS narių suvažiavimą. Atvyko 160 delegatų, atstovavusių skyriuose 440 sąjungos narių, bei kviesti Garbės nariai, kiti sąjungos nariai, svečiai.

Išklausyti miškininkų nuomonės ir pasveikinti suvažiavimo dalyvius atvyko LR Seimo Aplinkos apsaugos komiteto pirmininkas dr. Kęstutis Mažeika, šio komiteto narys miškininkas Kęstutis Bacvinka, aplinkos viceministras Martynas Norbutas, AM Gamtos apsaugos ir miškų departamento direktorius Donatas Dudutis, LMSA pirmininkas dr. Algis Gaižutis.

K. Mažeika įteikė su Lietuvos valstybės šimtmečiu susietą atminimo dovaną ir Lietuvos šimtmečio ženkluką ASU Miškų ir ekologijos fakulteto dekanui prof. dr.

Išsivaikščiosime

Edmundui Bartkevičiui, 10 metų vadovusiam LMS veiklai, ir LR Seimo Aplinkos apsaugos komiteto padėką bei šį ženkluką ASU arboretumo vedėjui Juozui Girinui už Lietuvos ąžuolų genofondo išsaugojimą.

Aplinkos viceministras Martynas Norbutas sveikinimo kalboje kvietė valstybiniame miškų sektoriuje dirbančius miškininkus pamiršti buvusias nepasitikėjimo pertvarka nuotaikas ir susitelkti vienijančiai veiklai, nes tolimesnis priešpriešos eskalavimas niekam neatneš naudos. Ieškoti bendradarbiavimo galimybių su nauja valstybinių miškų įmone kvietė ir kiti kalbėję svečiai.

LMS veikla per pastaruosius trejus metus ir jos vertinimas

LMS prezidentas prof. dr. Edmundas Bartkevičius ataskaitiniame pranešime pažymėjo, jog jam teko ilgiausiai vadovauti Miškininkų sąjungai – nuo 2008 m. gegužės 16 d. Buvę prezidentai Algirdas Valavičius ir prof. Vaidotas Antanaitis LMS vadovavo po 2 metus, Algirdas Brukas ir doc. Albinas Tebėra – po 4, prof. Edvardas Riepšas – 6 metus.

Ataskaitiniu laikotarpiu (nuo 2014 m. gruodžio 5 d. Raudondvaryje vykusio 12-ojo suvažiavimo) LMS veiklą koordinuoti E. Bartkevičiui padėjo viceprezidentai Kęstutis Šakūnas (tuometinis Dubravos EMM urėdijos urėdas) ir Marijonas Bernotavičius (buvęs Kaišiadorių miškų urėdijos vyr. miškininkas, dabar – VMU Miško

Suvažiavimui pirmininkavo LMS viceprezidentai Kęstutis Šakūnas ir Marijonas Bernotavičius

sėklų ir sodmenų skyriaus vedėjas), atskingaisiais sekretoriais dirbę Jonas Ravinskas, Antanas Girčys ir nuo šių metų pradžios – doc. dr. Marius Kavaliauskas bei keliolikos narių prezidiumas.

Pranešėjo teigimu, per visą ataskaitinį laikotarpį vyko karštos diskusijos valstybinių miškų valdymo modelio paieškos klausimais. LMS negalėjo likti nuošalyje. 2015 m. siūlyta miškų urėdijas apjungti į 9 regionines įmones. Kilus aktyviam miškų urėdijų darbuotojų, profsąjungų narių protestui, tuometinis LR Seimas atmetė tokios reformos modelį ir LR Miškų įstatyme įteisino 42 miškų urėdijas.

Generalinė miškų urėdija 2016 m. liepos 5 d. sudarė Miškų urėdijų veiklos optimizavimo komisiją, kuri pasiūlė valstybinių miškų ūkių valdymą pertvarkyti, orientuojantis į stambesnes, ilgalaikėje perspektyvoje ekonomiškai gyvybingas

Suvažiavimas pradėtas valstybės himno giedojimu

RIMONDO VASILIAUSKO ir VLADO DEKŠNIO nuotraukos

ar susitelksime pokyčiams?

miškų urėdijas. Nustatyti 2 pagrindiniai kriterijai: miškų urėdijos valdomas valstybinės reikšmės miškų plotas (25–30 tūkst. ha) ir metinės kirtimo apimtys (ne mažiau 100 tūkst. m³). Tačiau šių komisijų sprendimams nebuvo lemta išsipildyti.

Atėjus 2016 m. rudenį į Seimą kitai politinei daugumai, pradėtas įgyvendinti vienos įmonės kūrimo planas. Ši idėja nebuvo nauja. Dar 2006 m. prof. R. Deltuvas vieno darbo ataskaitoje įvardino tokį valstybinių miškų valdymo variantą. Startas šiai reformai duotas 2017 m. sausio 10 d., kai Delfi tinklapyje pasirodė žurnalisto Tomo Janonio straipsnis „Užteks žaisti? Šiems ponams pasakyti laikas gana.“, kuriuo pradėtas visuotinis miškininkų juodinimas, šmeižimas.

2017 m. vasario 25 d. sušauktame neeiliniame LMS suvažiavime po karštų diskusijų priimtas pareiškimas, kuriame prašyta stabdyti Aplinkos ministerijos inicijuotą, visiškai neparengtą valstybinių miškų valdymo reformą. Bet 2017 m. liepos 11 d. LR Seimas, nepaisant Aplinkos apsaugos komiteto nepitarimo, skubos tvarka priėmė šią reformą įteisinančias Miškų įstatymo pataisas. Valstybinių miškų valdymo reformą netikėtai Seime parėmė ir opozicijoje esantys konservatoriai už valdančiųjų pažadėtą PVM lengvatą būtų šildymui. Konservatorių jaunasis lyderis G. Landsbergis turbūt nežinojo ar pamiršo savo senelio prof. V. Landsbergio žodžius, pasakytus LŽŪA Aktų salėje 1996 m. gruodžio 13 d. vykusiam pirmame atkurtos Lietuvos girininkų suvažiavime, kad „giria – tai ne morkų lysvė“.

Kita svarbi LMS veiklos sritis buvo konferencijų, seminarų bei konkurso „Neplynų pagrindinių kirtimų aktualijos Lietuvoje“ 2016 m. organizavimas, ekologinis jaunuo menės švietimas. Jaunųjų miško bičiulių konkursų, stovyklų organizavimui Aplinkos ministerija iki 2018 m. skirdavo lėšų iš Bendrųjų miškų ūkio reikių programos. Šiuos darbus vykdavo viešojo konkurso būdu parinkta organizacija ar bendrovė. Šiemet ekologinis švietimas pavestas Valsybinei saugomų teritorijų tarnybai.

E. Bartkevičius pažymėjo, kad reikalingas ir kasdienis darbas su jaunaisiais miško bičiuliais vietose, kurį nemokamai

LR Seimo Aplinkos apsaugos komiteto pirmininkas Kęstutis Mažeika (kairėje) įteikė atminimo dovaną LMS veiklai 10 metų vadovavusiam ASU prof. Edmundui Bartkevičiui

atlikdavo pedagoginių gebėjimų turintys miškų urėdijų miškininkai, suteikdavo jiems paramą transportu, suvenyrais, pamaitinimu miške, išvykose ir pan. „Ateityje siūlyčiau perimti gerąją praktiką iš Vokietijos, kur įsteigtuose mokymo centruose ekologija besidomintys moksleiviai praleidžia vieną kitą savaitę, susipažįsta su mišku ir miškininkų gyvenimu, – akcentavo pranešėjas. – Tam būtų galima panaudoti ir po reformos galimai likšiančius tuščius miškų urėdijų pastatus“.

LMS veikloje tapo tradicija organizuoti miškininkų ir jų šeimų orientavimosi sporto varžybas. 2015 m. tokios varžybos vyko ASU, 2016 m. – Varėnoje, 2017 – Švenčionėliuose. Lietuvos miškininkų delegacijos dalyvavo Europos orientavimosi sporto čempionatuose: 2015 m – Vengrijoje, 2016 – Švedijoje, 2017 m. teko organizuoti Europos čempionatą Lietuvoje – Birštone ir Prienų apylinkėse.

Per ataskaitinį laikotarpį LMS delegacijos lankėsi pas Suomijos, Austrijos, Slovėnijos miškininkus. LMS iniciatyva 2016 m. Lietuvoje vyko Europos miškininkavimo tinklo narių – miško draugijų ir miškininkų sąjungų atstovų suvažiavimas.

Apmadū, kad pastaruoju metu nutrūko kasmetiniai susitikimai su kaimynais – latvių ir estų miškininkais.

Pernai surengta išvyka į Vatikaną, kurio soduose Lietuvos valstybės šimtmečio proga pasodinti 3 mūsų ąžuolų (Stelmužės, Punios ir Mingėlos) palikuonys.

Už Lietuvos ąžuolų genofondo saugojimą ASU arboretume vedėjas Juozas Girinas paskatintas LR Seimo Aplinkos apsaugos komiteto padėka ir Lietuvos šimtmečio ženklukais

Įamžinant žinomus šalies miškininkus, išleisti leidiniai apie prof. Povilą Matulionį, doc. Praną Džiaukštą, Stasį Tuminauską, dr. Vincentą Verbylą. Parengta leidybai Algirdo Bruko knyga „Ir jiems ošė girios“ apie 1940–1953 m. žuvusius, nuo represijų nukentėjusius miškininkus.

„Ateityje sąjungos nariams linkiu būti aktyviems, matomiems, atsakingiems už savo žodžius ir veiksmus, dėmesingiems aplinkiniams,“ – reziumavo prof. E. Bartkevičius.

Išklausius Revizijos komisijos ataskaitą, sąjungos veiklą įvertinta teigiamai. Pasakymuose akad. Leonardas Kairiūkštis pažymėjo, kad pastaruoju metu tvyrantis šaltas miškininkų bendravimo tonas su miškų ūkį kuruojančia Aplinkos ministerijos ir įkurtos Valstybinės miškų urėdijos vadovybe kelia nusivylimo ir neveiklumo nuotaikas bendrame miškininkų gyvenime. LMS veikloje pasigendama profesionalų susitelkimo, sprendžiant praktinės miškininkystės problemas, pažangios patirties diegimą. Jo manymu, pavyzdžiu galėtų būti XX a. antroje pusėje veikusi Miškų ūkio mokslinė-techninė draugija, kurios veikloje dalyvavo per 1000 miškininkų. Susirinkę pasitarimuose, konferencijose, išvykose į miškus, jie ne politikavo, o sprendė profesinius klausimus, kaip vieną ar kitą darbą miške padaryti geriau, ko kybiškiau, diskutavo apie ateities medynų formavimą ir šalies miškingumo didinimą. Ir tuomet problemų nestigo – miškų

ūkiuose trūko darbo jėgos, našios technikos, o planinės medienos ruošos ir kitų darbų užduotis reikėjo įvykdyti bet kokia kaina. Nauja LMS vadovybė turi mobilizuoti miškininkus šio laikmečio profesinėms problemoms spręsti.

Jam pritarė ir ilgametę gamybininko bei mokslininko veiklos patirtį turintis dr. Julius Danusevičius. Jo pastebėjimu, pastaraisiais metais buvusiose miškų urėdijose išnyko teminiai gamybiniai pasitarimai, ypač miškų atkūrimo, apsaugos, naujovių taikymo klausimais, per daug susižavėta savaiminiu miško atžėlimu. Jis siūlė įvesti pastovią miškų atkūrimo, įveistų želdinių priežiūros stebėseną (monitoringą), kurią galėtų vykdyti Valstybinė miškų tarnyba. Mokslininkas būgštavo, kad įkurtoje Valstybinių miškų urėdijoje rūpinantis tik ekonominiais ir komerciniais rodikliais, stambinat regioninius padalinius ir pasiskyrus jaunus darbuotojus, gali būti visai pamiršti prieš kelis dešimtmečius kartu su mokslininkais įveisti įvairūs bandomieji želdiniai, jau užaugę ir pusamžiais medynais, kiti išliekamąją mokslinę vertę turintys miško objektai.

Naujos LMS vadovybės formavimas

LMS prezidentui prof. dr. Edmundui Bartkevičiui atsisakius toliau eiti šias pareigas, sąjungos vadovais pasiūlyti 3 kandidatai – LMS atsakingasis sekretorius, ASU Miškų ir ekologijos fakulteto docentas dr. Marius Kavaliauskas, LMS viceprezidentas, buvęs Dubravos EMM urėdijos miškų urėdas Kęstutis Šakūnas ir sąjūdžio „Už Lietuvos miškus“ atstovas, buvęs Kauno miškų urėdijos miškų urėdas Saulius Lazauskas. Jie rinkiminėse kalbose išsakė savo požiūrį į esamą situaciją Miškininkų sąjungoje, ką reikėtų daryti norint ją keisti, kokių tikslų siektų per būsimąją kadenciją.

Pirmasis kalbėjo LMS atsakingasis sekretorius dr. Marius Kavaliauskas: „Ko-

dėl mes čia susirinkome?.. Mus vienija išskirtinė profesija, specifinės žinios, meilė miškui ir noras ką nors gero jam padaryti. Geras idėjas galime įgyvendinti dalyvaudami Miškininkų sąjungos veikloje, kuri šiandien yra nusiritusi ne tik į organizacinę duobę, bet ir praradusi pasitikėjimą bei įvaizdį. Todėl šiai organizacijai reikia atidaryti langus ir įkvėpti šviežio oro. Miškininkų sąjungoje apstu vidinių problemų: nesusikalbama tarpusavyje, LMS skyriai jaučiasi palikti nuošalyje, eiliniai nariai nemato prasmės dalyvauti sąjungos veikloje, nes nesijaučia, kad yra išklausomi. Trūksta darbo grupėmis pagrįsto darbo, atsakomybės paskirstymo. Reikia pripažinti, kad ankstesnėje veikloje nebuvo aiškios strategijos ir ambicingų tikslų, atstovauta tik valstybinių miškininkų grupei.

Būtina daugiau dirbti su svarbiausiu sąjungos vienetu – skyriais, atgaivinti narių pasitikėjimą, norą dirbti ir būti komandos nariu. Miškininkų sąjungą matau nebijančią įvardinti savo problemų ir galinčią jas realiai spręsti. LMS turėtų vienytis ne tik valstybiniuose miškuose, bet ir privačiame miškų ūkyje, medienos apdirbimo sektoriuje ir kitur dirbančius miškininkus. Tai leistų vieniems iš kitų pasimokyti, vieni kitus suprasti ir susikalbėti, priimti sprendimus, padedančius gerinti veiklos kokybę ir puoselėti visus šalies miškus. Tai būtų kartinis šios organizacijos išskirtinumas.

LMS turėtų aktyviai prisidėti visuomenėje gerinant sutrupėjusį miškininko profesijos ir miškininkavimo prestižą ir įvaizdį. Taip pat galėtume dalyvauti patariant miško savininkams įvairiais klausimais. Matau milžinišką LMS potencialą, nes sąjunga vienija ir visus miškininkystės mokslo bei mokymo institucijas, kurių pajėgumai nėra pilnai išnaudojami. Matau sąjungą globalią, dirbančią ir su užsienio partneriais, plėtojančią tarptautinius ryšius.

Suvažiavimo dalyviai (pirmame plane iš kairės – mokslininkai S. Karazija, A. Kuliešis, L. Kairiūkštis)

Buvęs Kauno miškų urėdijos urėdas Saulius Lazauskas sako rinkiminę kalbą

LMS judės į priekį tik tuo atveju, jei norės ir galės atsinaujinti ir atsijauninti. Nebijokime išsikelti ambicingų tikslų, aiškiai parodančių veiklos kelią. Ir kuo tie tikslai bus ambicingesni ir sunkiau įgyvendinami, tuo daugiau graus sąžinė, kad kažkas nepadaryta.

Kviečiu kartu verstis naują LMS veiklos istorijos puslapį. Rinkiminę kalbą baigiu prof. P. Matulionio žodžiais: „Ateities pradžia – tai mes“.

Buvęs Kauno miškų urėdijos urėdas Saulius Lazauskas pasisakyme priminė miškų urėdijų kūrimosi istoriją kartu su valstybe ir apžvelgė veiklą iki 2017 m., kai miškų urėdijos paskelbtos ūkine atgyvena, o jų vadovai toliau netinkamais dirbti miškų tarnyboje. Anot S. Lazausko, jiems net nepasiūlytos kitos pareigos buvusiose miškų urėdijose. Valstybinių miškų urėdijos regioniniams padaliniams turėjo būti palikti senieji pavadinimai, nes vietos gyventojų atmintyje kiekvienas padalinys ir toliau išliks miškų urėdija. Kandidato manymu, sąjungos veiklai kenkia regionuose padaliniuose tvyranti likusių dirbti miškininkų baimė ir nežinia dėl savo ateities. Jis pasisakė už santykių normalizavimą su įkurtoji įmonės vadovybe.

Suvažiavimui pirmininkavęs LMS viceprezidentas Kęstutis Šakūnas pristatė: „Valstybiniame miškų sektoriuje dirbau 37 metus ir dar būčiau dirbęs, jei ne politinė reforma. Pertvarkos valstybi-

Skaičiuojami delegatų balsai

niuose miškuose reikėjo, bet ar tokios? Kieno valia buvo atleisti iš pareigų visi miškų urėdai? Jei tai vien Generalinės miškų urėdijos vadovybės iniciatyva, tuomet tai gėda mūsų bendruomenei. Gaila, kad kuriamos įmonės vadovai nepasinaudojo profesionaliais miškininkais, dirbusiais miškų urėdais ir dalimi vyriausiųjų specialistų. Dabar reikia susitaikyti su esama situacija, galvoti apie ateitį ir bendradarbiauti su esama vadovybe. Žinoma, nebijant sakyti tiesos. Natūralu, kad likę dirbti valstybiniame miškų sektoriuje miškininkai stengiasi išsaugoti darbo vietas, taip užtikrindami savo šeimų išlaikymą. Deja, daugelis jų tapo tik pasyviais stebėtojais ir pasitraukė iš sąjungos veiklos.

Kandidatuoti į LMS prezidento postą mane pasiūlė Miškų instituto darbuotojai, kuriems esu dėkingas už pasitikėjimą. Dabar esu bedarbis ir tokio statuso sąjungos vadovo įvaizdis atrodytų nekaip, todėl atsiimu savo kandidatūrą.

K. Šakūnui atsisakius kandidatuoti ir paprašius paremti M. Kavaliausko kandidatūrą, darbo ėmėsi delegatų balsų skaičiavimo komisija. Už jauną, ambicingą iššūkių ir didelių permainų sąjungos veikloje žadantį doc. dr. M. Kavaliauską balsavo 105, už valstybinių miškų skubotai reformai viešai nepritarusį ir sąjūdžio „Už Lietuvos miškus“ veikloje dalyvaujantį S. Lazauską – 30 delegatų.

Formuojant naują LMS vadovybę, išrinktas sąjungos prezidentas M. Kavaliauskas pavaduotojais pasirinko Sigitą Kvedarą iš Valstybinės miškų tarnybos, VMU Kauno regioninio padalinio vyriausiąjį miškininką Mindaugą Petkevičių ir pasiūlė skirti trečią pavaduotoją, kuriuo pasirinktas prof. dr. Edmundas Bartkevičius. LMS atsakingąją sekretore tapo ASU Miškų ir ekologijos fakulteto dėstytoja dr. Gerda Šilingienė.

Suvažiavimo dalyviai Vygantas Mierkis bei Zita Bitvinskaitė išsako pastabas dėl LMS prezidiumo formavimo

Padėkodami prof. E. Bartkevičiui už ilgametį vadovavimą sąjungai, naujasis LMS prezidentas M. Kavaliauskas ir atsakingoji sekretorė G. Šilingienė įteikė jam Lietuvos miškų simbolį – eglaitę.

Kebčiau sekėsi iš 12 narių suformuoti LMS prezidiumą, kurio 6 narius iš pasiūlytų 10 kandidatų išrinko suvažiavimas (K. Šakūnas, R. Juzikis, A. Vaitekūnienė, R. Mažėtis, G. Banienė, A. Bartuška) ir 6 narius pasirinko pats prezidentas (G. Jasinevičius, K. Patinskas, S. Girdžiūšas, A. Pivoriūnas, V. Čaikauskas, dr. D. Čiuldienė). Kadangi dalis pasirinktų narių daugumai delegatų buvo nepažįstami, dirbantys ne valstybiniame miškų sektoriuje ir nedalyvavo suvažiavime, tai sukėlė salėje nemažą šurmulį. Delegatai reikalavo prezidento paaiškinimo, ar jie yra sąjungos nariai, nuo kada, kokiam skyriui priklauso, ar moka nario mokestį.

Po suvažiavimo išplatintame sąjungos skyriams laiške LMS prezidentas doc. dr. M. Kavaliauskas rašė: „Atsiliepdamas į Jūsų reakciją formuojant LMS prezidiumą, noriu nuraminti, patikinti ir informuoti, kad prezidiumo nariai neturi sprendimo galios. Prezidiumas – tai vykdomasis organas, veikiantis pagal suvažiavimo ir valdybos sprendimus. Sąjungos valdyba yra antras pagal galią valdymo organas, kuris renkasi kas pusmetį. Mano pasirinkti prezidiumo atstovai yra įvairių kompetencijų miškininkai, atstovaujantys visą miško sektorių ir medienos vartotojus. Manau, kad tai vienintelis kelias visiems susikalbėti, pasikeisti informacija bei generuoti naujas idėjas. Turime stiprinti skyrių veiklą, kas darys teigiamą įtaką valdybos veiklumui ir realiam paskirtų funkcijų įgyvendinimui.“

Po suvažiavimo miškininkai galėjo apsilankyti ASU arboretume.

LMS prezidentu išrinktas ASU doc. dr. Marius Kavaliauskas

M. Kavaliauskas gimė 1981 m. spalio 3 d. Kaune. Nuo mažens leidamas vasaras senelių sodyboje Raseinių rajone pamėgo mišką. Baigęs 2000 m. Kauno „Aušros“ gimnaziją, jis studijavo miškininkystę LŽŪU.

Po bakalauro studijų, 2004 m. rugsėjį pasinaudojus ES finansuojama dėstytojų ir studentų mainų programa Socrates/Erasmus, išvyko 1 metams magistrantūros studijų į Joensu universitetą Suomijoje. Grįžęs tęsė magistratūros studijas ASU, 2007 m. apgynė magistrinį darbą „Miškų urėdijų vadovaujančių darbuotojų darbo laiko naudojimo tyrimas“.

Dar studijų metais jis įsidarbino nekilnojamojo turto agentūros vadybininku, vėliau – nekilnojamojo turto prekybos ir nuomos Lietuvoje tarpininku UAB „Ober Haus“.

2008 m. rudenį jis tapo LŽŪU Miškovtarkos katedros doktorantu, tyrė miškų urėdijų veiklos efektyvumą (nuo 2010 m. darbo vadovas buvo prof. R. Deltuvus). 2012 m. gruodžio 19 d. apgynė žemės ūkio mokslų srities miškotyros krypties daktaro disertaciją, jam suteiktas žemės ūkio mokslų daktaro vardas.

Pastaruoju metu doc. dr. M. Kavaliauskas dirba ASU Miškovtarkos ir medienotyros institute dėstytoju, išrinktas į Miškų ir ekologijos fakulteto tarybą, kur 2013–2018 m. dirbo sekretoriumi. Stažavosi užsienio šalių universitetuose, dalyvauja rengiant ir įgyvendinant mokslo bei studijų projektus, skelbia publikacijas spaudoje. Gali bendrauti lietuvių, anglų, rusų kalbomis. Su žmona Indre augina sūnų Augustą ir dukrą Barborą. Asmeninės savybės: atsakingumas, pareigingumas, disciplina, optimizmas, kūrybingumas. Laisvalaikis: numizmatika ir bibliofilija.

Dubravos girios medynų augimas ir

GINTARAS KULBOKAS, ANDRIUS KULIEŠIS, PETRAS EIGIRDAS, Valstybinė miškų tarnyba, Aleksandro Stulginskio universitetas

Dubravos giria, užimanti beveik 5000 ha plotą, pasižymi išskirtine gausa mokslinių tyrimo objektų. Vienas iš jų – nepatraukiamos miškų inventorizacijos atrankos metodu tyrimo poligonas. Jį sudaro Lietuvos miškų instituto 1976 m. įsteigti 189 pastovūs apskaitos bareliai, kuriuose medžiai permatauojami kas 5 metai. Šiame tyrimo poligone vykdomų matavimų patirtis tapo pagrindiniu „varikliu“, kuriant ir tobulinant Nacionalinės miškų inventorizacijos atrankos metodu metodines, normatyvines bei duomenų apdorojimo ir jų panaudojimo nuostatas. Gauti duomenys taip pat naudojami įvairiems pokyčiams, prieaugio balansams, miško ūkinės veiklos efektyvumui Dubravos girioje įvertinti (Kuliešis A., 1999; Kuliešis A., Kulbokas G., 2008; Kuliešis A., Kulbokas G., 2012).

2016–2017 m. atlikome šiame objekte pastovių barelių permatavimą. Jų duomenis panaudojome aktualiausiai Dubravos girios, kaip ir visos šalies, problemai – medynų, intensyviai veikiamų nepalankių gamtinių veiksnių, raidai, tvarumui, jų naudojimui 1986–2016 m. laikotarpyje įvertinti. Svarbiausi klausimai, į kuriuos bandysime atsakyti, tai: kuo išsiskiria Dubravos girios bręstančių ir brandžių medynų struktūra, kaip nagrinėjame laikotarpyje jie buvo naudojami, koks yra santykis tarp miškininkų planuojamos ir nepalankių gamtinių veiksnių padiktuotos įtakos medynų formavimuisi, jų išlikimui ir naudojimui?

Pokyčiai Dubravos girios medynuose

Atrankinės inventorizacijos duomenimis, Dubravos girią sudaro 4767 ha medynų, kur kiekvienas barelis atstovauja 25,22 ha plotą. Pagal 1986 m. matavimo duomenis buvo atrinkti apskaitos bareliai, atstovaujantys medynus, kurie 2016 m. turėjo pasiekti brandą (toliau – atrinkti medynai). 1986 m. inventorizacijos duomenimis, atrinkti medynai 2363 ha plote sudaro pusę visos Dubravos girios.

Atrinktų medynų charakteristika. Pagal vyraujančią medžių rūšį 60 proc. atrinktų medynų 1986 m. inventorizuoti eglynais, 43 proc. – vidutinio amžiaus pušies, eglės, beržo ir juodalksnio medynais (1 lent.). Nors medynų augimo sąlygos gana įvairios: 55 proc. medynų reprezentuoja lengvus, 21 proc. – dvinarius, 19 proc. – sunkius ir 4 proc. – organinius dirvožemius, beveik pusė šių medynų buvo priskirti panašaus derlingumo bei atitinkamai našumo Lcl, Ncs ir Ncl augavietėms.

Atrinktų medynų naudojimas. Atsižvelgdami į 30 metų pagrindinio naudojimo ypatumus, atrinktus medynus suskirsėme į 3 medynų grupes, gana panašaus ploto:

a) medynai, nukirsti plynais sanitariniais kirtimais, šalinant nepalankių gamtinių veiksnių poveikio pasekmes;

b) medynai, kuriuose atlikti planiniai plynų kirtimai;

c) likę augti įvairaus pažeidimo laipsnio ar nepažeisti medynai (2 lentelė).

Planiniais plynais kirtimais iškirsti medynai (1 medynų grupė) užima mažiausią plotą – 627 ha (0,5 proc. nuo visų girios medynų per metus). Atskirais penkmečiais planiniai kirtimai beveik nevykdyti: 1986–1991 m. plynų kirtimai užfiksuoti tik viename barelyje, o 1996–2001 m. nenustatyta nei vieno plynų kirtimo atvejo. Šiuo laikotarpiu teko likviduoti 1993–1996 metų vėjų, sausrų ir žievėgraužio tipografo pažeidimus. Taip 1996–2006 metais plynais sanitariniais kirtimais iškirsta 631 ha medynų. Didelę įtaką medynų būklei turėjo 2010 m. škvalas, praūžęs per Dzūkijos miškus, Dubravos girią ir nurimęs ties Kėdainiais. Likviduojant škvalo padarinius plynais sanitariniais kirtimais (2011–2016 m.) teko iškirsti dar 194 ha medynų. Apskritai Dubravos girioje per 30 metų plynais sanitariniais kirtimais iškirstas 824 ha plotas arba daugiau nei trečdalis atrinktų medynų (2 medynų grupė). Dar 912 ha atrinktų medynų liko augti ir iki 2016 m. pasiekė brandą – trečioji medynų grupė (2 lent.).

Atrinktų medynų taksacinės charakteristikos ir jų kaita. 1986 m. inventorizacijos duomenimis, per 30 metų laikotarpį plynai planiniais ir sanitariniais kirtimais iškirsti 6 metais vyresni nei likę augti medynai. Plynų sanitariniai kirtimai vykdyti gerokai našesniuose (vidutinis tūris – 374 m³/ha, H_{AB} indeksas – 29,5 m), nei planiniais plynais kirtimais kirstuose ar likusiuose augti medynuose (vidutinis tūris atitinkamai – 301 ir 292 m³/ha, H_{AB} indeksas – 26,8 ir 26,7 m). Ypatingu našumu pasižymi plynais sanitariniais kirtimais iškirsti eglynai, kurių vidutinis tūris siekė 410 m³/ha ir net 18 proc. viršijo likusių augti medynų vidutinius tūrius. Aukštesni ir kiti šių medynų rodikliai: vidutinis aukštis – 4,8 m, vidutinis skersmuo – 3,4 cm ir skalsumas – 0,03 (2 lent.).

Pagal 1986 m. statistiką plynais sanitariniais kirtimais kirsti medynai išsiskyrė ir rūšine sudėtimi – 80 proc. ploto ir 74 proc. tūrio sudarė eglynai, kai kirstuose planiniais kirtimais eglės dalis sudarė tik 38 proc. ploto ir 45 proc. tūrio bei likusiuose augti medynuose – 57 proc. ploto ir 46 proc. tūrio.

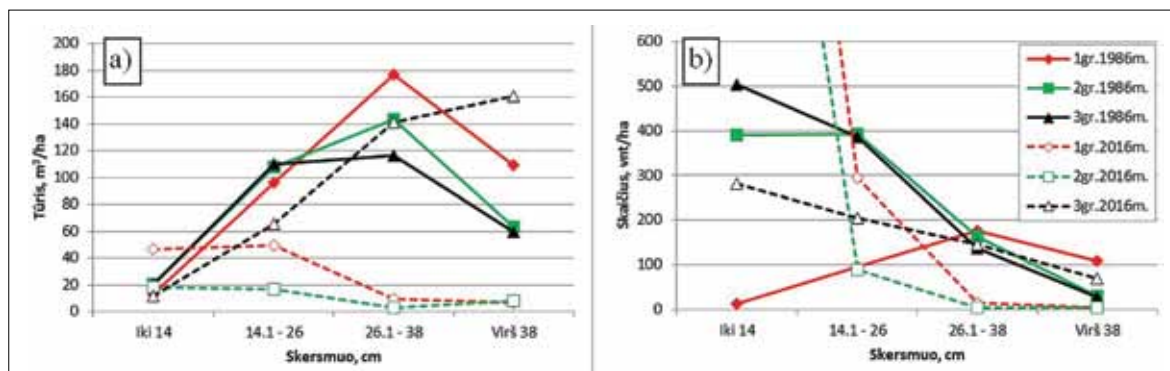
1986–2016 m. laikotarpyje (2 lent.), eglynų plotai sumažėjo 20 proc. atkuriant medynus plynų sanitarinių kirtimų grupėje ir 16 proc. – dėl rūšinės sudėties kaitos likusių augti medynų grupėje. Ryškiausias eglės keitimas pušimi užfiksuotas plynų sanitarini-

1 lentelė. Medynų, per pastaruosius 30 metų tapusių brandžiais*, ploto (ha) pasiskirstymas pagal medžių rūšis ir amžių (1986 m.)

Medynų amžiaus grupės	Pušis	Eglė	Beržas, juodalksnis	Drebulė	Ažuolas	Iš viso
Vidutinio amžiaus	176	580	270	-	-	1026
Bręstantys	-	378	177	25	-	580
Brandūs	51	454	202	25	25	757
Visi	227	1412	649	50	25	2363

*į analizę įtraukti ir medynai, kurie brandos nepasiekė, nukurtus juos plynais sanitariniais kirtimais

naudojimas gamtinių veiksnių įtakoje

1 pav. Medžių tūrio (a) ir skaičiaus (b) pasiskirstymas pagal medžių skersmenį 1986 m. ir 2016 m.

2 lentelė. Medynų, per pastaruosius 30 metų tapusių brandžiais, charakteristikos laikotarpio pradžioje (1986 m.) ir laikotarpio pabaigoje (2016 m.)

Rodiklis	Nukirsti plynais sanitariniais kirtimais	Nukirsti planiniais plynais kirtimais	Išlikę medynai
1986 m. matavimo statistika			
Medynų plotas, ha	824,4	626,8	911,6
Vidutinis amžius, 1/2 ardo	67/51	67/53	61/44
1 ardo skersmuo, cm / aukštis, m	28,0/24,8	25,3/22,6	23,2/21,4
Indeksai D_{AB} , cm/ H_{AB} , m	36,7/29,5	33,7/26,8	32,8/26,7
Skalsumas 1/2 ardo	0,86/0,09	0,81/0,14	0,83/0,08
Vidutinis tūris, m³/ha 1/2 ardo	373,8/21,5	300,6/34,4	292,3/14,4
Iš jų: eglynų, m³/ha 1/2 ardo	400,4 / 9,2	309,1/6,0	295,4 / 8,6
Medžių skaičius, vnt./ha 1/2 ardo	565/219	636/340	770/287
Prieaugis, m³/ha 1/2 ardo	8,4/0,5	7,4/1,3	6,4/0,5
Rūšinė sudėtis pagal plotą, %	6P 80E 11B 3D	20P 38E 26B 4D 12J	6P 57E 26B 8J 3A
Rūšinė sudėtis pagal tūrį, %	9P 74E 12B 4D 1A	20P 45E 18B 4D 11J 2A	12P 48E 22B 2D 9J 7A
Likvidinių sausuočių tūris, m³/ha	6,9	11,8	3,9
2016 m. matavimo statistika			
Plotas, ha medynai/kirtavietės	799,2/25,2	601,6/25,2	911,6/0
Vidutinis amžius	19	13	87/63
1 ardo skersmuo, cm / aukštis, m	8,9/10,1	5,2/6,7	31,7/26,5
Indeksai D_{AB} , cm/ H_{AB} , m	41,7/33,2	38,9/33,0	34,7/27,8
Skalsumas 1/2 ardo	0,72	0,48	0,76/0,09
Vidutinis tūris, m³/ha 1/2 ardo	112,2	45,8	354,2/24,7
Iš jų: eglynų, m³/ha 1/2 ardo	113,5	24,2	420,1/7,9
Medžių skaičius, vnt./ha 1/2 ardo	2610	1966	512/190
Prieaugis, m³/ha 1/2 ardo	12,1	4,4	10,0/1,2
Rūšinė sudėtis pagal plotą, %	15P 60E 9B 10D 3J 3A	12P 37E 21B 30J	17P 40E 21B 3D 14J 5A
Rūšinė sudėtis pagal tūrį, %	20P 45E 8B 11D 3J 1Bt 10A 2Bt	15P 25E 19B 25J 16A	16P 50E 15B 5D 9J 5A
Likvidinių sausuočių tūris m³/ha	1,5	0,7	16,2

nių kirtimų grupėje, pušynų plotui padidėjus nuo 6 proc. iki 15 proc., o tūrio daliai – nuo 9 proc. iki 20 proc.

Pagal 1986 m. statistiką daugiausia (286 m³/ha) stambesnių nei 26 cm medžių tūrio buvo sukaupta plynais sanitariniais kirtimais kirstų medynų grupėje, lyginant su 176 m³/ha šių medžių medynuose likusiuose augti medynuose (1 pav.). Taigi, pirmoje eilėje buvo pažeisti vertingiausi medynai, sukaupę daugiausiai stambios medienos.

(tęsinys kitame numeryje)

Audros pažeista Dubravos giria

Žievėgraužių tipografų invazijos padariniai

Dirvožemių tvarumas svetimžemių rūšių medynuose

Dr. DOVILĖ ČIULDIENĖ, LAMMC Miškų instituto Ekologijos skyriaus jaunesnioji mokslo darbuotoja

LAMMC Miškų institute 2017 m. rugsėjo 12 d. apgyniau daktaro disertaciją „Dirvožemių tvarumas svetimžemių rūšių medynuose“ (mokslinis vadovas prof. dr. Kęstutis Armolaitis). Išsamiai su disertacija galite susipažinti Martyno Mažvydo, VDU ir LAMMC filialo Miškų instituto bibliotekose. Šiame straipsnyje pristatau pagrindinius savo darbo rezultatus.

Per artimiausius dešimtmečius dėl šilto klimato mišriųjų ir plačialapių miškų zonoje natūraliai augantys medynai gali patirti didesnę stresą dėl svetimžemių medžių rūšių migracijos ir didėjančio jų konkurencingumo. Dauguma Lietuvoje augančių svetimžemių rūšių medžių yra sėkmingai natūralizavęsi: sudarę ilgalaikes populiacijas ir gali savarankiškai atsikurti (Gudžinskas, 2012). Yra žinoma, kad svetimžemiai medynai formuoja savitą mikroklimatą, turi įtakos biologinei įvairovei ir maisto medžiagų apytakai miško ekosistemoje. Tačiau trūksta žinių, kaip svetimžemiuose medynuose gali kisti dirvožemių cheminės savybės. Dėl šių priežasčių per pastaruosius 20 metų Europoje labai daug dėmesio skiriama dirvožemio tvarumo tyrimams svetimžemiuose medynuose.

2010–2011 m. vykdytas Lietuvos mokslo tarybos projektas „Svetimkraščių medžių įtaka miško bendrių biologinei įvairovei, struktūrai ir tvarumui“ (projekto vadovas – ASU prof. Vitas Marozas). Projekto metu surinkta aibė duomenų

apie daugiausiai Lietuvoje paplitusių svetimžemių medžių rūšių (raudonojo ąžuolo, paprastojo buko) bei reintrodukuoto europinio maumedžio medynų nuokritas, dirvožemių mineralinių horizontų fizikines ir chemines savybes. Tyrimams pasirinkti medynai, augantys labiausiai Lietuvoje paplitusiuose dirvožemiuose, išplautžemiuose (*Luvisols*) ir smėlžemiuose (*Arenosols*).

Šie duomenys įrodė, kad egzistuoja tam tikra sąveika tarp dirvožemio ir skirtingos rūšies medynų. Tačiau kartu su mokslinio darbo vadovu prof. Kęstučiu Armolaičiu nutarėme šiuos tyrimus praplėsti, didelį dėmesį skiriant dirvožemio mineralų dūlėjimo tyrimams projekto metu tirtuose medynuose. Šiam tikslui išanalizavome dirvožemių mineralinių horizontų mineraloginę sudėtį su elektronų skenuojančiu mikroskopu.

Tyrimams vadovavo Gamtos tyrimo centro Geologijos ir geografijos instituto Giluminės geologijos laboratorijos vadovė dr. Gražina Skridlaitė. Su mikroskopu pa-

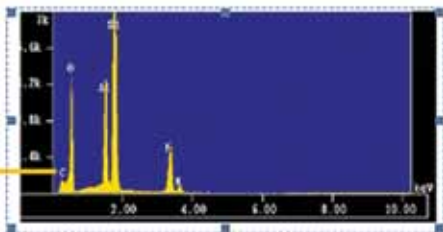
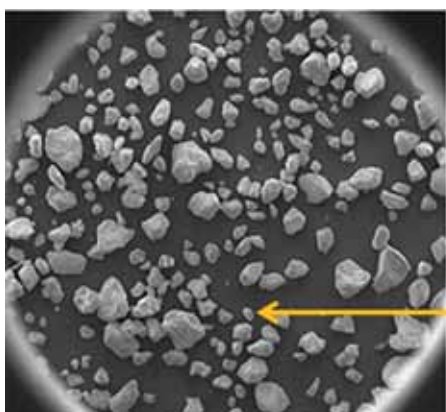

RIMONDO VASILIAUSKO nuotrauka

Baigusi 2004 m. Panevėžio „Minties“ gimnaziją, Vytauto Didžiojo universitete studijavau aplinkotyra ir ekologiją, o 2012 m. jame baigiau Aplinkosaugos organizavimo magistro studijas. Nusprendžiau toliau savo gyvenimą sieti su ekologija. 2012 m. įstojau į biomedicinos mokslų srities ekologijos krypties doktorantūrą ir nuo 2016 m. dirbu LAMMC Miškų instituto Ekologijos skyriuje jaunesniąja mokslo darbuotoja. 2017 m. rugsėjo 12 d. apgyniau disertaciją „Dirvožemių tvarumas svetimžemių rūšių medynuose“ (mokslinis vadovas prof. dr. Kęstutis Armolaitis). Man gamta – pats pažangiausias gyvas fabrikas, kuriame produkcija gaminama be atliekų, mažiausios energijos sąnaudos ir kuriame kiekvienas elementas, nuo mažiausios gyvasties iki akmenėlio, turi savo vietą ir funkcijas.

Dr. Dovilė ČIULDIENĖ

1 pav. Dirvožemio mineralų identifikavimas su elektronų skenuojančiu mikroskopu Quanta 250

dėjo dirbti dr. Gailė Žalūdienė. Mineraloginės sudėties duomenys kartu su vidutine metine oro temperatūra, kritulių kiekiu ir jų chemine sudėtimi, medynų dendrometriniais parametrais, dirvožemio fizikinėmis (tankis, drėgnis) savybėmis, pH ir suminės anglies kiekiu buvo naudojami modeliuojant dirvožemio mineralų dūlėjimo intensyvumą su *PROFILE* modeliu. Ši

2 pav. Miško nuokritų surinkimas Degsnės europinio maumedžio medyje

geocheminių modelių Lietuvos sąlygomis padėjo pritaikyti dr. Cecilia Askelsson (*Department of Physical Geography & Ecosystems Science, Lund university*).

Dirvožemio mineralų dūlėjimo intensyvumo tyrimai finansuoti iš LAMMC ilgalaikės programos „Darni miškininkystė ir globalūs pokyčiai“ (2012–2016 m.).

Miško paklotės tyrimai medynuose. Tyrimo rezultatai atskleidė, kad tirtų svetimžemių medynų lapų ar spyglių nuokritos buvo skirtingos masės ir biocheminės sudėties.

Daugiausiai (vidutiniškai 3 t ha⁻¹) lapų nuokritų prikrito raudonojo ąžuolo medynuose. O europinio maumedžio ir paprastojo buko medynuose spyglių ir lapų nuokritų vidutinė masė buvo vidutiniškai 30 proc. mažesnė. Be to, raudonojo ąžuolo ir paprastojo buko medynų lapų nuokritos buvo skaidomos greičiausiai, o lėčiausiai skaidėsi nukritę europinio maumedžio spygliai, nes jų biocheminėje sudėtyje buvo didelė lignino koncentracija. Dėl to maumedynuose kaupėsi miško paklotės fermentuotas (OF) bei humusingas (OH) horizontai. Palyginus su europiniu maumedžiu, raudonojo ąžuolo ir paprastojo buko medynuose vyko intensyvi maisto medžiagų apykaita, nesikaupė stora miško paklotė. Dėl to šios svetimžemės lapuočių medžių rūšys turi didelį potencialą atsikurti Lietuvos miškuose.

Cheminių savybių tyrimai dirvožemių mineraliniuose horizontuose. Dirvožemių, išplautžemių ir smėlžemių, mineralinių sluoksnių cheminės savybės daugiausiai priklausė nuo dirvožemio gra-

nulimetrinės sudėties, bet ne nuo medžių rūšies. Tyrimai atskleidė, kad būtent nuo dirvožemio granulimetrinių dalelių (daugiausiai nuo molio ir dulkių) procentinės dalies priklausė mainų katjonų (Ca²⁺, Mg²⁺, K⁺, Na⁺) ir judriųjų P₂O₅ bei K₂O koncentracijos dirvožemio mineraliniuose sluoksniuose. O organinės anglies (C), suminio ir mineralinio azoto (N) fulvinių ir huminių rūgščių didžiausios koncentracijos buvo didžiausios mineralinių dirvožemių viršutiniuose sluoksniuose.

Dirvožemių mineralų dūlėjimo intensyvumo tyrimai. Sumodeliavus duomenis *PROFILE* modeliu, pirmiausiai išryškėjo, kad tokio pobūdžio tyrimuose svarbus veiksnys yra dirvožemio priemolio slūgsojimo gylis. Kai priemolis slūgso negiliai, dirvožemiuose mineralų dūlėjimas vyksta intensyviau. Dėl to, lyginant dirvožemio mineralų dūlėjimo intensyvumą, buvo atrinkti svetimžemiai medynai, augantys dirvožemiuose su panašiu priemolio slūgsojimo gyliu (apie 50 cm).

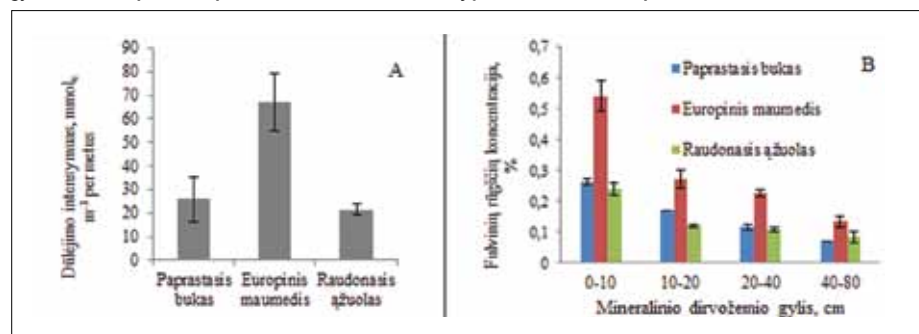
Dirvožemio dūlėjimo intensyvumas priklausė ir nuo medžių rūšies. Pavyzdžiui, dirvožemiuose, kur augo europinio maumedžio medynai, nustatyta beveik 3 kartus didesnė fulvinių rūgščių koncen-

tracija ir, analogiškai, mineralų dūlėjimo intensyvumas čia buvo 2–3 kartus intensyvesnis nei raudonojo ąžuolo ir paprastojo buko medynuose. Atlikus tyrimus greitai augančiuose 46 metų ir 156 metų europinio maumedžio medynuose, nustatyta, kad per daugiau nei 100 metų mineralų dūlėjimo intensyvumas nepakito.

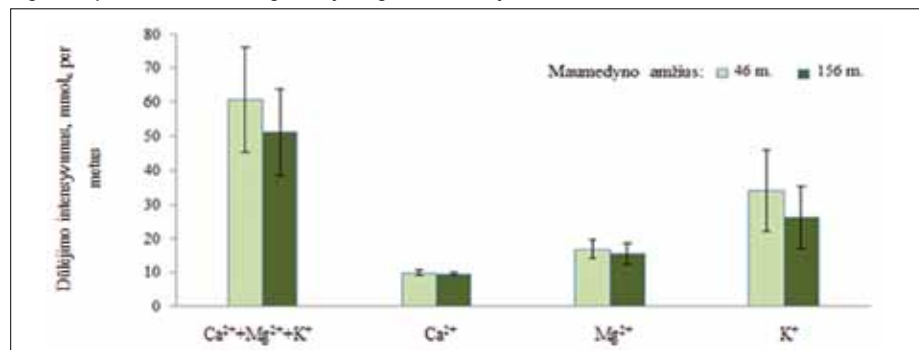
Šie rezultatai patvirtina ankstesnius prof. M. Vaičio ir kt. (1997) tyrimus, kuriuose prieita išvados, kad europinio maumedžio medynuose dirvožemių mineraliniuose horizontuose gali būti išlaikoma pusiausvyra tarp maisto medžiagų akumuliacijos ir išplovimo bei pasisavinimo.

Mūsų tyrimas atskleidė, kad paprastojo buko ir raudonojo ąžuolo medynuose vyksta intensyvi maisto medžiagų apykaita tarp dirvožemių organinių ir mineralinių horizontų. Šiuose medynuose nesikaupė miško paklotė, dėl to raudonasis ąžuolas ir paprastasis bukas šiltėjant klimatui turi didelį potencialą išplisti Lietuvos miškuose. O europinio maumedžio medynuose vyko intensyvesnis anglies sekvstravimas miško paklotėje ir dirvožemio mineralų dūlėjimas bei dirvožemiuose (išplautžemiuose) išliko tvarus maisto medžiagų balansas.

3 pav. Mineralų dūlėjimo į pagrindinius katjonus (Ca²⁺+Mg²⁺+K⁺) intensyvumas (mmolc m⁻³ per metus) (A) ir vidutinė fulvinių rūgščių koncentracija (%) (B) tirtuose svetimžemių rūšių medynuose; priemolio slūgsojimo gylis 40–50 cm; paveikslė pateiktos vidutinės reikšmės ir jų standartinė vidurkio paklaida

4 pav. Išplautžemių (*Luvisols*) mineralų dūlėjimo į pagrindinius katjonus intensyvumas (mmolc m⁻³ per metus) skirtingo amžiaus europinio maumedžio medynuose (priemolio slūgsojimo gylis 40–50 cm), VMU Prienų regioninio padalinio Balbieriškio girininkija, Degsnės maumedynas

HYLONOX polimerinė danga miško želdinių apsaugai nuo pušinių straubliukų

VIRGILIJUS VASILIAUSKAS, Valstybinės miškų tarnybos Miško sanitarinės apsaugos skyriaus vedėjas

Lietuvoje nuo 2018 m. kovo mėn. įteisintas polimerinės dangos *HYLONOX* naudojimas apsaugoti miško sodmenų žievę nuo pušinių straubliukų (*Hylobius sp.*) pakenkimų. Šis preparatas sudarytas iš natūralios kilmės klijų ir užpildo – kalnų kvarco susmulkintų kristalų. Jame nėra cheminių veikliųjų medžiagų, dėl to miškuose želdinių apsaugoje gali būti naudojamas kaip alternatyva, atsisakant cheminės kilmės insekticidų. Tinka naudoti FSC ir PEFC sertifikuotuose miškuose.

Miško sodmenų mechaninės apsaugos būdas *HYLONOX* polimeru. Juo apdorojama medelių stiebelių apatinė dalis. Ant žievės užpurkštas polimeras sudaro atmosferos poveikiui atsparią ilgalaikę elastingą dangą, kuri išlieka efektyvi ne mažiau 2 metus, nekenkia apdorotiems augalams ir aplinkai.

HYLONOX polimeras sudaro barjerą – cilindriškos formos apvalkalą, neleidžiantį didžiajam pušiniam straubliukui (*Hylobius abietis* L.) graužti sodinukų stiebelių žievę. Šiam preparatui nereikia atskiro registravimo, nes yra ne pesticidas, o biologiškai inertiškas izoliacinis lakas, neturintis aktyviojo ingrediento. Padengus sodinuko žievę šiuo polimeru, pušinių straubliukų populiacija nesunaikinama, bet išvengiama jų žalos bei galimos grėsmės aplinkos bioįvairovei. Todėl kartu vykdoma ir gamtosauginė funkcija.

Naudojimo patirtis. *HYLONOX* jau sėkmingai naudojamas Austrijoje, Vokietijoje, Švedijoje, Suomijoje, Estijoje, planuojamas naudoti Latvijoje. Juo susidomėjo Baltarusijos ir Rusijos miškininkai.

LAMMC Miškų institutas tyrė *HYLONOX* efektyvumą, apipurškiant rankiniu purkštuvu plynoje miško kirtavietėje pa-

sodintų spygliuočių sodmenų kamienėlių žievę. Preparatas gerai apsaugojo pušies ir eglės sodmenis nuo pušinių straubliukų pažeidimų – efektyvumas 92 proc.

Bandymų tikslais Švedijos miško medelynuose šiuo preparatu apdoroti konteineriniuose sodmenys su stacionaria įranga, kuri skirta medelių apdorojimui insekticidų vandeniniais tirpalais (*Merit Forest* ir kt.). Dėl *HYLONOX* sudėtyje esamų stambesnių dalelių reikėjo pakeisti tik purkštukų antgalius į kiek didesnį skersmenį. Taip pat rankiniu nugariniu purkštuvu apipurškšti šiuo preparatu ir miške pasodinti medeliai. Apdorojus konteinerių sodmenis ir išaugintus su atvirąja šaknų sistema, veiksmingumo rezultatui gauti vienodai geri. Skirtumas gavosi tik preparato sunaudojime: mažesnė *HYLONOX* išeiga buvo mažiems konteineriniams sodinukams, didesnė – stambiems augalams su atvirąja šaknų sistema.

Estijos valstybinių miškų įmonei panašią į švediską stacionarią sodmenų apdorojimo liniją pagamino vietinė šalies firma. Estijos valstybiniais miškams 2017 m. įsigyta 8400 litrų *HYLONOX* ir su linija ap-

HYLONOX nupurkšti medelių kamienėliai

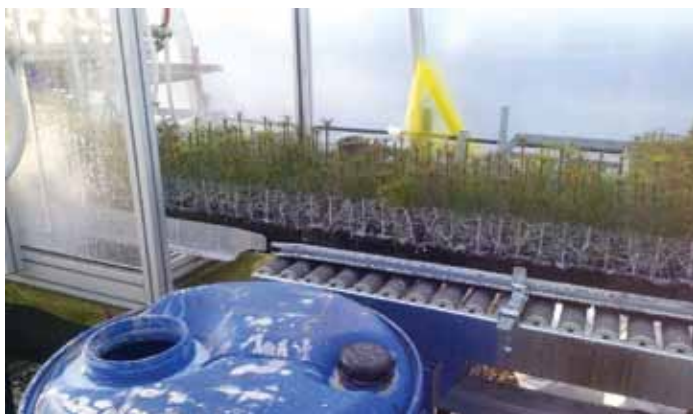
dorota 1,7 mln. konteineriuose išaugintų sodmenų.

Medelyne gali būti taikomas ir lysvėje augančių augalų purškimas. Tokiam apdorojimo būdai reikia turėti specialią techniką, kuri purkštų tarp eilučių ir tik ant stiebelių, kad preparato nepatektų ant šakelių spyglių. Vokietijoje tokia įranga bus bandoma šių metų sezono.

HYLONOX apdoroti medelyne konteineriuose auginami sodmenys

Firmos Systemseparation Ltd nuotraukos

Stacionari linija medelių kamieneliu apdorojimui Estijos miško medelyne

Medelių apdorojimas. Sodmenų stiebelių žievė *HYLONOX* preparatu apdorojama purkštuvu iki 10–15 cm aukščio nuo žemės paviršiaus (šaknies kaklelio). Purškiant reikia saugoti, kad polimeras nepatektų ant šaknų ir šakelių spyglių. Apdorojoti galima rankiniu nugariniu purkštuvu, pritaikius tinkamo diametro purškimo antgalį. Gamintojas nurodo išeigos normą: kontaineriuose išaugusiems sodinukams – apie 5 ml/augalui, su atvira šaknų sistema – apie 10 ml/augalui. Priklausomai nuo medelių dydžio, preparato išeiga gali kisti. Po purškimo per 6 val. preparatas išdžiūsta, o esant sausam orui pakanka ir 2–3 val. Naudojimui tiekiamas išfasuotas 10 litrų bakeliais, 200 litrų statinėmis ir 1000 litrų kontaineriais.

Efektyvumo palyginimas su kitais preparatais. Lietuvoje miško želdinių apsaugai nuo pušinių straubliukų yra registruotas insekticidas Actara 25 WG (vei-

klioji medžiaga – tiametoksamas 250 g/kg). Juo medeliai apdorojami prieš sodinimą: pušų 1–2 metų sodmenų šaknys pamerkiamos į 0,4–0,5 prc. koncentracijos, o eglės 3–5 metų sodmenų šaknys – į 0,2–0,3 proc. koncentracijos preparato vandens ir molio tirpalą. Šio insekticido veiksmingumas yra trumpalaikis ir labai priklauso nuo to, kiek pamerkimo metu sodmenų šaknys sugebėjo įgerti insekticido tirpalo ir pasklido augale. Praktika rodo, kad Actara 25 WG apsauginis poveikis netrunka visą straubliukų aktyvumo periodą. Todėl neretai miško želdiniuose dar reikia atlikti papildomus purškimus insekticidais, apdorojant medelių stiebelių žievės paviršių. Tam reikia vykdyti želdinių pakenkimų stebėjimus ir laiku organizuoti apsauginius purškimus. Miško želdinių apsaugai nuo pušinių straubliukų galima naudoti ir apsauginį vašką KVAEE. Prieš sodinimą juo padengiama medelių stiebelių žie-

vė. Vaško KVAEE veiksmingumas trunka 2 metus. Tačiau šis veiksmingas apsaugos būdas Lietuvoje plačiau nenaudojamas, nes medelių stiebelių žievės paviršiaus apdorojimui reikalinga speciali vašką lydanti įranga, apdorojimas yra labai lėtas procesas. Todėl *HYLONOX* dangos purškimas yra paprastesnis ir patogesnis apsaugos būdas, lyginant su šaknų mirkymu insekticido tirpale ar kamienėlių vaškavimu.

Platinimas. *HYLONOX* preparatą gamina austrų firma *Kvizda Agro GmbH*. Baltijos šalyse ir Rytų Europoje gamintoją atstovauja firma *Systemseparation Ltd*, Lietuvoje platina UAB „Parkų technika“: Raudondvario pl. 76, Kaunas 47182; tel. +370 61479469; el. paštas info@parkutechnika.lt; www.miskams.parkutechnika.lt.

Paruošta pagal firmos „Systemseparation Limited“ ir UAB Parkų technika pateiktą informaciją.

nokian
Forest King TRS L-2

PADANGOS MIŠKO TECHNIKAI

Faks. 8 37 215101
Tel. 8 683 24140 (Aidas)
El. paštas info@pgmtechnika.lt
Tel. 8 656 82777 (Darius)
El. paštas darius@pgmtechnika.lt
Tel. 8 607 77723 (Renaldas)
El. paštas renaldas@pgmtechnika.lt

Prisimenant dr. Vincentą Verbylą – iškilų miškininką, sumanų vadovą

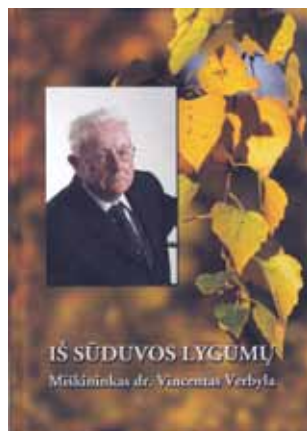
Šiemet balandžio 23 d. nusipelnusiam šalies miškininkui, Lietuvos miškininkų sąjungos Garbės nariui, agrarinį mokslų daktarui Vincentui Verbylai būtų sukakę 100 metų. Deja, pradėjus paskutiniuosius šimtmečio metus, jis 2017 m. gegužės 28 d. mirė. Miškų ūkio sistemoje kelioms miškininkų kartoms teko su juo kartu dirbti, bendrauti, iš jo mokytis gyvenimiškos išminties ir praktinės miškininkystės, žvelgti į ateitį.

Viešai įvertinti šio iškilaus miškininko indėlį šalies miškininkystėje ir pagerbti balandžio 24 d. Girionyse LAMMC Miškų institutas ir Lietuvos miškininkų sąjunga surengė proginę konferenciją. Joje dalyvavo dr. V. Verbylą pažinoję ir kartu dirbę miškininkai, jo artimieji, atvyko žymūs akademinės bendruomenės atstovai. Prieš pradedant konferenciją, Girionių arboreume pasodinti du ąžuolai: venas – dr. V. Verbylai, antras – šio arboreumo kūrėjui, nusipelnusiam šalies miškininkui, buvusiam ilgamečiam LŽŪA Miškų ūkio fakulteto dekanui dr. Pranui Džiaukštui atminti.

Konferenciją pradėjo LAMMC direktorius dr. Gintaras Brazauskas, LAMMC filialo Miškų instituto direktorius dr. Marius Aleinikovas ir tuometinis Lietuvos miškininkų sąjungos prezidentas prof. dr. Edmundas Bartkevičius.

Akad. Leonardas Kairiūkštis pristatė apžvalginį pranešimą „Miškai ir miškininkystė XX a. antroje pusėje“, kuriame akcentavo, kokia buvo Lietuvoje miškų padėtis po Antrojo pasaulinio karo ir koku mastu prie jų atkūrimo, apsaugos prisidėjo 1947–1957 m. Kazlų Rūdos miškų ūkyje, o nuo 1958 m. pavasario miškų ūkio ir miško pramonės ministro pirmuoju pavaduotoju 26 metus dirbęs Vincentas Verbyla.

Dr. Julius Danusevičius pranešime „Dykviečių apželdinimo mišku ypatumai, siejant su Vincento Verbylos veikla“ atkreipė klausytojų dėmesį į Pietryčių Lietuvoje buvusius didžiulius pušies keružynų plotus ir pokario dykvietes kituose Lietuvos miškuose. Jų apželdinimui ir menka-

Miškų instituto ir Lietuvos miškininkų sąjungos šiemet išleista prisiminimų knyga

Dirbant Svėdasų girininkijos girininku, V. Verbylos darbo kabinetas

verčių miškų atkūrimui reikėjo labai daug sodmenų ir darbo rankų bei profesinės išminties. Sutelktai dirbant ministerijos, miškų ūkių specialistams, Lietuvos miškų instituto mokslininkams iki 1990 m. buvo apželdintos beveik visos dykvietės, kirtavietės bei kiti mišku neapaugę plotai.

Prisiminimais apie šį profesionalą miškininką pasidalinęs prof. habil. dr. Albertas Vasiliauskas sakė, kad didelį dėmesį dr. V. Verbyla skyrė ir mokslo pasiekimų diegimui gamyboje, teikė paramą tuometinio LMŪMT instituto sudėtyje įsteigta Dubravos miškų tyrimo stočiai. Čia pirmiausia buvo išbandomos ir diegiamos miškininkystės mokslo naujovės, organizuojami gamybiniai pasitarimai.

Prisiminimais pasidalijo dukrė Živilė Verbylaitė, sūnus Vidmantas Verbyla, buvęs Trakų miškų urėdijos urėdas Vygantas Mierkis, pasisakė LMA viceprezidentas akad. Zenonas Dabkevičius.

Prasmingi sūnaus Vidmanto pasakyti žodžiai: „Tėvukas buvo pirmos pokario miškininkų kartos atstovas, kuris, nežiūrįnt politinių santvarkų kaitos, buvusių negandų, kartu su bendraminčiais kolegomis visas jėgas atidavė karo ir pokario nuniokotiems Lietuvos miškams atkurti. Jis visą laiką rūpinosi miškų želdinimu, me-

dynų našumo didinimu (šlapių augaviečių sausinimu, trėšimu, selekcija), miško medelynais, priešgaisrine miškų apsauga. Šiai miškininkų kartai ne gėda dėl Lietuvos miškų pažvelgti anūkams į akis“.

Įprasminti šio miškininko veiklą LAMMC Miškų institutas ir Lietuvos miškininkų sąjunga šiemet išleido prisiminimų knygą „Iš Sūduvos lygumų miškininkas dr. Vincentas Verbyla“, kurią pristatė sudarytojas ir autorius dr. Rimvydas Gabrielavičius.

MG inf.

Įdomesni dr. Vincento Verbylos gyvenimo ir veiklos akcentai

Šiam iškiliam šalies miškininkui buvo lemta nugyventi ilgą gyvenimą, kuriame nestigo atkaklumo, sunkaus darbo, įvairių negandų. Gimęs Marijampolės rajono Liudvinavo seniūnijos Želsvos kaime, netoli Buktos girios gyvenusių ūkininkų gausioje šeimoje (buvo vienuoliktas vaikas), būdamas 5 metų neteko tėčio, kuris mirė po susižeidimo nebuvus reikiamo gydymo. Šeima jaunėlį 1930–1938 m. leido mokytis į Marijampolės marijonų vienuolių privatinę gimnaziją. Kaip dauguma to meto valstiečių vaikų, jis atostogų metu padėdavo tėviškėje saviškiams ūkio darbuose. 1939–1940 m. atlikęs karinę prievolę,

Konferencijos dalyviai, pasodinę Girionių arboretuje atminimo ąžuolą

nusprendė studijuoti miškininkystę tuometinėje Dotnuvos žemės ūkio akademijoje. Lydimas brolio Juozo, pėsčias atėjo į Dotnuvą. Čia 1940 m. rudenį pradėtas studijas 1941–1943 m. tęsė į Vilniaus universitetą perkeltame Miškų ūkio fakultete. Išklaušęs visą miškų mokslų kursą ir išlaikęs baigiamuosius egzaminus, profesinį kelią Vincentas pradėjo toli nuo gimtinės: 1944 m. pradžioje paskirtas į Rokiškio miškų urėdiją girininko be girininkijos pareigomis, nuo 1944 m. gegužės 1 d. perkeltas į Šimonių miškų urėdiją Svėdasų girininkijos girininku.

Pasikeitus valdžioms, 1945 m. rugpjūčio 1 d. perkeltas į įkurtą Troškūnų miško pramonės ūkį miškų ūkio sektoriaus viršininku. 1946 m. grįžo į gimtinę, kur 1946 m. rugpjūčio 1 d. paskirtas Vilkaviškio miškų ūkio direktoriumi. Šį miškų ūkį reorganizavus, 1947–1951 m. dirbo Kazlų Rūdos miškų ūkyje vyriausiuoju miškininku, 1952–1957 m. – šio ūkio direktoriumi. Nuo 1958 m. kovo 25 d. perkeltas į įkurtą Miškų ūkio ir miško pramonės ministeriją ministro pirmuoju pavaduotoju.

Nors specialybės žinių pakako, V. Verbylai teko 1955–1958 m. antrą kartą studijuoti miškininkystę LŽŪA neakivaizdiniu būdu, nes tarybų valdžia nepripažino vokiečių okupacijos metais išduotų studijų Vilniaus universitete dokumentų. Mirus 1972 m. rudenį žmonai Liucijai, į gyvenimą reikėjo išleisti dukras Živilę, Liną bei sūnų Vidmantą, kuris taip pat tapo miškininku, 1984 m. – mokslų daktaru.

Dirbdamas atsakingose pareigose, Vincentas surado laiko ir moksliniams tyri-

mams. 1966 m. įstojo į LŽŪA neakivaizdinę aspirantūrą, 1974 m. apgynė kandidatinę disertaciją „Lietuvos TSR juodalksnyčių našumas ir ydingumas“. Kiek leido galimybės, lankėsi užsienio šalyse, kur domėjosi miškininkystės naujovėmis. Parsivežtos mintys leido su kartu su kitais miškininkais sukonstruoti įrenginį miško sodmenų vyniojimui į ritinius, kuris 1986 m. pripažintas išradimu.

Būdamas Lietuvos miškų instituto mokslinės tarybos nariu, jis aktyviai prisidėjo prie įvairių mokslinių tyrimų plėtotės, parengė rekomendacijas našių juodalksnyčių auginimui, kartu su miško selektininku Stasiu Tuminausku apibendrino 1981 m. maumedžių veisimo Lietuvoje patirtį. Jam vadovaujant 1960–1980 m. šalyje kurta miško selektinė-sėklinė bazė, suformuotas vertingas miško medžių genofondas, parengtas pagrindinių medžių rūšių sėklinis rajonavimas, veisti bandomieji miško želdiniai. Imta auginti sodmenis su uždara šaknų sistema, plėsti ir steigti nauji medelynai. Juose statyti polietilininės dangos šiltnamiai. Medynų našumui didinti patrešta per 100000 ha miško. 1959–1984 m. valstybinio fondo miškuose įveista per 255 tūkst. ha miškų, o kolūkinė ir tarybinių miškų ūkiuose – 53 tūkst. ha naujų miško želdinių.

Deja, atėjus naujam ministrui ir pasikeitus požiūriui į miškininkystę, dar kupinas jėgų dr. V. Verbyla 1984 m. buvo išstumtas į pensiją.

Džiugu, kad šioje situacijoje jis priėmė išmintingą sprendimą – pasiprašė primamas į Lietuvos miškų institutą, kur 1984–1990 m. produktyviai dirbo vyres-

niuoju mokslo darbuotoju. O išėjęs į pensiją ėmėsi kūrybinės ir bibliografinės veiklos: praktinės miškininkystės klausimais rašė spaudoje, kartu su kitais autoriais rengė leidinius. Vien bibliografiniam žinynui „Lietuvos miškininkai“ (1997) parengė net 300 miškininkų biografijas, buvo vienas iš pagrindinių sumanytojų parengti ir išleisti išsamų leidinį „Lietuvos miškų ūkio metraštis XX amžius“ (išleistas 2004 m.). Vėliau jis su begaline kantrybe ir pasišventimu rinko iš įvairių šaltinių eilutę po eilutės informaciją apie Lietuvos miškininkų (įskaitant ir eigulius, miško darbininkus) tragiškus likimus 1939–1953 m. ir vėliau. Tai reikšmingas jo palikimas ir istorinė-kultūrinė prasme, kurį vertėtų apibendrinti išleistu miškininkų atminties žinynu.

1968 m. jam suteiktas Lietuvos nusipelnusio miškininko vardas, 1994 m. išrinktas Lietuvos miškininkų sąjungos Garbės nariu.

Dr. Rimvydas GABRILAVIČIUS

Mintys, perskaičius knygą apie dr. Vincentą Verbylą

Apie buvusį ilgametį Miškų ūkio ir miško pramonės ministerijos ministro pavaduotoją dr. V. Verbylą, miškininkų gerbtą už profesionalumą, naujovių diegimą miškų ūkyje, pirmą kartą išgirdau studijuodama LŽŪA Miškų ūkio fakultete. Kai 1984 m. ministerijoje jo pareigas užėmė miškininko išsilavinimo neturintis buvęs Raseinių rajono LKP komiteto veikėjas Zigmantas Gramaila, šį faktą patriotiškai nusiteikę studentai vertinome kaip tuometinės valdžios

įžūlumo viršūnė. Gerokai vėliau, jau dirbant Miškų ūkio ministerijoje, teko ne kartą susitikti dr. V. Verbylą, kai jis užsukdavo pas buvusius savo kolegas miškininkus pasikalbėti apie miškų žinybos problemas. Nemažai jo įdomių minčių ir vertingų pasiūlymų teko skaityti senuose „Mūsų girių“ žurnaluose, įvairių jubiliejų proga dienraščiams duotuose interviu. Internetu ir dabar galima rasti „Lietuvos žinių“ korespondento Felikso Žemulio 2008 m. interviu su dr. V. Verbyla. Tuo metu garbaus miškininko išsakyti pastebėjimai aktualūs ir dabar, o straipsnio pavadinimui panaudota jo frazė „šiandien ne protas svarbu, o liežuvis“, taikytina daugeliui šiandienos realijų.

Todėl prisiminimų leidinį „Iš Sūduvos lygumų“ perskaičiau tą patį vakarą, grįžusi iš renginio Girionyse. Jis patraukė ne tik šiltais amžininkų bei artimųjų prisiminimais ir negirdėtais biografijos faktais: įdomios ir vertingos paties dr. V. Verbylos mintys praktinės miškininkystės klausimais, siūlyti įvairių miškų ūkio problemų sprendimai, ieškojimai, paremti asmenine patirtimi. Leidinyje pateikta ir dr. V. Verbylos parengta trumpa Lietuvos miškų iki 1918 m. bei Lietuvos miškų administravimo 1918–1990 m. istorija, informacija apie miškininkų netektis okupacijų metais, įdomesni interviu. Skaitai ir stebiesi, kad šio miškininko pasisakymai ir įžvalgos ir šiandien aktualiais miškininkystės klausimais (sodmenų auginimo, medelynų modernizavimo, miško medžių selekcijos, miško atkūrimo ir kt.) ne tik nepaseno, bet ir laikas jų dar nepralenkė. Atmetus kai kurias specifines sovietmečio problemas, patarimais, kaip organizuoti sodmenų auginimą ar atkurti mišką, sėkmingai galima naudotis ir šiandien. Imponuoja dr. V. Verbylos įžvalgos apie miško medžių selekcijos reikšmę, žymiai didesnę nei bandoma teigti dabar, bei platesnę, nei suvokiama šiuo metu, privačių miškų reikšmę.

Lietuvos miškų ūkio politiką pastaruoju metu formuojanti teoretikų-vadybininkų karta gali tik pavydėti to laikmečio miškininkams, kad pačiai svarbiausiai miškų ūkio sričiai – miškininkystei – vadovavo tikras profesionalas, didžiausią dėmesį skyręs ne miško naudojimui didinti, o jo atkūrimo kokybei gerinti, ėmęsis priemonių miško išteklams saugoti,

ne tik raginęs, bet ir miškininkus skatinęs dirbti kūrybingai, nebijoti kelti problemas ir viešai kalbėti apie negeroves. Tokie autoritetai galėtų ir dabar stipriai pastūmėti pažangos progresą bet kurioje srityje, ne išskiriant ir mūsų miškų ūkio sistemos. Tik ar šiandien kas nors drįsta bent pasvajoti apie tokio lygio pareigas užimančią miškininką profesionalą, turintį Lietuvos miškų viziją bent 50 metų į priekį ir besidominčią šalies miškų raida praėjusių šimtmečių bėgyje?

Džiugu, kad knygos pristatyme ir garbaus miškininko atminimo paminėjime, kuriame buvo apžvelgta jo darbų esmė ir įtaka Lietuvos miškams, šalies miškingumo didinimui, dalyvavo LAMMC direktorius G. Brazauskas ir jo patarėjas akademikas Z. Dabkevičius, bet liūdna, kad šiame renginyje nedalyvavo nei vienas mūsų žinybos ir jai pavaldžių institucijų vadovas ar aukštesnes pareigas užimantis miškininkas. Taigi, leidinį „Iš Sūduvos lygumų“ apie dr. V. Verbylą tikrai verta paskaityti: tai ne tik proga pasikartoti mūsų miškų istoriją, bet ir prisiminti profesionalias, laiko neištrinamas miškininkystės tiesas ir bent mintyse nusilenkti asmenybėms. Tokia proga pasitaiko ne taip jau dažnai.

Zita BITVINSKAITĖ

Dr. V. Verbyla prie pasodinto vardinio ąžuolo Tūkstantmečio ąžuolyne (Kėdainių r.)

Sausmedis (*Lonicera* L.) priklauso sausmedinių (*Caprifoliaceae* Juss.) šeimai. Tai Šiaurės pusrutulyje paplitę krūmai ir vijokliai, dauguma jų – lapus metantys augalai, nors yra ir visžalių. Gentį sudaro per 180 rūšių. Lietuvos miškuose, išskyrus sausas vietas ir pelkes, savaime auga krūmu paprastas sausmedis (*L. xylosteum* L.), rudenį pasipuošiantis raudonais nevalgomais vaisiais. Dešimtyis dekoratyvinių sausmedžio rūšių, veislių, auginama parkuose, sodybose.

Gelsvai baltais žiedais bei tamsiai mėlynais vaisiais vizualiai nuo paprastojo sausmedžio išsiskiria melsvauogis sausmedis (*L. caerulea* L.). Paplitimo arealas pagal „*Catalogue of Life*“ yra Europa, Kaukazas, Vakarų Sibiras, Centrinė Azija, JAV, Kanada. Jis yra retas ir saugomas. Dažniausiai sutinkamas kalnuose, lapuočių ir mišriuose miškuose, pamiškėse, miškų aikštelėse, upių ir kalnų šlaituose. Geriausiai auga drėgnose, bet gerai aeruotose, neutraliose ar kiek rūgštokose dirvose. Arčiausiai Lietuvos savaime augančius šios rūšies augalus galima pamatyti keliose vietose Latvijoje.

Vidurūšinė sausmedžio taksonomija nėra nusistovėjusi, todėl daug metų yra tyrinėjimų ir diskusijų objektas. Melsvauogio sausmedžio išskirtinis požymis – tamsiai mėlynos spalvos vaisiai, dažniausiai kartūs. Šiuo metu išvesta daug veislių, pasižyminčių geru skoniu ir neturinčių kartaus prieskonio. Sausmedžių selekcija prasidėjo XX a. viduryje. Pastaraisiais metais šių augalų selekcija vykdoma Lenkijoje, kur sodinamos ir pramoninės plantacijos. Lietuvoje įvairias melsvauogio sausmedžio veisles auginama mokslo įstaigos, medelynai, privatūs augintojai. VUBS introdukuoti sausmedžiai auginami pomologinėse ir dendrologinėse kolekcijose.

Vertingos melsvauogio sausmedžio uogos yra įvairių formų: cilindriškos, siaurai ir plačiai elipsiškos, kiaušiniškos, ovalios, verpstiškos, melsvai juodos su įvairaus intensyvumo melsvu apnašu. Uogų skonis primena vaivorų uogas. Jos prinoksta jau birželį ir vertinamos kaip svarbus pirmasis gamtinis vitaminų C, B₁, B₂, B₉, įvairių mikroelementų šaltinis, labai tinka dietinei bei gydomajai mitybai. Šviežios valgomos kaip desertas, džiovintos, šaldomos, verdamos uogienė, daromi džemai, kompotai, kisieliai, net spaudžiamos sultys. Liaudies medicinoje vartojami melsvauogio sausmedžio lapai, žiedai, stiebai ir uogos.

Sausmedžio (*Lonicera*) grybinių ligų sukėlėjai

Dr. BANGA GRIGALIŪNAITĖ, dr. SILVA ŽILINSKAITĖ, dr. DAIVA BUROKIENĖ,
GTC Botanikos institutas, VU Botanikos sodas

Melsvauogio sausmedžio uogos

Sausų šakų ir lapų nuoviras laikomas vienu geriausių vaistų nuo vandenės; uogienė gerai mažina temperatūrą; ypač tinka pagyvenusiems žmonėms kraujospūdžiui mažinti; lapų nuoviru kaip antiseptiku skalaujama gerklė.

Vilniaus universiteto Botanikos sode tirtas paprastojo ir melsvauogio sausmedžių atsparumas grybinių ligų sukėlėjams. Iš viso nustatyta 20 grybų rūšių, priklausančių 14 genčių.

Straipsnyje pateiksime svarbesnius sausmedžių grybinių ligų sukėlėjus, kurie, esant palankioms vystytis sąlygoms, gali padaryti žalą šioms augalams.

Sausmedžių antžeminėje dalyje ant lapų, nukritusių uogų, smulkesnių šakelių ir stiebų aptikti saprotrofiniai ir patogeniniai grybai. Tai **sausmedinė kabatija** (*Kabatia periclymeni*), parazituojanči sausmedžių lapus. Jie ruduoja, džiūsta, trupa. Ligos sukėlėjas aptinkamas kiekvienais metais.

Rugpjūtį, rugsėjį ant lapų plinta dėmėtligių sukėlėjai – **saprotrofai**: sausgrybio (*Alternaria*), juodgrybio (*Cladosporium*) suodligės (*Fumago*), paišgrybio (*Stemphylium*) genčių grybai.

Acervuliečių (*Melanconiales*) eilės *Cryptodiaporthe*, *Seimatosporium*, *Sei-*

ridium genčių grybai pasireiškia kaip saprotrofai ir kaip parazitai ant sausmedžio šakų. Šie grybai didelės reikšmės augalams neturėjo, nes jų negausūs vaisiakūniai buvo aptikti ant mechaniškai sužalotų, džiūstančių šakų.

Rūdės – eraičininė rūdė (*Puccinia festucae*), **miltligės** – sausmedinis pelenis (*Erysiphe lonicerae*) sukėlėjai pradeda plisti liepos mėn. Kartais miltligė apninka visus sausmedžio krūmus. Rūdė pasireiškia retai ir negausiai.

Pavojingiausi iš visų nustatytų mikro-micetų yra **vėžį** (fomopsiozė) sukeliantis **fomopsis** (*Diaporthe pardalota*) ir **paprastasis raudonspuogis** (*Nectria cinnabarina*), nustatyti ant melsvauogio sausmedžio. Šie grybai gyvena kaip saprotrofai ant nudžiūvusių ar nušalusius šakelių. Jų sporos pro žaizdeles, padarytas vabzdžių ar kitų veiksmų, patenka į gyvus augalo audinius ir pradeda plisti žievės ląstelėse, jas ardo. Pasiekę vandens indus, juos užkemša. Suardyta žievė pleišėja, lupasi, stiebai trūkinėja. Augalai praranda imunitetą nepalankioms oro sąlygoms ir nudžiūsta.

Nukritusias ant žemės, ypač sunokusias uogas, puola **pilkasis kekeras** (*Botrytis cinerea*).

Džiūstančiuose ar jau nudžiūvusiuose stiebuose buvo aptikta kenkėjų išgraužų – **serbentinis stiklasparnis** (*Synanthedon tipuliformis*), **sausmedinis šerdagraužis** (*Oberea pupillata*), o ant lapų – **voratinklinė erkė** (*Tetranychus urticae*).

Sausmedžius neigiamai veikia dideli temperatūrų svyravimai žiemą ir pavasarį. Net ir nelabai stiprios šalnos pavasarį sutrikdo jų maitinimąsi mineralinėmis medžiagomis, silpniau vystosi šaknys, lėtėja fotosintezė. Todėl augalus svarbu tręšti kalcio trąšomis bei mikroelementais. Kalcis aktyvina šaknų augimą, jie tampa atsparesni nepalankioms augimo sąlygoms. Mikroelementus, kaip borą, cinką, manganą, molibdeną, varį, natrij, tiktų naudoti po sausmedžių žydėjimo. Jie turi įtakos geram uogų derliui bei jo kokybei, padidina atsparumą grybinėms ligoms, didėja augalų imunitetas.

Kaip profilaktinė apsaugos priemonė galėtų būti anksti pavasarį arba rudenį genėjimas nudžiūvusių, ligotų sausmedžių stiebų, šakų. Jei maistui naudojamos uogos, netiktų naudoti sisteminius ar kontaktinius fungicidus. O miškuose, pamiškėse augančius paprastuosius sausmedžius reikėtų stengtis nežaloti ar kitaip niokoti.

Melsvauogio sausmedžio žiedai

Sausmedinė kabatija

Dėmėtligių sukėlėjai

Paprastasis raudonspuogis

Eraičininė rūdė

Acervuliečių grybų vaisiakūniai

Miltligės sukėlėjas – sausmedinis pelenis

Fomopsis – vėžio sukėlėjas

Paprastoji bruknė (*Vaccinium vitis-idaea* L.)

Dr. JUOZAS LABOKAS, Gamtos tyrimų centro Botanikos instituto Ekonominės botanikos laboratorijos vadovas

Paprastoji bruknė (*Vaccinium vitis-idaea* L.) yra visžalis, ilgamažis mūsų miškų erikinių šeimos (*Ericaceae* Durande) uoginis augalas, formuojantis ištisinius sąžalynų kilimus. Europoje ši rūšis daugiausia paplitusi trijuose biogeografiniuose regionuose: arktiniame, borealiniame ir alpininiame, kiek rečiau – kontinentiniame bei atlantiniame. Globaliu požiūriu tai cirkumborealinė rūšis, aptinkama ir Šiaurės Amerikoje, Azijoje, tačiau skirtingose savo plataus arealo dalyse atstovaujama skirtingų vidurūšinių taksonų. Be tipinio porūšio (*V. vitis-idaea* ssp. *vitis-idaea*), paplitusio Europoje ir Azijoje, gausiausias pagal paplitimą yra porūšis *V. vitis-idaea* ssp. *minus* (sinonimiškai vadinamas varietetu), aptinkamas Šiaurės Amerikoje, Vakarų Grenlandijoje ir Šiaurės bei Šiaurės Rytų Azijoje.

Paprastoji bruknė, palyginus su mėlyne, yra ne ką siauresnės ekologinės amplitudės augalas – aptinkamas labai įvairiose augavietėse. Kaip ir visi *Vaccinium* genties atstovai, bruknė yra tipiškas acidofilas (rūgščios dirvožemio reakcijos mėgėjas), tačiau labiau reiklus šviesai negu mėlynė. Tai dažna pušynų rūšis, bet būdinga ir kitoms buveinėms, įskaitant tokias EB svarbos natūralias buveines, kaip Medžiais apaugusios pajūrio kopos (2180), Viržynai (4030), Degradavusios aukštapelkės (7120), Vakarų taiga (9010), Spygliuočių miškai ant ozų (9060), Sausieji ąžuolynai (9190), Pelkiniai miškai (91D0), Kerpiniai pušynai (91T0). Vis tik Lietuvoje paprastosios bruknės uogynų gausumas labiausiai siejasi su Nb tipo augaviečių pušynų paplitimu. Pagal Lietuvos miškų tipologiją tokios pušynų bendrijos, kurių krūmokšnių arde dominuoja bruknės, vadinamos brukniniais pušynais (*Vaccinio-Pinetum*), o kai dominuoja bruknės ir mėlynės – brukniniais-mėlyniniais pušynais (*Vaccinio-myrtillo-Pinetum*).

Paprastosios bruknės uogos yra labai paklausios ir turi net komercinę vertę. 2012 metais, kai dar buvo vykdoma statistinė miško uogų supirkimo apskaita, Lietuvoje supirkta 141951 kg bruknių. Pagal šį rodiklį bruknė yra antroje vietoje po mėlynės. Tyrimais nustatyta, kad bruknės turtingos įvairiais biologiškai aktyviais junginiais (flavonoidais, fenoliniais junginiais, antocianinais, proantocianinais, katechinais, rauginėmis medžiagomis ir kt.), kurių poveikio dėka šios uogos pasižymi antimikrobinėmis, antioksidantinėmis bei priešūždegiminėmis savybėmis. Todėl net 10-ye tarptautinių vaistinių augalų žinyne, tokių kaip Hänsel, R. et al. (1992–1998). Hagers Handbuch der Pharmazeutischen Praxis. Vol. 1–5 (5th edn), paprastoji bruknė pateikiama kaip vaistinis augalas. Bruknių uogos taip pat kaupia cukrų, įvairias organines rūgštis, vitaminus, mineralines medžiagas. Benzoinė rūgštis suteikia uogoms specifinį, tik bruknėms būdingą aitrumą ir padeda ilgiau išsilaikyti uogoms, kurios turi labai platų kulinarinį panaudojimą. Ne veltui šiaurėje bruknės vadinamos arktiniu delikatesu. Apskritai, bruknių uogos yra ne tik plačiai naudojamos

Paprastosios bruknės tipinis varietetas

AUTORIAUS nuotraukos

įvairių maisto produktų, gėrimų gamybai ir pagardinimui, bet yra ir vertinga dietinių maisto produktų bei papildų gamybos žaliava, taip pat naudojamos kosmetikoje.

Lietuvoje gerai žinoma provizorė ir botanikė Jadvyga Balvočiūtė nurodo, kad bruknių lapų arbata gali padėti palaikyti šlapimo pūslės ir šlapimo takų funkciją. O šio augalo lapų arbata derinyje su kitomis vaistažolėmis gali veikti kaip antioksidantas, padėti pašalinti laisvuosius radikalus.

Paprastoji bruknė vis labiau populiarėja ir kaip kultūrinio augalo laukinis gentainis. Šiuo metu pasaulyje jau žinoma virš 20 bruknės veislių, išvestų Olandijoje, Vokietijoje, Švedijoje, Lenkijoje, JAV, Latvijoje ir kitose šalyse. Vieni pirmųjų bruknės sukulturnimu susidomėjo švedai, nes šioje šalyje ir ypač visoje Šiaurės Skandinavijoje ši uoga yra labai populiari. Švedijos Balsgärdo tyrimų stotyje išvesta viena iš didžiausiomis uogomis (0,5 g) išsiskiriančių veislė, 'Ida'. Tačiau pirmoji komercinė veislė, 'Koralle' išvesta Olandijoje 1969 m. Pastaruoju metu ši veislė auginama ne tik Olandijoje, bet ir Jungtinėje Karalystėje, Vokietijoje, Lenkijoje ir kitose šalyse. Botanikos sodų arba augintojų mėgėjų kolekcijose, 'Koralle' ir kitų veislių bruknių (pvz., 'Erntedank', 'Erntesege', 'Erntekrone', 'Masovia', 'Red Pearl', 'Rubin', 'Sanna', 'Sussi') galima rasti ir Lietuvoje. Vienas didžiausių indėlių tiriant paprastąją bruknė ir jos populiacijas Lietuvoje padarytas habil. dr. Zitos Bandzaitienės, buvusios ilgametės Botanikos instituto mokslo darbuotojos. Reikšmingi darbai tiriant miško ūkinių priemonių poveikį bruknynams Lietuvoje atlikti habil. dr. Remigijaus Dabaro, buvusio Miškų instituto darbuotojo.

1993 m. Botanikos instituto ekspedicija, vadovaujama dr. Vytauto Butkaus Labanoro miškuose aptiko paprastosios bruknės baltauogio varieteto *Vaccinium vitis-idaea* var. *leucocarpum* Asch. et Magnus populiaciją, kuri vėliau LR aplinkos ministro įsakymu buvo įteisinta kaip genetinis sklypas. Be to, Lietuvoje yra žinoma ir netaksonominių bruknės įvairovės pavyzdžių – morfotipų pagal uogų dydį (stambiauogis), gausumą kekėje/krūme (gausiauogis), lapų formą (kriaušialapis) ir t. t. Tokia didelė botaninė paprastosios bruknės įvairovė rodo, kad ir genetinė šios rūšies įvairovė Lietuvoje yra pakankamai didelė, tuo labiau kad augaviečių ekogeografinė amplitudė yra gana plati. Įdomus faktas yra tas, jog anksčiau buvo manyta, kad bruknei dauginantis daugiausia vegetatyviniu būdu – šakniastiebiais, jos populiacijų genetinė įvairovė turėtų būti santykinai skurdi. Tačiau vėlesniais tyrimais nustatyta, jog generatyvinis dauginimasis (sėklomis) taip pat yra pakankamai intensyvus, todėl ir populiacijų genetinė įvairovė natūraliai palaikoma reikiamame lygyje.

Siekiant išsaugoti kuo didesnę genetinę įvairovę, kuri užtikrina populiacijų tvarumą, o tuo pačiu ir rūšies biologinių išteklių kokybę bei kiekybę, bendradarbiaujant su Augalų genų banku ir remiantis Augalų nacionalinių genetinių išteklių įstatymu, Lietuvoje atrenkami perspektyvūs vaistinių augalų sėkliniai (genetiniai) sklypai. Vienas tokių – jau minėtas Labanoro bruknių sėklinis (genetinis) sklypas Švenčionių rajone – kol kas vienintelis šalyje baltauogės bruknės (žr. nuotr.) gamtinis rezervas. Kituose sklypuose, pvz. Dieveniškių vaistinių ir aromatinių augalų sėkliniame (genetiniame), Rūdninkų viržių sėkliniame (genetiniame) sklype, *in situ* būdu saugomos paprastosios bruknės populiacijos,

Paprastosios bruknės baltauogis varietetas

jų, būdingos atitinkamiems gamtiniais rajonams, kartu su kitų rūšių naudojamaisiais augalais. Bruknyčių išsaugojimui didelės reikšmės turi medynų kirtimai. Plynų kirtimų poveikis bruknyčiams dažniausiai yra neigiamas – jau pirmaisiais metais kirtavietėse išnyksta arba stipriai nukenčia didelė dalis augalų. Tačiau ugdymo bei kitais neplyniais kirtimais galima pagerinti bruknyčių derėjimą, kai tai susiję su šviesos kiekiu, patenkančiu į apatinį medyno ardą, optimizavimu.

**Dideliais kiekiais
SUPERKAME BERŽO RĄSTUS**
nuo 16 cm skersmens

Informacija apie supirkimo kainas ir sąlygas internete www.likmere.lt
telefonu 8 340 60054, el. paštu info@likmere.lt

Miško darbų rangovų netenkina

ANGELĖ ADOMAITIENĖ

Miško darbų rangovų, kurių miškų ūkio sektoriuje gali būti apie 4000 žmonių, netenkina iš buvusių miškų urėdijų paveldėta įvairių darbų konkursų skelbimo tvarka bei įkainių „lubos“. Valstybiniuose miškuose teikiant miško kirtimo, medienos ištraukimo, miškų sodinimo, želdinių priežiūros bei kitų darbų paslaugas susikaupė ir daugiau spręstinių problemų.

Jos iš esmės buvo aptartos balandžio 12 d. Girionyse vykusiam Miško darbų rangovų asociacijos ataskaitiniame susirinkime (33 įmonių delegatai atstovavo 500 savų darbuotojų ir apie 150 laisvai samdomų) bei išdėstytos priimtoje rezoliucijoje.

Miško darbų rangovų asociacijos pirmininko Vidmanto Juso teigimu, Valstybinių miškų urėdijos (VMU) veikloje rangovai kol kas nemato teigiamų pokyčių organizuojant regioniniuose padaliniuose miško darbų konkursus, dėl menko užmošio ir emigracijos katastrofiškai trūksta miško darbininkų ir kol kas nėra jokių finansinių paskatų juos privilioti į miškus.

„Pernai susitikimuose valstybinius miškus kuruojantys pareigūnai žadėjo, kad ranga plėsis, o nauja įmonė savo jėgomis vykdys tik apie 10–20 proc. darbų. Bet matome priešingą vaizdą – VMU ketina atnaujinti savo technikos parką, o tai ženklas, kad rangovų reikės mažiau“,– tikino V. Jusas.

Ar VMU konkuruos su rangovais įsigyjama technika ir darbais?

Anot asociacijos vadovo V. Juso, prieš dešimtmetį Aplinkos ministerija ragino miško ruošos įmones investuoti į modernias miško darbų mašinas, kurios padidina veiklos našumą, sumažėja sunkaus fizinio darbo. Valstybės kontrolė 2010 m. nustatė, kad miškų urėdijų mechanizmais atliekamų kirtimų ir medienos ištraukimo savikaina didesnė nei rangovų siūlomos kainos. Miškų urėdijos į tai reagavo įvesdamos įkainių „lubas“, pasirinkdamos geresnes biržes, o rangovus samdė į šlapesnes, mažesnio vidutinio tūrio, toliau nuo sandėliavimo vietų esančias biržes, kur didesnės darbo sąnaudos.

Sumažėjus darbų ir neįstengiant išmokėti lizingo, dalis privačių įmonių įsigytos technikos buvo grąžinta bankams, kai kurios įmonės likvidavosi. 2016 m. miško kirtimo ir medienos traukimo mechanizmų įsigyta dvigubai mažiau nei 2015 m., nenupirkta nė viena nauja kirtimo mašina.

V. Juso manymu, Valstybinių miškų urėdija neturėtų plėsti savo medkirčių ir medvežių parko, o didžiąją dalį miškų ūkio darbų vertėtų patikėti rangai. Šiuo metu rangovai dar gali pasinaudoti ES parama miško technikai įsigyti, o po poros metų jos jau nebus. Tad rangovams naujos technikos įsigijimas kainuos daug brangiau.

„Mes kol kas neperkame naujos technikos, nes bijome neapibrėžtumo ateityje – ar nesumažės paslaugų užsakymų? Kita problema – gerų ir blogų biržių kirtimo sąnaudos gali skirtis dvigubai. Jei rangovai gautų ir gerų, ir blogų biržių, savikaina susireguliuotų“,– pastebėjo UAB „Medverus“ direktorius Valdas Berūkštis. Jo manymu, rangovų asociacija turėtų būti įtraukta į VMU darbo grupę dėl darbo sąlygų ir taisyklių pakeitimo, kad konkursų sąlygos visiems VMU sistemoje būtų vienos.

UAB „Medverus“ dirba Vilniaus regione – teikia medienos ruošos ir kitų darbų paslaugas buvusių Vilniaus, Šalčininkų, Nemenčinės, Trakų miškų urėdijų valdose, taip pat privačių miškų savininkams. Bendrovė turi 3 medkirtes ir 3 medvežes bei mažesnės technikos.

„Valstybiniuose miškuose iš esmės dirbame už savikainą, kad galėtume išlaikyti žmones visus metus nepaisant sezoniškumo, o pagrindinis mūsų uždavis – privačiuose miškuose. Keista, kad aplinkos ministras lūkesčių laiške VMU nurodo didinti rankomis kertamų miškų apimtį, kai pažangiose užsienio šalyse rankinio darbo beveik nėra, jį puikiai atlieka speciali mažoji technika. Mes irgi turime vieną mažą mašiną, kuri vykdo retinimus. Turėtume plėsti mechanizuotą darbą, nes miškuose trūksta žmonių, kurių ateityje dar mažės“,– pažymėjo UAB „Medverus“ vadovas.

Rezoliucijoje rangovai reikalauja mažinti rankomis atliekamų miško darbų

apimtį. Nekvalifikuoti darbininkai, kurių daugumą sudaro bedarbiai, yra nemotyvuoti dirbti. Siūloma iš viso atsisakyti darbų, kurių neįmanoma mechanizuoti. Pavyzdžiui, želdinių priežiūros su kirviu ar kardu, miško kvartalinių linijų ar griovių valymo, vykdyti tik būtinus retinimus. Miško kirtimo taisyklės turėtų būti palankesnės mašiniam kirtimui.

Kainos turi būti pagrįstos ir skaičiuojamos pagal naują metodiką

Rangovų manymu, būtina parengti metodiką paslaugų įkainių apskaičiavimui, įtraukiant išlaidas darbų saugai ir kitiems reikalavimams, o konkursiniai siūlymai žemiau objektyvios savikainos turėtų būti atmetami arba pagrįsti skaičiavimais pagal nustatytą metodiką.

Teigiama, kad miškų urėdijos savo jėgomis pastaraisiais metais atliko apie 40–50 proc. medienos ruošos darbų. Deja, dėl vyravusių skirtingų apskaitos sistemų jų savikainų negalima objektyviai palyginti su rangovų kainomis. Asociacijos užsakymu atlikta analizė parodė, kad įkainiai beveik dvigubai mažesni, nei būtina savikaina, kuomet viskas atliekama legaliai bei laikantis darbų saugos.

Miško savininkų kooperatyvas „Miško žemė“, turintis 2 medkirtes, 4 medvežes, apie 20–25 pjūklininkų, daug metų darbuojasi Aukštaitijos regione – nuo Panevėžio iki Latvijos. Su kokiomis problemomis susiduria šis kooperatyvas?

„Pagrindinė – jau daugelį metų fiksuojamos maksimalios kainos, kurios nesiekia savikainos. Dėl to kyla ir nesveika konkurencija. Buvome užsakę studiją išsiaiškinti, kokia yra tikroji savikaina, nes visą laiką esame lyginami su valstybinio miškų ūkio sektoriaus kaina, kuri neatitinka įdedamų darbo sąnaudų. Žinoma, renkantis lengviausią kirtimą ir traukimą, galima dirbti pelningiau. Be to, mums užkraunami ir kiti ūkiniai darbai, kurių savikaina vos ne 4 kartus brangesnė nei leidžiama mokėti. Nors kai kurie įkainiai buvo diferencijuoti, daugelis buvusių miškų urėdijų išlaikė nustatytas pernelyg žemas „lubas“. Ši problema persikėlė į VMU įmonės veiklą,– teigia

konkursų tvarka ir įkainiai

MSK „Miško žemė“ pirmininko pavaduotojas Tadas Taurelė. Anot jo, kai atlygis mažas, žmonės pradeda dirbti nelegaliai, netenka socialinių garantijų, pasipila darbų saugos pažeidimai. Privatus miškų sektorius, stebėdamas valstybinį, irgi mažina įkainius.

„Rangovai, kurie dirba legaliai, moka visus mokesčius, praktiškai yra stumiami į bankrotą. Matyt, nuo seno suformuota tokia sistema, kaip mus valdyti ir kad mes tarp savęs neskaidriai konkuruotume“, – pažymėjo pašnekovas.

Alvydo Dambrauskio įmonės atstovė Regina Dambrauskienė antrino, kad jos įmonei įkainiai irgi viena opiausių problemų. „Net maksimalūs yra žemiau savikainos. Kaip išlaikyti žmones, kai reikia kelti minimalią algą, sumokėti visus mokesčius? Mes neturime galimybių konkuruoti su valstybinių miškų urėdija. Jei VMU iš tiesų prisipirks technikos ir vėl rinksis geriausias biržes, neindeksuos darbų įkainių koeficientų, padėtis tik sunkės. Trečia bėda – viešieji pirkimai, kai konkursus laimi įmonės, kurios net neturi technikos ir žmonių. Konkursų sąlygos turi būti keičiamos vien dėl to, kad tokios įmonės persamdo kitus dar pigiau ir priima nelegalius darbininkus, kurių miškuose pilna, – teigė R. Dambrauskienė.

Ji viliasi, kad VMU vadovybė sudarys galimybes rangovų asociacijai prisidėti prie Miško kirtimo taisyklių ir konkursų sąlygų atnaujinimo, kurios leistų normaliai dirbti ir uždirbti neiškreipiant rinkos.

Konkursai – elektroninių aukcionų būdu

V. Jusas sakė, kad ankstesniame susitikime su rangovų atstovais VMU direktorius Marius Pulkauninkas žadėjo rangovus įtraukti į naujų paslaugų pirkimo taisyklių rengimo procesą. Rangovai jau nusiuntė siūlymus, kurių dalį įtraukė ir į rezoliuciją.

Rezoliucijoje asociacija siūlo miškų ūkio darbų pirkimo konkursus organizuoti elektroninių aukcionų būdu, kad būtų galima konkuruoti matant kitų siūlymus ir savo kainą keisti nustatytais intervalais. Tai padėtų mažoms vietinėms įmonėms teikti konkurencingas kainas ir dirbti arčiau namų. Laimėtų ir smulkūs rangovai, nes nešvaistytų lėšų technikos ir darbi-

ninkų vežiojimui, o VMU gautų mažiausią kainą.

Rangovai pageidauja, kad mažiausias pirkimo objektas būtų girininkijos darbai. Miškų urėdijose konkursai buvo rengiami labai skirtingai. Kai kur siūlymai teikti konkrečiai biržei, kitur – ketvirčio ar pusmečio apimtims.

Būtina tobulinti ir medienos apskaitą. Šiuo metu medienos apskaitai nenaudojami pjovimo mašinų kompiuterių duomenys, fotometriniai ir kiti šiolaiškiniai medienos matavimo būdai.

„Sutinkame, kad rangovams avansu būtų apmokama už apytikrį turį, o galutinai atsiskaitoma pagal pirkėjams parduotą kiekį. Sandėliuose mediena turi būti skenuojama (fotografuojama), o vaizdai būtų prieinami rangovams internetu. Išvežama mediena taip pat turi būti fotografuojama ir automatiškai keičiamas sandėlio likutis, kuris turi būti matomas rangovui. Tai užtikrintų medienos judėjimo skaidrumą“, – pažymėta rezoliucijoje.

Rangovai tikisi, kad VMU vadovybė į rangovus žiūrės kaip į partnerius, o ne kaip į pigios darbo jėgos šaltinį, padės rangovams išsaugoti darbo vietas regionuose. VMU valdyba ir administracija rangovų problemas turi žinoti tiesiogiai. Rangovai gali patarti, kaip praktiškai įgyvendinti gamtos saugos ir gamtotvarkos priemonės, ar tam turi technines galimybes bei reikalingą kvalifikaciją. Bendromis jėgomis taip pat reikia raginti Vyriausybę skubiai ieškoti būdų kvalifikuotiems miškų ūkio darbininkams rengti, miško darbininko profesijos prestižui kelti.

(Miškų rangos darbų asociacijos rezoliucija http://www.miskorangovai.lt/wp-content/uploads/2018/04/Rezoliucija_20180412.pdf)

Aplinkos viceministro M. Norbuto komentaras:

Aplinkos ministerija iš esmės pritaria ne mažai daliai Miško darbų rangovų asociacijos rezoliucijoje keliamų klausimų ir pateikiamų pasiūlymų. Dėl kai kurių šių siūlymų turėtų apsispręsti VĮ Valstybinių miškų urėdija. Reaguodama į siūlymą daugiau dėmesio skirti miškų ūkio mašinų operatorių mokymui, Aplinkos ministerija ieškos galimybių kartu su VĮ Valstybinių

miškų urėdija ir mokymosi institucijomis plačiau panaudoti specialias funkcijas atliekančių VĮ Valstybinių miškų urėdijos regioninių padalinių (Dubravos regioninio padalinio, Kazlų Rūdos regioninio padalinio) techninę bazę mokymui. Siekiant užtikrinti efektyvesnę miškų ūkinės veiklos valstybinę kontrolę, pagrįstą racionaliais kriterijais ir rodikliais, Aplinkos ministerija numachiui 2018 m. parengti naują miškų ūkinės veiklos valstybinės kontrolės metodiką, kurios rengimo metu bus įvertinama ir vykdomos kontrolės apimtys.

Ne su visais siūlymais galime sutikti: pavyzdžiui, dėl siūlymo mažinti rankomis atliekamų miškų ūkio darbų apimtys ir atsisakyti darbų, kurių neįmanoma mechanizuoti. Želdinių priežiūra, jaunuolynų ugdymas, kvartalinį linijų valymas – tai miškininkystės požiūriu labai svarbūs darbai, kurių tikrai neturėtų būti atsisakoma vien todėl, kad jų negalima mechanizuoti. Tam tikruose miškuose, ypač kurie patenka į gamtinių požiūriu didelės vertės teritorijas, netikslinga plėtoti miškų ūkio veiklos mechanizavimą, nes tai gali sukelti neigiamą poveikį šioms teritorijoms, galiausiai vienas iš VĮ Valstybinių miškų urėdijai keliamų tikslų yra plėtoti gamtotvarkos priemones miškuose, kurios dažniausiai reikalauja rankinio darbo.

VĮ Valstybinių miškų urėdija neplečia savo medkirčių ir medvežių parko. Įmonės valdybos patvirtintos investicijos yra skirtos užtikrinti, kad būtų išlaikomi panašūs į šiandienos pajėgumai, o investicijos į techniką buvo pristabdytos miškų pertvarkos metu. Naudota technika nusidėvėjo, o nauja technika įmonę pasieks tik kitais metais.

Manome, kad Miško darbų rangovų asociacijos aktyvumas neabejotinai prisidės prie efektyvesnio, skaidresnio ir socialiai atsakingesnio miškų ūkio veiklos organizavimo. Kad ši asociacija pripažįstama svarbiu Aplinkos ministerijai socialiniu partneriu, patvirtina ir faktas, jog jos atstovai įtraukti į Miškų ūkio konsultacinės tarybos sudėtį, kur svarstomi visi svarbiausi miškų politikos klausimai.

Išnagrinėjusi MDRA susirinkimo rezoliuciją, VĮ VMU oficialiai pateikė savo atsakymus (spausdinami 5 p.).

LMSA XXI-oje Generalinėje

VACLOVAS VIDUGIRIS

Sutikus LMSA įsikūrimo 25-metį

Netruko pralėkti 25 metai, kai privačių miškų savininkų veiklai koordinuoti kelių iniciatyvių miškininkų dėka 1993 m. balandį buvo įsteigta Lietuvos miško savininkų asociacija (LMSA), kurią kantriai būrė, kryptingai vedė brendimo keliu ir patys mokėsi šiuolaikiškos miškų politikos, vadybos buvę Lietuvos miškų instituto mokslininkai dr. Stasys Mizaras ir jo bendradarbis, dabar VU dėstytojas dr. Algis Gaižutis. Pasitelkę aktyvesnius miško savininkus, miškininkus, kitų sričių specialistus, jie teikė privačiai miškininkystei priimtinus teisės aktų projektus, formavo visuomenės nuomonę, ieškojo bendraminčių rėmėjų tarp politikų, verslo įmonių bei palaikymo valstybinėse institucijose. Neatvėrus vienoje institucijoje duris, kantriai belstasi į kitų duris...

Jei pradžioje LMSA veikloje dominavo besidžiaugiantys atgavę kelis ar keliolika hektarų miško pagyvenę ar net garbaus amžiaus savininkai, kuriuos reikėjo mokyti miškininkystės abėcėlės, tai pastaruoju metu matome daug jaunų, veržlių vyrų ir moterų, žinančių kaip miškininkauti, pasinaudoti ES parama ir žvelgti į tolimesnę perspektyvą, nei pasikirsti malkų savo krosniai. Bet privati iniciatyva vis dar įsprausta į valstybinio reguliavimo rėmus, neatšaukiamas nuo 2015 m. įvestas papildomas 5 proc. pajamų apmokestinimas, kas ypač netenkina daugelio miško savininkų. Tad nusivylusieji tokia valdžios politika išstoja iš asociacijos, o veiklieji ir optimistai toliau buriasi aplink asociacijos branduolį, vildamiesi, kad LR Seime, kitose valstybės institucijose bus išgirstas ir suprastas jų siekis laisviau disponuoti savo nuosavybe, supaprastės ūkinės veiklos teisinis reguliavimas.

Miškininkų buveinėje – Girionyse

Tradiciškai LMSA Generalinės asamblėjos pažintiniais tikslais rengiamos vis kitoje vietoje – šiemet asociacijos atstovai, bendradarbiavimo partneriai ir svečiai balandžio 27 d. suvažiavo į miškininkų buveinę, Girionis, kur KMAI kolegijos salėje vyko XXI-oji asamblėja ir kartu paminėtas LMSA įsikūrimo 25-metis.

Šventinį renginį tradiciškai danų padovanoto varpelio skambesiu atidarė asociacijos Garbės pirmininkas dr. Stasys Mizaras. Jis trumpai pristatė asociacijos įsikūrimo ištakas, privataus miškų ūkio raidą nuo tuo metu buvusių 20 tūkst. ha iki dabar esamų per 40 proc. šalies privačių miškų, kokie įvyko akivaizdūs poslinkiai šioje ūkio srityje.

Nekilnojamo turto registro 2017 07 01 duomenimis, šalyje buvo 851 tūkst. ha privačių miškų, pasiskirsčiusių į 294882 valdas, iš jų 85303 valdos dar buvo kolektyvinė nuosavybė. Kai turima net 303313 miško savininkų, vidutinė miško valda tėra 2,91 ha. Bet vyksta ir miško valdų stambėjimas – didžiausias valdos plotas 2017 m. siekė 6024,73 ha.

Asociacijos 25 metų veiklą teigiamai įvertimo daugelis renginyje kalbėjusiųjų. Aplinkos viceministras Martynas Norbutas pasisakyme reziumavo: „Džiugu, kad turime tokį stiprų ir aktyvų socialinį partnerį“. Kaip talismaną tolimesniam produktyviam

bendradarbiavimui jis įteikė LMSA vadovui Algiiui Gaižučiui ministerijos padėką – simbolinę gervės statulėlę. Siekį konstruktyviai bendradarbiauti išsakė Valstybinių miškų urėdijos direktorius Marius Pulkauninkas bei Valstybinės miškų tarnybos direktorius dr. Paulius Zolubas, pažymėję, kad visi miškai yra bendras šalies turtas ir privalu jį tausoti.

Žemės ūkio rūmų viceprezidentas Vytautas Buivydas palinkėjo LMSA vadovybei ir toliau tinkamai atstovauti Lietuvos miško savininkus europinėse institucijose, jų renginiuose. Ūkininkų sąjungos pirmininkas Jonas Talmantas pasidžiaugė, kad ūkinėje veikloje šiltėja santykiai tarp ūkininkų, miškininkų ir miško savininkų, įvairiose situacijose ieškoma bendrų sprendimų.

Asociacija darniai bendradarbiauja ir su verslo įmonėmis – UAB „Likmerė“, Mocevičiaus firma „Ginalas“, UAB „Biržų žemietikimas“, kitomis bendrovėmis. UAB „Likmerė“ generalinis direktorius Mindaugas Kasmauskis pakvietė visus asamblėjos dalyvius simboliškai bendrystės talkai – pasisodinti savo miške ar sodyboje bendrovės padovanotą selektinį beržo sodinuką, išaugintą indelyje su apribota šaknų sistema.

LMSA sėkmingos veiklos produktu galima vadinti ir 1998 m. kovo 13 d. Molėtuose įsikūrusį pirmąjį miško savininkų kooperatyvą „Aukštaitijos šilas“, vieną iš aktyviausių asociacijos narių. Šio kooperatyvo vadovo Sauliaus Tirevičiaus teigimu, miško savininkams teikiamų paslaugų spektras gana platus: nuo miškotvarkos projektų rengimo, miško vertės perkant ir parduodant valdą nustatymo, biržių kirtimui dokumentų tvarkymo, miško kirtimo darbų organizavimo ir atlikimo, medienos transportavimo, pirkimo iki miško želdinimo projektų rengimo, miško sodinimo, želdinių priežiūros, apsaugos ir konsultavimo visais miškininkavimo klausimais.

Šį pavasarį MSK „Aukštaitijos šilas“ kolektyvas, pažymėdamas veiklos 20-metį, Labanoro girioje, netoli Šnieriškių kaimo surengė proginę miškasodžio talką – 3 ha biržėje pasodino apie 11

LMSA vadovas A. Gaižutis su svečiais: (iš kairės) aplinkos viceministras M. Norbutas, tuometiniu VMU skyriaus vedėju V. Kaubre ir VMU direktoriumi M. Pulkauninku

AUTORIAUS NUOTRAUKOS

asamblėjoje

Generalinės asamblėjos dalyviai

tūkst. pušelių. Jau kelintus metus į MSK miškasodžio talkas noriai atvyksta Molėtų gimnazijos gimnazistai ir jų mokytojai.

MSK „Aukštaitijos šilas“ kolektyvas įteikė LMSA vadovui proginę medžio skulptūrą – miško nykštuką, simbolizuojantį visų asociacijos narių augimą ir brendimą.

KMAI kolegijos direktorius dr. Vaidotas Lygis pristatė asamblėjos dalyviams specialistų rengimo aktualijas kolegijoje, jų galimą įnašą į privačios miškininkystės vystymą.

Pagerbti socialiniai partneriai (šiemet progines įsikūrimo ir veiklos pradžios sukaktis mini MSK „Aukštaitijos šilas“ ir vokiečių firmos Stihl atstovė Lietuvoje – Mocevičiaus firma „Ginalas“) bei asociacijos aktyvistai: LMSA Garbės nario vardas suteiktas ukmergiškiui miško savininkui Algirdui Augūnui, savo žemėje Lietuvos šimtmečiui pasodinusiam 100 ąžuolų giraitę; įteiktos padėkos Vilmai Židonienei, Algimantui Gyliui, Stanislovui Uzdrai, Gyčiui Ulijonui.

Spėstinos problemos apibendrintos rezoliucija

Išklausius LMSA Revizijos komisijos finansinę ataskaitą už 2017 m., valdybos pirmininkas dr. Algis Gaižutis apžvelgė per ataskaitinį laikotarpį nuveiktus svarbesnius asociacijos darbus, keltas problemas. LMSA kasmet pateikia valdžios institucijoms apie 70–80 įvairių siūlymų, pastabų bei rezoliucijų miško savininkams aktualiais klausimais. Žinoma, ne į visus įsiklausoma. Pranešėjas siūlė: sukurti medienos iš privačių miškų pardavimo ir paslaugų miškų savininkams teikimo palankiausiomis sąlygomis sistemą; užtikrinti privataus miškų ūkio tvarumą, sertifikuojant miškus; plėtoti miškų savininkų savivaldos organizacines struktūras.

Generalinės asamblėjos dalyviai priėmė rezoliuciją – kreipimąsi į LR aukščiausios valdymo institucijas, LR Seimo narius, politines partijas, valstybinių miškų, saugomų teritorijų institucijas, Lietuvos miškininkų sąjungą. Joje siūloma parengti naują LR Miškų bei Medžioklės įstatymų redakciją, tobulinti Medžioklės

LMSA Garbės nario vardas suteiktas miško savininkui A. Augūnui

LR teritorijoje taisykles, atsisakyti kelių valstybės kadastrų duomenų sinchronizacijos ar inicijuoti šių kadastrų apjungimą, keisti specifinio apmokestinimo ir bendrųjų miškų ūkio reikmių finansavimo sistemą; gerinti privačios nuosavybės teisių apsaugą; leisti privačioje miško valdoje kurti sodybą ūkinių ir rekreacinių paslaugų veiklai ir kt.

Asociacija atsinaujina ir keičia pavadinimą

Daugumos delegatų sprendimu LMSA vadovu perrinktas dr. Algis Gaižutis. LMSA pirmininko pavaduotojui Vidmantui Jusui tapus Miško darbų rangovų asociacijos vadovu, vietoj jo pirmininko pavaduotoju patvirtintas teisininkas Audrius Petkevičius. Atnaujinta LMSA valdyba: vietoj buvusių ilgamečių valdybos narių Antano Hofmano, Rimanto Klimo, Justo Budriūno, Viktoro Rinkevičiaus, Vyto Zaliecko ir į užsienį išvykusios Eglės Mankevičienės patvirtinti nauji nariai – dr. Marius Kavaliauskas, Gediminas Lastauskas, Dovilė Lileikienė, Mindaugas Maciulevičius, Jonas Talmantas, dr. Albinas Tebėra, Gintautas Versekėnas, Vidmantas Jusas.

Pritarta LMSA įstatų pakeitimui, kad nariais galėtų tapti miško ir (ar) žemės savininkai, o išplėsta asociacija vadintųsi Lietuvos miško ir žemės savininkų asociacija.

Asamblėjos dalyvius nuotaikingu koncertu pasveikino Kauno rajono moterų vokalinis ansamblis „Lyra“ (vadovė Laimutė Dzedaravičienė) ir moterų choras „Žaisa“. Surengta pažintinė ekskursija į LAMMC Miškų instituto Miško augalų biotechnologijos laboratoriją ir VMU Dubravos regioninio padalinio medelyną. Girionių parke prie KMAI kolegijos miško savininkai pasodino proginę ąžuoliuką.

Girionių parke sodinamas LMSA proginis ąžuoliukas

Inga Ruginienė: „Saitų su LMPF nenutraukiu“

Gegužės mėnesį vykusiame Lietuvos profesinių sąjungų konfederacijos (LPSK) suvažiavime šio didžiausio Lietuvoje profesinių sąjungų centro vadove 4 metų kadencijai išrinkta LMPF pirmininkė Inga Ruginienė, nedidele delegatų balsų persvara įveikusi nuo 2005 m. konfederacijai vadovavusį Artūrą Černiauską.

Daugeliui profsąjungos narių rūpi, ar nesikeis LMPF vadovybė, kokie konfederacijos pirmininkės ateities planai.

Sveikindami su nauja karjeros pakopa, „Mūsų girios“ pakalbino naująją Lietuvos profesinių sąjungų konfederacijos pirmininkę Ingą Ruginienę.

Kaip jaučiatės, pradėjusi vadovauti didžiausiam profesinių sąjungų centrui Lietuvoje?

Dėkoju už sveikinimus, kurių sulaukiau nemažai kartu su linkėjimais sėkmingai įgyvendinti pokyčius, apie kuriuos kalbėjau rinkiminės kampanijos metu. Naujos pareigos – tai žymiai didesnė atsakomybė. LPSK vienija apie 50 tūkst. profesinės sąjungos narių. Jai priklauso 29 šakinės profesinių sąjungų federacijos, kurių kiekviena turi savo specifiką. Todėl jų veiklą reikia suvienyti bendriems tikslams.

Kokie laukia naujose pareigose iššūkiai ir pirmieji darbai?

Mano vizija – LPSK turi būti stipri, skaitlinga, įtakinga, valstybės institucijų ir darbdavių asociacijų pripažįstama organizacija, kuri būtų darbuotojų atstovaujančių organizacijų lydere Lietuvoje. Šiais laikais, kai viskas greitai keičiasi, profsąjungos taip pat negali atsilikti. Reikia stiprinti šakines federacijas, nes jos dirba konkretų darbą, kuris tiesiogiai susijęs su darbuotojų socialiniais reikalais. Vienodas dėmesys turi būti skiriamas tiek valstybinio, tiek privataus sektoriaus profesinėms sąjungoms.

Labai svarbus darbas – LPSK viešųjų ryšių strategija. Tai ir operatyvi informaci-

jos sklaida LPSK tinklalapyje, socialiuose tinkluose, ir operatyvūs įvykių komentarai žiniasklaidoje. Daug dėmesio skirsiu ne tik profesinių sąjungų narių ir jų aktyvistų mokymams, bet ir visų darbuotojų, ypač jaunimo, švietimui, reklamuojant profsąjungų reikšmę ir skatinat jungtis į jų veiklą. Didesnė narystė – tai ir didesnės derybinės galios.

Labai svarbu kontaktai su valstybės institucijomis ir darbdavių atstovais.

Toliau plėtosime ryšius su Europos profesinių sąjungų organizacijomis, perimant jų veiklos gerąją praktiką. Visam tam reikalinga stipri, kompetentinga LPSK komanda.

O pirmuosius darbus diktuoja pats gyvenimas: mokesčių ir pensijų reformos, Sodros pertvarka, MMA klausimai, Darbo kodekso pataisos. Tai šių dienų aktualijos, kurias sprendžiant LPSK aktyviai dalyvauja, atstovaudama darbuotojų interesus.

Šešerius metus dirbote LMPF: pradžioje pirmininko pavaduotoja, pastaruosius ketverius – pirmininkė. Įgijote specifinės patirties miškų ūkio srityje. Ar negaila palikti čia suburtą bendraminčių komandą, nebaigtus darbus?

LMPF yra tikrai stipri komanda, išbandyta tiek derybose su valdžios institucijomis, tiek parodžiusi savo vieningumą viešose protesto akcijose. Sutelktų veiksmų dėka pasiekėme, kad didžiausias pastarųjų metų veiklos iššūkis – miškų urėdijų pertvarka – vyktų laikantis Darbo kodekso nuostatų reikalavimų, darbuotojai kiek įmanoma būtų apsaugoti nuo neigiamų reformos pasekmių. Siekiant išsklaidyti darbuotojų baimes dėl darbo vietų, norėtusi, kad Valstybinių miškų urėdijoje organizaciniai procesai vyktų sparčiau. Manau, kad paskirtomis LMPF atstovėmis Ina Bikuviene ir Asta Čepiene tikrai sustiprinome VMU valdybą. Jos padės valdybai kompetentingai spręsti tiek VMU ūkinės veiklos, tiek darbuotojų socialinius reikalus.

O problemų yra. Viena jų – dėl darbuotojų centrinėje administracijoje trūkumo lėtai vyksta tiek struktūros, tiek vieningos darbo apmokėjimo sistemos parengimas. Kol kas oficialiai žinomi tik įmonės vadovų gana įspūdingi atlyginimai.

LMPF laukia taip pat nemažai reikalų, susijusių su Valstybinių miškų urėdijos formavimusi. Tai konsultacijos dėl regioninių padalinių struktūros, dėl numatomų pareigybių tiek padaliniuose, tiek centrinėje administracijoje aprašų, dėl vieningos darbo apmokėjimo įmonėje sistemos. Kadangi buvusių miškų urėdijų kolektyvinių sutarčių galiojimas pasibaigs šių metų pabaigoje, LMPF kreipėsi į VMU direktorių pradėti derybas dėl naujos darbdavio lygmens kolektyvinės sutarties sudarymo. Tai VMU darbuotojams svarbus dokumentas. Laukia ir pačių profesinių sąjungų struktūros pertvarka.

Taigi, LMPF turi daug iššūkių. Todėl tęsdama jau turimą įdirbį, kol kas saitų su LMPF nenutrauksiu. Tam, sėkmės atveju, dar prieš LPSK pirmininko rinkimus prietarė ir LMPF valdybos nariai.

LMPF pirmininkė suvažiavime esu išrinkta 5 metų kadencijai. Likusį kadencijos laiką šias pareigas eisiu visuomeniniais pagrindais. Artimiausiu metu LMPF Tarybos posėdyje pasidalinsime kompetencijomis ir darbo barais. Aišku, daugiau krūvio teks LMPF valdybai ir pirmininko pavaduotojui. Manau, kad kartu būdama LPSK vadove, galėsiu būti LMPF nariams dar naudingesnė, siekiant jiems geresnių darbo, ekonominių ir socialinių sąlygų.

Dėkojame už pokalbį ir linkime sėkmės!

UAB „Rovaltra“ Jūsų patikimas partneris nuo 1997 m.

Individualūs miškininkystės, kelių priežiūros ir komunalinio ūkio sprendimai

Medienos kirtimo traktoriai

Giluminiai miško diskai

Medienos ištraukimo traktoriai

Augmenijos frezos traktoriams ir ekskavatoriams

Mechaniškai varomos priekabos iki 16 t

Rotoriniai ir grandininiai augmenijos smulkintuvai

Prikabinami ir pakabinami greideriai bei sniego valytuvai

UAB „ROVALTRA“
Vienintelis atstovas Lietuvoje
Kalvarijų g. 125-602
LT-08221 Vilnius

Tel. (8 5) 273 70 00
Faks. (8 5) 247 20 85
Mob. +370 687 40 042
info@rovaltra.lt

www.rovaltra.lt

Medis krenta tiesiai ant gairėlės

KMAIK studentui M. Drungilui burtai lėmė storiausią medį

Latvijos medkirčių komanda

Dubravos

Gegužės 10–11 d. Girionių apylinkėse pavasarinį paukščių klegesį trikdė smarkus triukšmas – vyko XV-asis Lietuvos medkirčių čempionatas ir Baltijos šalių studentų profesinio meistriškumo varžybos. Prie starto linijos išsirikiavo 29 dalyviai.

Pirmojoje, medžio pjovimo rungtyje, geriausiai sekėsi baltarusiui V. Zarembai – jo nuverstam medžiui pritrūko tik 4 cm iki tikslo ir tuo pačiu iki maksimalaus rezultato. Kai kuriems medkirčiams pasiekti aukštesnių rezultatų trukdė patirties stoka, o kitiems – besikeičiančios krypties vėjas (pavyzdžiui, R. Balčiūno pjaunamą medį vėjas nubloškė beveik 1 m į šoną). Beje, pasaulio

čempionatuose paprastai pjaunamas įtvirtintas 18 m stiebas be šakų, todėl vėjas praktiškai rezultatui neturi įtakos.

Grandinės keitimo ir tikslaus pjaustymo rungtyse (visos 4 rungtyse vyko parodoje „Baltijos miškai“) aukštų rezultatų nebuvo užfiksuota, tačiau kombinuoto pjaustymo rungtyje pasaulio rekordą (203 taškai) pakartojo latvis A. Selivanovs. Kaip ir visada, prizinių vietų likimas sprendėsi paskutinėje – šakų genėjimo rungtyje. Čia I vietą laimėjo ir naują šalies rekordą pasiekė R. Balčiūnas (Husqvarna 576 XP), nugenėjęs 30 šakų per 15,11 s (pasaulio rekordas – 14,48 s). Tačiau rekordinio genėjimo užteko tik II vietai laimėti, nes po 4 rungčių gerokai priekyje būdamas prieniškis G. Karpavičius (Husqvarna 576 XP) tiksliai pasirinko taktiką ir, paskutinėje rungtyje suklydęs tik kartą, bendroje įskaitoje pirmą kartą tapo Lietuvos čempionu. Tad šie du medkirčiai su trečią vietą laimėjusiu T. Norkumi (Husqvarna 372 XP) rugpjūčio pradžioje gins Lietuvos garbę pasaulio čempionate Norvegijoje. Kartu vyks ir jaunių atstovas A. Brunevičius.

Tarp Baltijos šalių studentų I vietą laimėjo estas R. Elfenbein, kurio surinkti 1556 taškai nepadarytų gėdos ir profesionalų gretose. Aukščiausią vietą iš KMAI kolegijos užėmė III kurso profesinio mokymo moksleivis V. Černenko (5 vieta). Šis moksleivis ir miškininkystės studentai M. Drungilas, D. Žvaliauskas bei T. Grimala gegužės pabaigoje dalyvaus Europos šalių studentų profesinio meistriškumo čempionate Vengrijoje.

Dėkoju įmonėms, padėjusioms surengti čempionatą, o ypač pagrindiniam rėmėjui UAB „Husqvarna Lietuva“ bei Mocevičiaus firmai „Ginalas“, trikotažo gaminių gamintojui UAB „Omnitek-sas“, Valstybinių miškų urėdijos Dubravos regioniniam padaliniiui.

Arūnas JURKONIS

KMAI kolegijos lektorius, profesijos mokytojas ekspertas

Pasaulio 2016 m. čempionato nugalėtojas V. Durovich Lietuvoje tebuvo devintas

Šakas genį A. Mockus

G. Karpavičius (13 nr.) tapo Lietuvos čempionu

Estijos moksleivių komandą palaiko direktorė

miške „repetavo“ medkirčiai

LIETUVOS ATVIRAS MEDKIRČIŲ ČEMPIONATAS - 2018

Starto numeris	Vardas, pavardė	Šalis	Amžiaus grupė	Medžio kirtimas		Grandinės keitimas		Kombinuotas pjautymas		Tikslusis pjautymas		Šakų genėjimas		Iš viso taškų	UŽIMTA VIETA		
				Taškai	Vieta	Taškai	Vieta	Taškai	Vieta	Taškai	Vieta	Taškai	Vieta		Bendroje įskaitoje	Lietuvos čempionato	Jauniai
18	Gatis Brencis	LV		639	2	110	9	200	2	237	1	458	2	1644	1		
4	Viktar Zarembo	BY		656	1	110	8	175	13	230	4	430	10	1601	2		
3	Raino Poll	EST		623	4	116	3	179	11	222	10	456	4	1596	3		
8	Mikalaj Jaroszyk	BY		597	6	114	6	199	3	225	8	454	5	1589	4		
9	Janno Traks	EST		583	8	120	1	192	6	227	6	444	7	1566	5		
13	Gintaras Karpavičius	LT		639	3	84	17	192	7	219	12	428	11	1562	6	1	
11	Romas Balčiūnas	LT		567	10	118	2	182	10	233	3	460	1	1560	7	2	
17	Gvido Kepitis	LV		562	11	95	14	198	4	235	2	444	8	1534	8		
6	Valery Durovich	BY		522	18	112	7	196	5	229	5	458	3	1517	9		
15	Tadas Norkus	LT		618	5	116	4	128	18	219	13	402	14	1483	10	3	
20	Anatolijs Selivanovs	LV		531	15	116	5	203	1	162	16	442	9	1454	11		
2	Marko Pohlak	EST		593	7	100	12	150	16	156	18	452	6	1451	12		
12	Marcel Lahe	EST	J	554	12	102	11	176	12	227	7	376	15	1435	13		1
19	Rūdolfs Mahts	LV	J	551	13	85	16	167	15	223	9	376	16	1402	14		2
5	Andrius Mockus	LT		529	17	102	10	168	14	158	17	416	12	1373	15	4	
7	Gediminas Stasiūnas	LT		537	14	79	18	191	8	142	19	414	13	1363	16	5	
16	Antanas Brunevičius	LT	J	572	9	97	13	125	19	222	11	330	17	1346	17		3
10	Ivan Lukashevich	BY	J	500	20	70	19	182	9	163	15	294	18	1209	18		4
1	Nerijus Raulinavičius	LT		529	16	45	20	141	17	217	14	232	19	1164	19	6	
21	Martynas Drungilas	LT	J	432	21	91	15	0	21	76	21	224	20	823	20		5
14	Sigitas Levertavičius	LT		509	19	40	21	58	20	124	20	32	21	763	21	7	

ŽODIS SKAITYTOJUI

Kažin, ar gali gėris būti blogiu, o blogis gėriu? Parašiau ir pasipūčiau. Klausimai nepadarytų gėdos ir Lietuvos filosofui Arvydui Šliogerui.

Na, o tūlam Lietuvos piliečiui, vakarais klausančiam žinias iš eilės per visus televizijų kanalus, atsakymas aiškus. Viskas priklauso nuo pažymos. O man – nė velnio neaišku. Pakelkit rankas, kas manot, kad turtinga gimtojo krašto gamta yra blogis. Nematau nė vienos.

Lietuvos šimtmečio proga mūsų girios ir miškai knibžda tokia žvėrių gausa, kokios nesusapnavo net Mindaugas, Gediminas, Algirdas, Kęstutis, Vytautas, Jogaila su visa Lenkijos karalyste ir nei Smetona.

Lietuvos medžiotojai suskaičiavo, kad šį pavasarį „ant Lietuvos“ gyveno per 16000 briedžių, per 47000 tauriųjų elnių, net 156000 stirnų ir 6500 danielių. Gražu. Gėris.

Bet vien per vieną gegužės vidurio savaitgalį įvyko net 12 automobilių ir stirnų kaktomušų. Baisu. Blogis. Vienintelėje srityje, žvėrių gausoje, mes ne tik pasivijom, bet ir aplenkėm Europos sąjungos vidurkį.

...Išlipus iš traukinio Brėmeno centriniėje geležinkelio stotyje ir pasukus ne link garsiųjų Brėmeno muzikantų paminklo senamiestyje, o priešinga kryptimi, pateksite į didmiesčio apsuptyje vešintį parką. Jo viduryje plyti pieva. Birželio mėnesį ji būna apstatyta ženklais, įspėjančiais nevaikščioti ir netrikdyti ten vaikus vedančių stirnų.

O vilniečius, pamačiusius stirną Baltupių, Fabijoniškių, Lazdynų, Žirmūnų žaliosiose zonose ar Vingio parke, ištinka isterija – kur valdžia žiūri!!!

Eugenijus TIJUŠAS

PS. Negaliu nutylėti dėl pažymų temos. Brolyčiai, pažyma „ant Lietuvos“ yra viskas. Blūdas busilas (gandras) mano anūkė, lietuvaitė, nunešė net į Australiją. Atgal namo – jau tik orlaiviu. O čia be pažymos apie kilmę niekaip. Pažymas išduoda Lietuvos URM konsulinės įstaigos. Artimiausia nuo kengūrų žemės – Tokijuje. Patriotai, užgimusių priešingoje Žemės pusėje lietuviukų tėvai, šelpia skurstančias avialinijas, vargstančius Tokijo viešbučius, nes elektroninės kilmės pažymos šiais laikais dar negalioja.

Dar tiems, kurie mano, kad medžiotojai spangsta, skaičiuodami tuos žvėris. Aplankykite šią vasarą Alantos dvarą. Pamatysite, ko nematę. Vien medalinių briedžių ir elnių ragų bus apie pusę tūkstančio.

O dabar paskaitykite dar kartą apie vilkus.

Vykstantys poslinkiai stambiųjų plėšrūnų populiacijų valdyme akivaizdūs: šią žiemą pirmą kartą vilkų ir lūšių apskaitą sniege atliko medžiotojai. Numatoma, kad jie privalės visus metus teikti informaciją apie stebėtus plėšrūnus. Jei apskaita sniege skirta ne populiacijos dydžio, o jos santykinės išraiškos – pėdsakų indekso – įvertinimui, tai sukaupus pakankamai stebėjimų, bus galima pagaliau patvirtinti tai, ką jau nustatė mokslininkų kartu su visuomene 2015–2018 m. vykdytas neprofesionaliojo mokslo projektas, skirtas stambiųjų plėšrūnų stebėjimams. Vilkų šalyje šiuo metu yra apie 500. Nekantriai laukiame žiemą medžiotojų vykdyto pėdsakų registravimo rezultatų apibendrinimo.

Šiuo metu dirba aplinkos ministro įsakymu sudaryta grupė, kurios tikslas – pakeisti vilko populiacijos apsaugos planą. Vienas svarbiausių pakeitimų – populiacijos dydį vertinti ne individų, bet šeimų skaičiumi. Šeima bus laikoma stebėti keturi ir daugiau vilkų su jaunikliais. Antras labai svarbus pakeitimas – palankios populiacijos būklės įvertinimas. Tai svarbūs populiacijos valdymo plano elementai, nes nuo jų ateityje priklausys, kokios valdymo priemonės, koku mastu ir kada galės būti taikomos. Veikiausiai nereikia priminti, kad dabar galiojančiame plane numatyta, jog neįvykus apskaitai, kvota nekeičiama – lieka tokia pat, kaip ir ankstesniais metais. Apskaita neįvyko pastaruosius trejus metus. Formaliai teisi Aplinkos ministerija – taip numatyta plane.

Kad panašių nesusipratimų neliktų naujoje plano redakcijoje, Gamtos tyrimų centras, Lietuvos medžiotojų ir žvejų draugija ir Lietuvos ūkininkų sąjunga atliko apklausą, kurioje medžiotojai, ūkininkai ir miškininkai pasisakė apie tai, kokie turėtų būti naujieji palankios populiacijos būklės rodikliai. Pateikiu jūsų vertinimui bendrą medžiotojų ir miškininkų nuomonę.

Respondentų apibūdinimas: kiek daugiau kaip pusė atsakiusių atstovavo medžiotojų būrelį, o likusieji reiškė tik savo nuomonę. Apie 50 proc. atsakiusių gyvena miestuose, 30 proc. – kaimuose, 20 proc. – miesteliuose.

VYTAUTO KNYVOS nuotrauka

Medžiotojų manymu, 200 vilkų – Lietuvai per daug

Dr. LINAS BALČIAUSKAS, Gamtos tyrimų centras

1 lentelė. Medžiotojų nuomonė apie vilkų skaičių, apibūdinantį palankią populiacijos būklę Lietuvoje.

Siūlomas vilkų skaičius	Respondentų nuomonė, proc.
iki 100	11,1
101–200	59,7
201–300	23,6
301–400	5,6

2 lentelė. Medžiotojų nuomonė apie vilkų šeimų skaičių, apibūdinantį palankią populiacijos būklę Lietuvoje (klausiama buvo nurodyta, kad šeima – tai 4 vilkai)

Siūlomas vilkų šeimų skaičius	Respondentų nuomonė, proc.
10	25
11–20	3,3
21–30	5
31–40	0
41–50	1,7
51–60	58,3
>60	6,7

Medžiotojų nuomone, palankiai vilko populiacijos būklei užtikrinti šalyje pakaktų apie 180 vilkų (aritmetinis atsakymuose nurodyto skaičiaus vidurkis – 177 individai, 95 proc. pasikliautinis intervalas 161–193, o moda – dažniausias atsakymas – 150 individų). Daugiau kaip 70 proc. medžiotojų mano, kad Lietuvoje neturėtų gyventi daugiau kaip 200 vilkų (1 lentelė).

Medžiotojams vertinant priimtina ir kartu palankią populiacijos būklę užtikrinantį vilkų šeimų skaičių, atsižvelgta į numatomą šeimos apibūdinimą – keturi vienu metu stebėti vilkai su

jaunikliais. Nuomonės buvo panašios į individų skaičiaus vertinimą. Palankią vilko populiacijos būklę šalyje užtikrintų apie 50 vilkų šeimų (aritmetinis atsakymuose nurodyto skaičiaus vidurkis – 52 šeimos, 95 proc. pasikliautinis intervalas 41–61 šeima, moda – 150 šeimų). Bet 25 proc. medžiotojų mano, kad Lietuvoje neturėtų gyventi daugiau kaip 10 vilkų šeimų – tik po vieną apskrityje (2 lentelė).

Kategoriškiausiai buvo įvertintos priimtinos vilkų paplitimo ribos. Daugiau kaip pusė medžiotojų mano, kad palankiai vilkų populiacijos būklei užtikrinti pakaktų, jei bent 1 kartą per metus jie būtų stebimi 20 proc. medžioklės plotų vienetų (MPV). Daugiau kaip 85 proc. pasisakiusiųjų mano, kad vilkai galėtų būti aptinkami 40 proc. MPV (3 lentelė). Nuomonių vidurkis – 32 proc. MPV, 95 proc. pasikliautinis intervalas 28–36 proc., moda – 20 proc. arba kas penktame medžioklės plotų vienetu.

Toks požiūris atitinka klasikinį NIMBY (angl. *Not In My Backyard*, „Tik Ne Mano Kieme“) apibūdinimą. Neretai retos, tačiau žalą darančios rūšys vertinamos teigiamai tik tuomet, kai jos aptinkamos kuo toliau nuo konkrečios gyvenamosios vietos. Pavyzdžiui, dramblių apsaugą ypač palankiai vertina JAV piliečiai, bet ne tų šalių vietiniai gyventojai. Tas pats yra ir su nuomone apie vilkus Lietuvoje.

Nepakankamas iki šiol skiriamas vilkų sumedžiojimo kvotas atspindi nuomonės apie tai, kaip turėtų būti reguliuojama popu-

- Geriausios medžioklės visuose žemynuose pagal Jūsų pageidavimus
- Legalus trofėjų įvežimas: gamtosauginių leidimų ir veterinarijos sertifikatų parūpinimas, muitinės procedūrų sutvarkymas

Antano Truskausko PJ FELIS

Švitrigailos g. 16, 03223 Vilnius. Tel. +370 5 2330009.
Mob. +370 698 89 240. El. paštas: info@felis.lt.

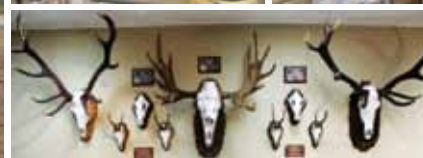

- Kreipkitės – pasiūlysiame geriausius variantus! Kai kurias medžioklės programas rasite mūsų atsinaujinusioje svetainėje www.hunting-world.com

Aplankykite Antano Truskausko medžioklės ir gamtos muziejų

Muziejaus g. 7, 33202 Mindūnai, Molėtų raj.
Darbo laikas: III–VII 09.00–17.00

3 lentelė. Medžiotojų nuomonė apie vilkų paplitimą, apibūdinantį palankią populiacijos būklę Lietuvoje (vertinant dalimi medžioklės plotų vienetų, kuriuose vilkai turėtų būti registruojami bent 1 kartą per metus)

Medžioklės plotų vienetai, proc.	Respondentų nuomonė, proc.
10	2,9
11–20	50
21–30	1,5
31–40	29,4
41–50	4,4
51–60	10,3
>60	1,5

liacija. Patys radikaliausi siūlymai – vilkus medžioti be kvotos visus metus, kiek švelnesni – paankstinti vilkų medžioklės sezono pradžią. Dauguma pasisakiusiųjų nesutinka su kvotos rajonavimu arba mano, kad tik dalis kvotos galėtų būti rajonuojama pagal daromos žalos įvertinimą ir apskaitų duomenis. Vertinant kvotą procentais nuo apskaitos metu suskaičiuotų vilkų skaičiaus, aritmetinis vidurkis – 23 proc., o 95 proc. pasikliautinis intervalas – 17–38 proc., moda – 30 proc. nuo suskaičiuotų individų, t.y. nuo populiacijos dydžio žiemą.

Pabaigai paminėsiu, kad tik 3,2 proc. medžiotojų mano, jog į jų nuomonę apie plėšrūnus yra atsižvelgiama. Beveik 60 proc. medžiotojų įsitikinę, kad jų nuomonė yra ignoruojama, 39 proc. – menkai vertinama. Kadangi toks požiūris būdingas ir kitoms apklausoje dalyvavusioms grupėms (miškininkams, ūkininkams), reiktų tikėtis, kad šį kartą nuomonės nebus ignoruojamos.

AXER giljotinos

AXER 650

AXER 560K

AXER 540L

AXER 330L

UAB „MMC Forest“

Nausodžio k., Vėžaičių sen., 96215 Klaipėdos r.
Tel. 8 673 51506, El. p. info@mmc.lt, www.miskui.lt, www.mmc.lt

Viskas dirbantiems ir besiilsintiems miške – Viskas vienoje vietoje

- IŠKLAUSYSIME
- PAKONSULTUOSIME
- PARINKSIME GERIAUSIĄ, KOKYBIŠKIAUSIĄ IR PIGIAUSIĄ
- OPERATYVIAI ATVEŠIME TIESIAI PAS JUS, O JEI REIKIA IR Į MIŠKĄ

UAB „MMC Forest“

Nausodžio k.,
Vėžaičių sen.,
96215 Klaipėdos r.
Tel. 8 673 51506
El. paštas info@mmc.lt
www.miskui.lt

Konkurso „Miško draugas“ nugalėtojai ilsės vasaros stovyklose

Šiemet Aplinkos ministerijai pavedus Valstybinei saugomų teritorijų tarnybai kuruoti JMB sambūrio veiklą, tęsiama moksleivių ekologinio švietimo programa, ieškoma naujų veiklos formų. Gegužę surengtas konkursas „Miško draugas“, kuriuo siekta paskatinti miško bičiulių būrelius aktyviau domėtis ekologinėmis, miškininkystės temomis ir varžytis dėl galimybės nemokamai dalyvauti vasarą gamtosauginėse mokyklose-stovyklose „Mūsų žalioji vasara“. Konkurse galėjo dalyvauti ir miško bičiulių tuntai, klubai, saugomų teritorijų gamtos mokyklos.

Konkursas vyko 3 etapais. Jo dalyviai Valstybinės saugomų teritorijų tarnybos sudarytai vertinimo komisijai turėjo pateikti veiklos idėjas, iliustruotą informaciją, kaip jos įgyvendintos, o gegužės 25 d. VSTT Nacionaliniame lankytojų centre paskelbti konkurso atrankos rezultatai. Nugalėtojais pripažinti: I vieta skirta JMB būreliui „Eglutė“ (Ukmergė, vadovė Vyganta Blažienė), II vieta – JMB būreliui „Miško meistreliai“ (Panevėžys, vadovas Romas Kupčinskas), III vieta – JMB būreliui „Eiguliukai“ (Panevėžio r., Miežiškiai, vadovė Vaida Sarapienė). Taip pat gerai įvertinta kitų mokyklų aktyvių JMB būrelių veikla: „Girinukas“ (Jurbarko r., Liepuona, vadovė Loreta Pocienė), „Verkniukai“ (Trakų r., Aukštadvaris, vadovė Česlova Pociūnienė), „Lūšiukai“ (Vilniaus r., Marijampolis, vadovė Jūratė Taučiuvienė), „Girinukas“ (Anyksčių r., Troškūnai, vadovė Rasytė Gaidienė), „Giliukai“ (Marijampolės r., Liudvinavas, vadovė Sigita Dzimionienė), „Skroblas“ (Tauragės r., Žygaiciai, vadovė Viktorija Beitienė), „Alksniai“ (Švenčionių r., Pabradė, vadovė Zita Čičiurkienė), „Miškinukas“ (Marijampolės r., Igliauka, vadovė Ilona Prajarienė).

Šių būrelių nariai birželio – rugpjūčio mėn. pakviesti vieną savaitę nemokamai dalyvauti gamtos mokyklose-stovyklose „Mūsų

Konkurso baigiamasis etapas VSTT Nacionaliniame lankytojų centre

žalioji vasara“, kurios vyks 4 vietose: birželio 22–28 d. Varnių regioniniame parke, liepos 11–17 d. Kauno marių RP, rugpjūčio 6–12 d. Sirvetos RP ir rugpjūčio 14–20 d. Žagarės RP. Organizatoriai planuoja, kad kiekvienoje stovyklose turėtų ilsėtis po 25 moksleivius (dėl stovyklavimo galima kreiptis į koordinatore Jūratę Morkvėnaitę mob. tel. 8685 72505 arba el. p. juratemorkvenaite@gmail.com).

VSTT Nacionaliniame lankytojų centre konkurso nugalėtojus ir kitus prizininkus pasveikino atvykęs naujasis Lietuvos miškininkų sąjungos prezidentas dr. Marius Kavaliauskas, kuris kvietė moksleivius ir toliau domėtis miško gyvenimu, ateityje rinktis miškininko profesiją, bei JMB sambūrio veiklą kuruojančios Diana Rakauskaitės ir Jūratės Morkvėnaitės. Miško bičiuliams po pietų surengta edukacinė ekskursija Nacionaliniame lankytojų centre ir smagus žaidimas–galvosūkis lauke. Vyresnio amžiaus moksleiviai (nuo 15 iki 19 metų) pakviesti dalyvauti kasmetiniame tarptautiniame konkurse „Jaunimas Europos miškuose“, kuris šiemet vyks Lietuvoje, o rezultatų aptarimas – Aukštaitijos nacionaliniame parke.

MG inf.

I vieta skirta JMB būreliui „Eglutė“ (Ukmergė)

II vieta įvertintas JMB būrelis „Miško meistreliai“ (Panevėžys)

III vieta – JMB būrelis „Eiguliukai“ (Panevėžio r., Miežiškiai)

RIMONDO VASILIAUSKO nuotraukos

HSP Gripen patys tvirčiausi
ir patikimiausi griebtuvai pasaulyje

★ Didžiulis pasirinkimas griebtuvų
miškovežiams, medvežėms, biokurui
ir didiesiems medienos krovos
terminaliniams kranams

★ Aukščiausios rūšies plienas,
dū sustiprinti cilindrai

★ Realios garantijos ir servisas.

mob. tel. 8 670 24481

UAB „MMC Forest“

Nausodžio k., Vėžaičių sen., 96215 Klaipėdos r.

Tel. 8 673 51506 • El. paštas info@mmc.lt

• www.miskui.lt • www.mmc.lt

Medvežė KINETIC 8X8

- KINETIC 8X8 – tai tikras draugas jūsų miškui
- Itin geri atsiliepimai Skandinavijos rinkoje
- Pravažumui užtenka iki 2 metrų tarpo tarp medžių
- Nedidelis svoris, saugojantis miško paklotę
- Galimybė dirbti net pačiomis prasčiausiomis oro sąlygomis
- 8x8 mechaninė važiuoklė
- Patogus ir paprastas transportavimas
- Idealiai tinka darbams jaunuolynuose, retinimo, sanitariniuose kirtimuose ar nedidelėse pagrindinio naudojimo biržėse, kai sunku „prisikviesti“ didelę techniką.
- Kviečiame išbandyti.

UAB „MMC Forest“

Nausodžio k., Vėžaičių sen., 96215 Klaipėdos r.
Tel. 8 673 51506, El. p. info@mmc.lt, www.miskui.lt, www.mmc.lt

Antanas Navickas

1948 06 04 – 2018 05 18

Baigdamas 70-uosius metus, gegužės 18 d. mirė miškininkas Antanas Navickas, kelis dešimtmečius puoselėjęs Kaišiadorių krašto miškus, aktyviai dalyvavęs miškininkų visuomeninėje veikloje.

Antanas buvo kilęs iš Alytaus krašto, augo Alytaus miškų ūkio Seirijų girininkijoje žvalgu, meistrų dirbusio Jono Navicko šeimoje. Nuo vaikystės jo gyvenimas bėgo Staciškės kaime, Pošnios miške. Apylinkėse tyvuliavo miškų apsupti Dusios, Metelių ir Obelijos ežerai, kurie Antanui visą gyvenimą buvo patys gražiausi. Įkvėptas šių miškų ir gamtos grožio bei patartas tėčio, jis pasirinko miškininko profesiją.

Baigęs 1970 m. LŽŪA Miškų ūkio fakultetą, paskirtas į Kaišiadorių miško pramonės ūkį, kur dirbo Strošiūnų girininkijos, vėliau Vievio girininkijos girininko padėjėju, 1972–1988 m. Kaišiadorių girininkijos girininku. Sujungus 1988 m. Livintų ir Būdos girininkijas, Antanas perkeltas Būdos girininkijos girininku. Ši girininkija iki šių dienų išliko viena iš didžiausių ir dabartiniaime Valstybinių miškų urėdijos Kaišiadorių regioniniame padalinyje – apie 5 tūkst. ha miško. Tuo metu šis miškų masyvas atrodė gūdomas, atkampus, pelkėtas, išsitiesęs apie 20 km pagalžkelio Kaišiadorys–Pravieniškės. Kasdien į girininkijos būstinę Pašulių kaime tekdavo girininkui rusiška „Niva“ važinėti po 15 km. Bet per dešimtmetį čia pasijuto tikru miško šeimininku, susigyveno su vietos žmonėmis, gerbė juos ir pats tapo jų gerbiamas. Girininkaudamas Būdoje, Antanas didelį dėmesį skyrė ne tik miško atkūrimo darbams, bet ir medienos ruošai bei kelių priežiūrai. Vienu metu čia dirbo net 6 eigučiai, padėję įveikti didelius želdinių plotus, išugdyti jaunuolynus. Girininko darbas jam buvo pašaukimas ir pomėgis.

Nuoširdumu, principingumu, draugiškumu bei sukaupta girininkavimo patirtimi A. Navickas pelnė miškų urėdijos kolektyve visų pripažinimą ir pagarbą. Jis buvo miškų urėdijos profsąjungos komiteto pirmininku, „Miškininkų“ medžiotojų būrelio vadovu, turėjo autoritetą visoje miškininkų bendruomenėje – rinktas Lietuvos miškininkų sąjungos prezidiumo, Girininkų tarybos nariu.

Antanui Navickui už sąžiningą ir atsidavusį darbą 2004 m. buvo pareikšta aplinkos ministro padėka, 2008 m. įteikta LR Seimo Aplinkos apsaugos komiteto padėka.

Mūsų atmintyje šis miškininkas išliks visad žvalus, geros nuotaikos, nestokojantis humoro, draugiškas, paslaugus kitiems.

Nuoširdžiai užjaučiame velionio artimuosius bei gimines.

Valstybinių miškų urėdijos Kaišiadorių regioninio padalinio darbuotojai

Mečislovas Vaičys

1927 11 28 – 2018 04 16

Per patį miškasodį, balandžio 16-ąją, nustojo plakusi buvusio miškotvarkininko, autoritetingiausio Lietuvos miškų dirvožemių tyrėjo, miškininkystės leidinių autoriaus, Lietuvos miškų instituto direktoriaus, profesoriaus, habil. dr. ir kartu jautraus, lyriškos sielos žmogaus Mečislovo Vaičio širdis. Jam ėjo 91-mi metai.

Būsimasis miškotyrininkas Mečislovas Vaičys gimė ir augo miškingame Ignalinos krašte, tuometinio Dūkšto valsčiaus Tartoko kaime gyvenusių ūkininkų šeimoje. Dėl susiklosčiusių gyvenimo aplinkybių daug metų jo pase gimimo data buvo įvardijama 1929 m. sausio 28-oji, o ne tikroji – 1927 m. lapkričio 28 d.

Mečislovas mokėsi Malvinavo, Dūkšto, Ignalinos pradžios mokyklose, Zarasų gimnazijoje. 1947 m. baigęs šią gimnaziją, jis atvyko į Kauną, kur lankė miškotvarkininkų kursus, įgijo techniko geodezininko specialybę. Porą metų padirbėjęs miškotvarkininku Nemenčinės, Vilniaus, Trakų miškų ūkiuose bei Karelijoje, 1949–1954 m. Mečislovas studijavo miškininkystę LŽŪA. Laisvalaikiu dirbo geodezininku, taksatoriaus padėjėju, 1952 m. įsidarbino vyresniuoju laborantu Lietuvos miškų institute. Baigęs LŽŪA, jis pasirinko miškotyrininko kelią: 1954–1958 m. mokėsi Maskvoje, tuometinėje TSRS MA Miškų instituto aspirantūroje. Prof. S. Zono vadovaujamas parengė ir 1959 m. apgynė pirmąjį disertacinį darbą apie maumedynų ir eglynų poveikį miško dirvožemiams ir jų produktyvumo priklausomumą nuo dirvožemio savybių.

Nuo 1959 m. M. Vaičys profesinę veiklą kryptingai susiejo su Lietuvos miško dirvožemių tyrimais ir jų racionali panaudojimu miškotvarkoje. Dirbdamas Lietuvos miškų institute vyresniuoju moksliniu bendradarbiu ir 1960–1961 m. Lietuvos miškotvarkos įmonėje miškotvarkos būrio viršininku bei 1961–1973 m. institute Miško dirvožemių ir miško tipologijos skyriaus vedėju, jis gerai pažino pasirinktą veiklos sritį, parengė ir 1973 m. apgynė antrąjį mokslo darbą (1993 m. suteiktas habil. dr. laipsnis).

Mečislovo Vaičio atlikti miškų dirvožemių tyrimai ženkliai prisidėjo prie medynų tvarumo bei produktyvumo didinimo, leido sudaryti Lietuvos miško augaviečių klasifikaciją ir ją taikyti, atliekant sklypinę miškotvarką bei miškų tvarkymą dirvožemių tipologiniu pagrindu. Šie pasiekimai 1985 m. įvertinti Lietuvos mokslo valstybine premija. 1980 m. jam suteiktas Lietuvos nusipelnusio mokslo veikėjo vardas, 1987 m. – Garbės miškotvarkininko vardas.

Vėliau miškotyrininkas nemažai dėmesio skyrė aplinkos taršai, parengė miškų monitoringo programas ir metodus, nuo 1988 m. koordinavo miškų stebėsenos darbų plėtojimą buvusios TSRS vakarinėje dalyje, o 1992–1993 m. ir 1998 m. – Lietuvos miško dirvožemių stebėseną (monitoringą). Mečislovas labai daug prisidėjo ruošiant naująją Lietuvos dirvožemių klasifikaciją (LTDK-99), kuri leidžia dirvožemius įvardinti pagal FAO – UNESCO Pasaulinę dirvožemių klasifikaciją. Už ilgamečius miškų dirvožemių tyrimus 1997 m. jam skirta prof. V. Vazalinsko premija.

Pareigingam, darbščiam mokslininkas institute buvo patikėtos atsakingos pareigos: 1973–1984 m. paskirtas direktoriaus pa-

vaduotoju moksliniam darbui, 1984–1988 m. dirbo direktoriumi, nuo 1989 m. – Miško dirvožemių skyriaus vedėju.

Netausodamas jėgų ir laiko, Mečislovas sukaupęs žinias noriai perteikė jaunajai mokslininkų kartai – parengė 9 mokslo daktarus. Nuo 1982 m. dėstė dirvotyros discipliną LŽŪA Miškų fakulteto studentams. 1981 m. jam suteiktas profesoriaus laipsnis. Iš profesoriaus jaunieji kolegos mokėsi darbštumo, reiklumo sau ir kitiems, geranoriškumo, taktiškumo bei kantrybės. Teikė praktines konsultacijas miškų urėdijų darbuotojams, atkuriant medynus pažeistuose, sutankintuose buvusių karinių poligonų dirvožemiuose. Sukaupė institute nemažą miško dirvožemių, uolienų ir mineralų pažintinę kolekciją, kurioje yra eksponatų ir iš tolimų pasaulio kraštų.

Neįsivaizduojame prof. M. Vaičio be aktyvios visuomeninės veiklos: dalyvavo Miškų mokslinės techninės tarybos veikloje, rinktas Lietuvos dirvožemininkų draugijos pirmininku, ilgus metus buvo TSRS Žemės ūkio akademijos Vakarų skyriaus miškų ūkio sekcijos pirmininku, rasdavo laiko dalyvauti ir Girionių miškininkų chore.

Svarus jo mokslo populiarinimo leidybinis palikimas: parengta per 600 mokslinių straipsnių, yra 15 monografijų, vadovėlių „Lietuvos miškininkystė“ (1997 m.), „Lietuvos dirvožemiai“ (2001 m.), „Miško ekologija“ (2008 m.), kitų vertingų leidinių autorius bei bendraautoris. Dešimtys pranešimų konferencijose, vykusiose ne tik buvusioje TSRS, bet ir Austrijoje, Čekijoje, Kanadoje, Lenkijoje, Suomijoje, Slovakijoje, Šveicarijoje ir Vokietijoje.

Pernai 90-čio proga už viso gyvenimo svarų indėlį miškininkystės moksle, pedagoginė, visuomeninę veiklą profesorius įteiktas Generalinės miškų urėdijos medalis „Auksinis ąžuolo lapas“.

Bendraudami su kolega Mečislovu jautėme jo taktiškumą ir kuklumą, didelę meilę gimtinei ir ilgesį toli esančių artimųjų, siekį ramiai Birštone išgyventi likimo skirtą vienetą. Savo godas profesorius išsakė 2012 m. išleistoje per šimto eilėraščių rinktinėje „Vakarėjanti padangė“.

Pastaruoju metu jis labai ilgėjosi tėviškės ir savo eilėse rašė:

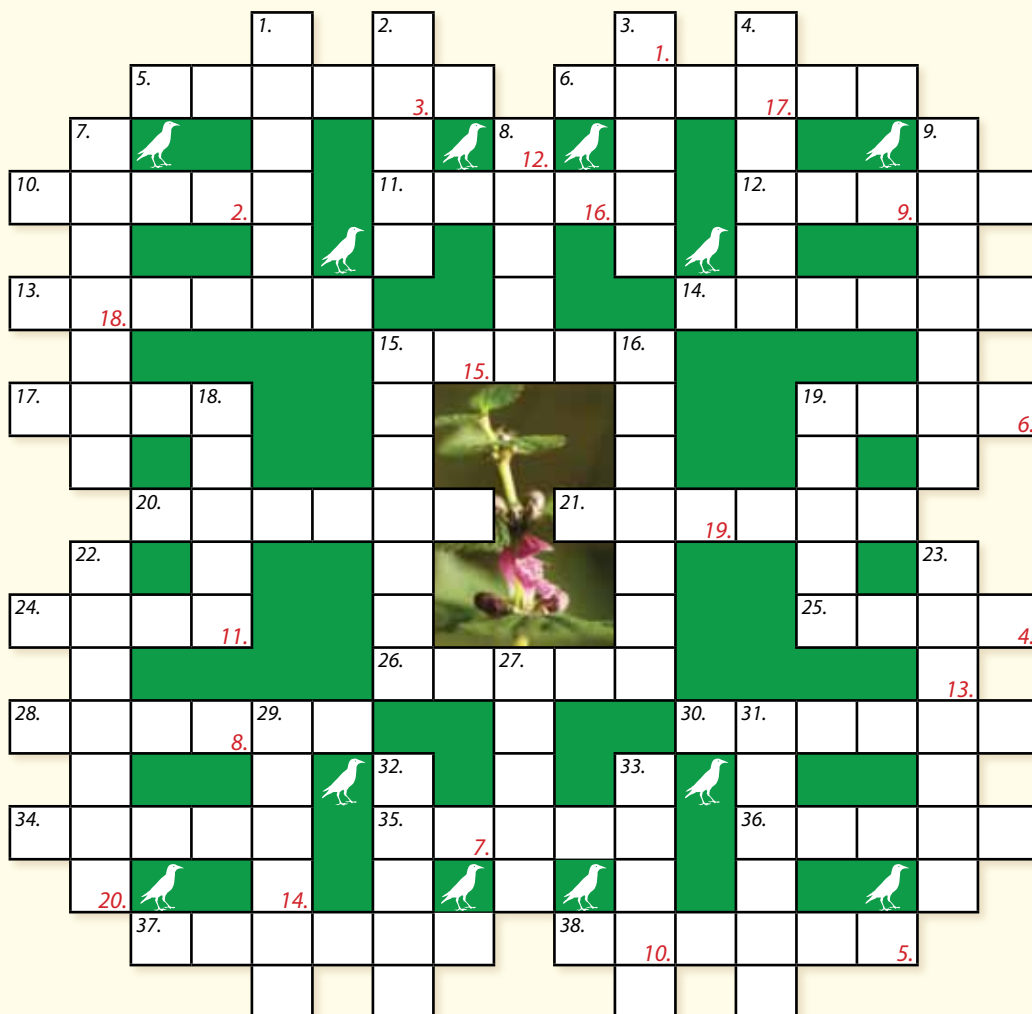
„Ilgesys mane dažnai kankina,
Sapnuose prabėga vaizdai,
Įkvėptas tėviškės oras svaigina,
Atrodo bus taip amžinai...“

Šis ilgesys išsipildė, balandžio 21-ąją sugrįžus amžinam poilsiui šalia tėvų į gimtojo krašto Kazitiškio kapinaites.

Mirus prof. Mečislovui Vaičiui, nuoširdžiai užjaučiame jo dukrą Jolantą, žentą Danielį, sūnų Česlovą, brolių Vladą, kitus artimuosius.

LAMMC Miškų instituto darbuotojai

Tarp paukščių ir žolių!

1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11.

12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20.

Vertikaliai:

1. Daugiametis astrinių šeimos žolinis augalas, įrašytas į Lietuvos Raudonąją knygą, žiedai nemaži geltoni. 2. Naminis žinduolis, laikomas vilnoms, mėsai. 3. Fazaninių šeimos vištinis paukštis puošnia uodega. 4. Lietuvoje gana dažnas ir įprastas paukštis, iškukuojantis kiek metų liko gyventi. 7. Salierinių šeimos gentis, turinti vieną iš Lietuvoje augančių invazinių rūšių. 8. Egzotinis nuostabiais tropikais kvepiantis vaisius, kurio pavadinimas sutampa su ankščiau garsia Lietuvos merginų pop muzikos grupe. 9. Viena iš stambiausių Lietuvoje tarptautinė logistikos įmonė, užsiimanti krovininių pervežimu. 15. Astrinių šeimos augalas, paplitęs Europoje, šiaurės Afrikoje ir Azijoje. 16. Katilėlinių šeimos augalas, auga sausuose pušynuose, pievose, dirvonuose, jo vardas sutampa su bičių deivės vardu. 18. Laukinis ir naminis įvairiai raišas vandens paukštis plačiu snapu. 19. Šmėkla, vaiduoklis, žmogų klaidinanti dvasia, akių dėmimas, fokusas. 22. Krūmas žaliais arba žalsvais auksiškai dėmėtais lapais. 23. Žvirblinių būrio paukštis, dar vadinamas blezdinga. 27. Ilgakotis (nuo 1,5 iki 6 m ilgio) duriamasis ginklas. 29. Daugiametis žolinis augalas, priklausantis viksvuolinių šeimai. 31. Tilvinkinių šeimos paukštis, kuriam būdingas juodai baltas galvos, kaklo ir krūtinės margumas, kai skrenda, matyti balta juostelė sparnuose ir balta nugaros dalis. 32. Paukštis miškų sanitaras. 33. Aromatinis, prieskoninis, medingas, vaistinis ir dekoratyvinis augalas.

Horizontaliai:

5. Dažnai sodininkų ir daržininkų iš dirvos su keiksmiais išplėšiamas augalas, pasižymintis savitomis vaistinėmis savybėmis. 6. Lūpažiedžių šeimos dekoratyvinis, vaistinis augalas. 10. Dujinė medžiagų, kurios paprastai būna skystos ar kietos, būsena. 11. Sumedėjęs augalas, savo stiebu besivyniojantis ant kitų augalų. 12. Astrinių šeimos augalas, turintis dygliuotus arba dygliškai šeriuotus lapus ir aukštą šakotą arba sutrumpėjusį stiebą. 13. Viršutinio Žemės plutos sluoksnio būsena, kai jį sudarančių uolienų temperatūra daugelį metų yra žemesnė negu 0 °C ir jose yra ledo. 14. Mažybinis gėlės pavadinimas. 15. Varninių šeimos paukštis, dar kitaip vadinamas kniauke, pusvarne. 17. Pailgas minosvaidžio sviedinys. 19. Miestas vakarinėje Saudo Arabijoje, kuriame yra didžioji mečetė. 20. Kryžmažiedžių šeimos padrikai šakotas augalas. 21. Grakštus elninių šeimos žinduolis. 24. Viena didžiausių maisto produktų gamintojų pasaulyje, gaminusi to paties pavadinimo šokoladuką, kuris šiuo metu atšauktas iš gamybos. 25. Vienmetis kultūrinis augalas, iš jo gaminamos kruopos. 26. Vienmetis, kultūrinis, iki 100 cm aukščio galintis užaugti varpinis augalas. 28. Daugiametis žolinis vaistinis augalas, liaudyje dar vadinamas bičių žole, bitžole, gumbažole. 30. „Vanago“ gėlė. 34. Gerai pažįstami, vienmečiai, žoliniai, 60–150 cm aukščio pluoštiniai augalai. 35. Moteriškas vardas ir augalas dažnai painiojamas su viržiu. 36. Labai nuodingas dvimetis, kartais vienmetis augalas, turintis nemalonų specifinį kvapą. 37. Į gandrą panašus, bet smulkesnis paukštis. 38. Pašarui pjaunama ir džiovinama žolė.

Rytų Lietuvos miškai ir miškininkai istorijos verpetuose

MIŠKŲ TVARKYMAS XX AMŽIAUS PRADŽIOJE IR TARPUKARYJE

1897 m. į Zarasų miškų urėdiją (tuomet Novoaleksandrovsko girininkiją) buvo paskirtas atsakingas, pažangus girininkas (miškų urėdas) Andrejus Smoktijus, kuriam suteikta teisė revizuoti kitų girininkijų miškus. Jis dalyvaudavo įvairių lygių girininkų suvažiavimuose, rašė miškų apsaugos ir tvarkymo klausimais spaudoje. Jo iniciatyva prie kiekvienos valdiškos miškininkų sodybos sodinti vaismedžiai, formuoti sodai. Tikėtina, kad girininkas buvo pažįstamas su garsiuoju pomologu Adomu Hrebnickiu, 1897 m. įsikūrusiu Dūkšto apylinkėse, Rojuje ir užsiėmusiu sodininkyste. 1899 m. pradėtas dirbtinis miškų želdymas.

Tuo metu valstybiniuose miškuose leista ganyti gyvulius, bet pirmenybę turėjo eiguliai ir kiti miškų pareigūnai, o kaimų valstiečiams už tai reikėjo mokėti. Plynų kirtimo biržėse leista rinkti samanų kraikui. 1883 m. pradėjus veikti Švenčionių vaistažolių fabrikui, patraukliu verslu tapo vaistažolių rinkimas.

Apie 1896 m. kupiškėnas Povilas Matulionis, baigęs 1889 m. Sankt Peterburgo miškų institutą, tyrė dėl ko džiūsta Ažvinčių pušynai ir nustatė, kad juose išplitęs rūdinis grybas, sukeliantis saklį.

1905–1907 m. išplitus šalyje maišto dvasiai, valsčiuose gyventojai reikalavo skirti medienos statyboms, uždrausti jos eksportą į užsienį. Pavyzdžiui, Tverėčiaus valsčiaus valstiečiai 1905 m. pabaigoje į valsčiaus nutarimų knygą įrašė reikalavimą, kad iš valstybinio miško jiems nemokamai būtų duodama medienos namų, tiltų statybai ir taisymui. Valdžiai nevykdant šių reikalavimų, imta medžius kirsti savavališkai. Neretai ir su eigulių žinia, nes jiems taip pat trūko lėšų pragyvenimui. Būta ir neaiškių atvykėlių iš Švenčionių, kurie įvažiuodami į Minčios girią imdavo šaudyti, išvaikydavo miškų apsaugą. Carinė valdžia sutramdyti tokius „medkirčius“ pasiuntė net pusę kuopos kareivių.

Prasidėjus 1914 m. vasarą Pirmajam pasauliniam karui, miškai augo tik apie 18 proc. Lietuvos teritorijos: privatūs sudarė

55,4 proc., valstybiniai – 42,9 proc., bažnyčių ir vienuolynų – 0,2 proc., ūkinių bendruomenių – 1,6 proc. Valstybiniai miškai naudoti pagal Karo ministerijos suformuotus principus. Kareiviai kirtė medžius ir rąstais grindė sunkiau pravažiuojamus kelius. Zarasų girininkijoje ypač nukentėjo Gražutės giria. Smalvų girininkijoje įsteigta didelė lentpjūvė, į kurią mediena vežta net iš kitos Švento ežero pusės. Girininkijose vestos bylos dėl nemokamo miškų išdavimo šeimoms, kurių nariai buvo mobilizuoti į karą.

Vokietijai 1915 m. vasaros pabaigoje okupuojant Lietuvos teritoriją, rusų valdininkai ir girininkijų miškininkai pasitraukė į Rusiją, o vietiniai eiguliai laukė, kas bus toliau. Vokiečių karinė administracija į visas girininkijas atsiuntė savus girininkus, o eigulių nekludė, tik senesnius pakeitė jaunesniais. Pagrindinė girininkijų veikla buvo medienos gamyba ir išvežimas į Vokietiją. Zarasų–Ignalinos rajonų paribyje, link Tverėčiaus nutiestas siaurukas geležinkelis prie Švento ežero, tvarkyti kiti medienos išvežimo keliai. Vokiečiai ėmėsi ir pušynų sakavimo verslo.

Atkūrus Lietuvos valstybę. 1918 m. lapkričio 11 d. sudarius laikinąją Lietuvos vyriausybę, lapkričio 17 d. prie Žemės ūkio ir valstybės turtų ministerijos įkurtas Miškų skyrius, kuris nuo gruodžio 5 d. vadintas Miškų departamentu. Jo vadovu ir kartu viceministru 1918–1921 m. paskirtas 1918 m. lapkričio 22 d. su šeima iš Smolensko į Lietuvą grįžęs miškininkas Povilas Matulionis. Už aktyvų darbą tvarkant Lietuvos miškus 1924 m. sausio 7 d. jam įteikta prezidento A. Stulginskio padėka. Kuriantis Lietuvos valstybei pirmiausia reikėjo perimti miškus ir kitą turtą iš vokiečių administracijos. Jau 1918 m. pabaigoje išleistas „Laikiniosios vyriausybės miškų naikinimui sustabdyti įsakymas“, 1919 m. liepos 26 d. – „Įsakymas apie privačių miškų valstybės priežiūrą“. Miškų naudojimą reglamentavo Vyriausybės nustatytos taisyklės.

Bet 1919–1920 m. vykstant kovoms už nepriklausomybę, ypač Rytų Lietuvos pakrastyje įgyvendinti šiuos miškų naudo-

jimo apribojimus buvo labai keblu. Aprašomą kraštą tuo metu valdė tai bolševikai, tai lietuviai, tai lenkai. Lenkų dvarininkai skubėjo iškirsti ir parduoti medieną, nes jautė, kad neteks savo valdų.

Lietuvos steigiamasis seimas 1920 m. rugpjūčio 18 d. išleido „Žemės reformos įvedamąjį įstatymą miškams, pelkėms, vandenims ir privilegijuotai įgytoms žemėms nusavinti“. Tų metų spalio 22 d. paskelbtas Žemės ūkio ir valstybės turtų ministerijos įsakymas „Miškų perėmimo klausimu“. Jame nurodyta, kad didesni nei 25 dešimtinės (27,17 ha) privačių miškų plotai yra perimami Miškų departamento žinion. Kuomet visi savininkų turimi miškų plotai sudarė ne daugiau 70 dešimtinių, jie nebuvo perimami. Perėmimo darbus apskrityse vykdė miškų urėdai, matininkai.

Rytų Lietuvoje 1934 m. Labanoro miškų urėdija su 8 girininkijomis administravo 32445 ha, Utenos miškų urėdija su 5 girininkijomis – 15 300 ha, Zarasų miškų urėdija su 7 girininkijomis – 29150 ha miškų.

Aprašomą kraštą pasidalijus Lietuvai ir Lenkijai, susiformavo skirtingos miškų tvarkymo praktikos. Lietuva nacionalizavo daugumą dvarininkų miškų, tenkino gyventojų reikmes mediena, kūrė smulkų privatų miškų ūkį, kariams savanoriams ir vargingiausiems valstiečiams sudarė sąlygas įsigyti medienos lengvatinėmis sąlygomis. Lenkijos valdžia už demarkacinės linijos Lietuvos žemėse stiprino dvarininkų teises, griežtino valstybinių miškų tvarkymą. Taikytos tik minimalios lengvatos gyventojams įsigyti medienos.

Per 1919 m. kovas nuo gaisrų nukentėjusi Užvinčių giria 1920–1923 m. pateko į „neutraliąją“ zoną ir jos tvarkymas buvo sudėtingas. Padalintuose kraštuose susidarė skirtingos medienos realizavimo galimybės. Lenkijos pusėje liko Ignalina su geležinkelio vėže Varšuva – Sankt Peterburgas, bet čia buvo skurdesni miškai. Našesni Ažvinčių, Minčios ir Tauragnų miškai atiteko Lietuvai, bet buvo keblu realizuoti pagamintą medieną. Lietuvos pusėje likusios vietovės dėl ekonominės izoliacijos degradavo, tapo užkampiu Salakas

ir Zarasai, o Ažvinčiai perkrikštyti į Užvinčius. Tik 1938 m. susiderėta su Lenkija dėl sielių plukdymo įprastu didžiuoju sielių keliu per Vilnių į Kauną, kertant demarkacinę liniją. Bet medienos prekybos suaktyvėjimą nutraukė Antrasis pasaulinis karas.

Rytų Lietuvos paribio miškai, beveik 20 metų formuoti skirtingų šalių specialistų, artėjant Antrajam pasauliniam karui, buvo labai skirtingi: buvusioje Lenkijos pusėje daug kur augo kirtavietėse keružynai, o Lietuvos pusėje išliko našūs, šimtamečiai pušynai, net sengirės, nes nebuvo realizavimo galimybės realizuoti jų medieną.

Zarasų (Ežerėnų) miškų urėdija tarpukaryje. Ji kūrėsi 1920–1921 m., turėjo 9 girininkijas. Miškų urėdu 1920–1922 m. ir 1932–1939 m. dirbo žinomas miškininkas Vladas Vaitkus. Gaidės girininkijos raštinė įkurdinta Turmante, o Tauragnų ir Užvinčių girininkijų – Švedriškėje. Miškai kirsti tik šaltuoju metų laiku. 1920–1927 m. mediena parduodama nekirstu mišku iš varžytinių, vėliau – pagamintais sortimentais. Tauragnų girininkijos girininku 1930–1939 m. dirbo K. Kriaučiūnas iš Minčios kaimo, Užvinčių girininkijos girininku – Juozas Meškauskas (iki tremties 1941 m. jis dirbo Gaidės girininkijos girininku). Jis garsėjo kaip aktyvus vilkų naikintojas. Čionykščiai miškai nebuvo nuomojami medžioklei, nes tiesiog nebuvo kam jų nuomoti. 1937 m. aprašyti Užvinčių eigulio Juozo Janušo žygiai sulaikant brakonierius. Tik 1937 m. šiuose miškuose atlikti miškotvarkos darbai. Tuo metu suintensyvėjo miško želdinimo darbai.

Užvinčių girios pušynų medienai dėl sudėtingo transportavimo buvo taikomas

VI-as, žemiausias taksos laipsnis, o tai pigino kokybišką medieną. Užtat ši mediena traukė užsienio pirklių dėmesį. Belgijos verslininkai Lietuvoje pradėjo naują miško verslo etapą: 1936 m. miške prie Baltešės ežero pastatė lentpjūvę, vietoje organizavo medienos apdirbimą ir išsiveždavo paruoštą produkciją. Tai buvo ir paspartis vietos gyventojams, nes lentpjūvėje dirbo per 200 darbininkų.

Už demarkacinės linijos. Lenkijai atitekusių miškus administravo Svyrių, Chodutiškio (Adutiškio) ir Švenčionių miškų urėdijos, kur buvo ypač aktuali miškų apsauga nuo savavališkų kirtimų. Valskybinė politika įtakoją miškų ūkinę veiklą. Lenkų administracija skatino savininkus atsodinti iškirstą mišką. Sodinantys miškus dvarininkai atleisti nuo žemės mokesčio, steigti miško daigynai. Bet nemažai miško žemių buvo paverčiama ir žemės ūkio naudmenomis, kurios vėliau virto smėlynais, dirvonavo, apaugo keružinėmis pušelėmis.

Ignalinos krašte ginutiškio eigulio Vytauto Brukštaus teigimu, į rytus nuo Ginučių gyvenvietės esantys kaimai (Vaišniūnai, Meironys, Palūšė, Antalksnė, Linkmenys ir kt.) atsidūrė už demarkacinės linijos. Todėl iš Linkmenų valsčios ištaigas teko perkelti į Lietuvos pusę. Taip šalia Saldutiškio atsirado ir Linkmenų valsčius. Net kunigas J. Breiva perbėgo į Kirdeikius, kur pastatė naują bažnyčią, įkūrė lietuvišką parapiją, mokyklą (1934 m.). Saldutiškyje įsikūrė ir Linkmenų girininkija. Manoma, kad tas perkėlimas laikinas. Bet nusistovėjus demarkacinei linijai, Linkmenų girininkija iš Saldutiškio vėl

kelta arčiau miškų likučių, į Ginučių kaimą. Toks darinys funkcionavo 1932–1945 m. ir priklausė Labanoro miškų urėdijai.

Pirmuoju tarpukario girininku į Saldutiškį perkeltaje Linkmenų girininkijoje dirbo J. A. Mateika, 1923–1924 m. minimas J. Pocius. Į Ginučius perkraustytoje Linkmenų girininkijoje 1932–1939 m. dirbo Pranas Gustas (nuo 1944 m. dirbo Ignalinos girininkijoje). 1940–1941 m. Linkmenų girininkas Mykolas Borisevičius buvo suimtas darbo vietoje ir ištremtas į Krasnojarską. Vietoj jo paskirtas Aleksandras Kibiedis. Iki karo pabaigos joje girininkavo Petras Šėža. Eiguliais dirbo Prunskus, Lisauskas, P. Gaižutis, Skudutis, žvalgu – J. Maciulevičius. Po karo Linkmenų apylinkių miškus administravo Švenčionių miškų urėdija.

Gražinus 1939 m. rudenį Vilnių ir jo kraštą Lietuvai, pradėtas dvarininkų miškų nacionalizavimas. Reformos darbus vykdė iš Kauno į Vilnių perkelti miškotvarkos specialistai. Dalis lenkų tautybės eigulių pakeisti lietuviais. Nacionalizuotų miškų priežiūrai, sargybai reikėjo eigulių, miškininkų specialistų, todėl Vilniuje surengti miškininkų kursai, kuriuos baigė apie 150 žmonių.

Nuo 1940 m. liepos 25 d. iki 1941 m. birželio pabaigos aprašomo krašto valsčybinius miškus administravo miškų urėdijos, pavaldžios LTSR Žemės ūkio ministerijos Miškų departamentui, vokiečių okupacijos metais – Žemės ūkio valdybos Miškų departamentui, 1942–1944 m. – Generalinei miškų ūkio direkcijai.

Dalia SAVICKAITĖ

Kryžiažodžio „Augalai pradeda žydėti!“, išspausdinto 2018 m. 4 nr., atsakymai

Vertikaliai: 1. Kamanė. 2. Darna 3. Žinia. 4. Aurora. 7. Puriena. 8. Iridė. 9. Popietė. 15. Inkilas. 16. Anturis. 18. Skila. 19. Banga. 22. Dagilis. 23. Blandis. 27. Kielė. 29. Avinas. 31. Arnika. 32. Aktas. 33. Estas.

Horizontaliai: 5. Agaras. 6. Žibutė. 10. Audra. 11. Narai. 12. Ožkos. 13. Pienės. 14. Rainis. 15. Idėja. 17. Inis. 19. Bitė. 20. Binkis. 21. Junona. 24. Saga. 25. Asla. 26. Sykis. 28. Lizdas. 30. Ramunė. 34. Kirai. 35. Kolis. 36. Nulis. 37. Amalas. 38. Jaukas.

TUOJ ŽYDĖS IEVOS IR OBELYS

Kryžiažodžio „Tarp paukščių ir žolių!“ atsakymą (frazę) iki 2018 m. birželio 18 d. siųskite adresu VŠĮ „Mūsų girios“, Vytenio g. 50-312, 03229 Vilnius arba el. paštu info@musu-girios.lt, nurodędami savo vardą ir pavardę.

Burtų keliu nustatyto nugalėtojo laukia UAB „MMC forest“ įsteigtas prizas – slėginis purkštuvas **SOLO 405**.

Kryžiažodžio „Augalai pradeda žydėti!“, išspausdinto 2018 m. 4 nr., teisingus atsakymą pateikė ir prizą – žirkles prasilenkiančiais asmenimis **POWER CUT RR 530 Comfort** laimėjo **Tomas Rutkauskas**.

Dėl prizo kreipkitės el. paštu info@musu-girios.lt arba tel. 8 687 10616.

Loterijoje dėl prizo negali dalyvauti redakcijos darbuotojai ir jų šeimų nariai.

GERIAUSIAS MEDKIRČIO DRAUGAS

PONSSE

PONSSE ERGO 8W

Pramonės g. 8A/28,
LT-91100 Klaipėda

Malavėnų g. 1,
LT-81494 Ginkūnų k.,
Šiaulių r.

Kniaudiškių g. 149,
LT-37374 Panevėžys

Verslo g. 9, Kumpių k.,
LT-54311 Kauno r.

Molėtų g. 13,
LT-14262 Didžiosios Riešės k.,
Vilniaus r.

KONEKESKO
oficialus PONSSE atstovas Lietuvoje

Miško technikos pardavimas: tel. 8 610 27218
Servisas: tel. 8 700 55100
Atsarginės dalys: tel. 8 614 03734

www.ponsse.com

HUSQVARNA APSAUGINIAI DRABUŽIAI

SAUGUMAS, KURIS NEVARŽO JUDESIŲ

TECHNICAL EXTREME

Aukščiausio lygio patogumas, nevaržantis jūsų judesių, bei komfortas ir apsauga bet koku oru leis jums jaustis saugiai net ir sunkiausiomis darbo sąlygomis.

TECHNICAL

Patogi apranga, atkartojanti jūsų kūno formas, sukurta specialiai profesionaliam medkirčiui. Nevaržo judesių, patvarumas ir puiki ventilacija net ir dirbant visa dieną.

FUNCTIONAL

Protingas pasirinkimas profesionaliam medkirčiui neintensyviam darbui. Nevaržo judesių, puikiai priglunda ir leidžia susitelkti tik į darbą.

CLASSIC

Patikima apranga, sukurta tiems, kurie grandininio pjūklu dirba ne kiekvieną dieną, tačiau vis tiek nori jaustis saugūs.